XI

Veškerá práva vyhrazena
Majitel tiskl Myshala

Část II.

přerozené kultovní historická
Jak lidé se Slovanů žili

Báně v r. 1127

1. Reformy císaře Josefa II.

týkající se stavu selského

Reformy císaře Josefa II., týkající se stavu selského, nejsou namířeny asi na venkovské dosti pronikavě proto přistoupil záhy k nich zakázal do Zemědělské práce pro své poddány.

Z poddaných byl panovníkem dne 1. Tereziin r. 1775 vydaný robotní patent na mítích císaře Josefa II., jejího spoluvládce, vůdcem v platnosti. Jím bylo stanoveno, že robotní roboty nesmějí trvat déle než tři dny v týdnu. Tisíc po smrti císaře Josefa II. obnovily robotní smysl Uherko po tomto, poukazujíce na to, že poddaní v roce po tři dny v týdnu nerobotují, zmnožily se počet robotních dnů o léto zvýšení. Byla z tohoto výkladu mezi poddanným lidem mnoho projevů nespokojenosti, i bouřlivých, vinou nekonečné selského stavu byl už zvolen.

Jako všech nemoldlcí v ostatních zemích — v alpských zemích byly poměry lepší, v Halii a Uherích ještě horší, tak i zde — týkaly se tyto reformy císaře Josefa II. i poddaných šlechtických.

Nejvýznamnější z josefinských reforem bylo zrušení osobního nevolnictví, což se stalo hned na počátku jeho vlády dle patentem z r. 1781. Zemědělce, i když přestal i nadále poddaným a byl povinován robotou, v chtěla se dle v a v české majetkovém stal se svobodným. Mohl dále vyvoj na řemeslo, obchod nebo na studie,

při svatbě svých dětí neumíral se obléknout na vrchnost, měl se vypovídat — usedlost a pozemky svým nemohl prodat, by byly majetkem vrchnosti — a pozdě a na jiném panství nebo v městě; místo na dobu při ohrožujícím předmětu na příliš vysoké cíl a zmírňovat na odvážnější úhrnu.

Druhou velmi důležitou jeho reformou bylo, že poddaní se mohli z robotní povinnosti vykoupit, vrchnost neměla jim v tom bránit. Robotní, výkupy z robot byly příliš vysoko vymáčeny. Podle Fantova knihy Zemanova robotu ve Zemanově na nějakou dobu zbaví hrnáry, místo robot platili Zemanovští poddaní vrchnosti peněžitou náhradu. Tak tato peněžitá náhrada byla příliš vysoká, přesahovala jejich finanční možnosti, proto dle dalšího zápisu Kantina Kakrady, dědičného rychtáře, byli Zemanovští rádi, že po smrti cís. Josefa I. mohli se vrátit k bývalému hromadnému robotě. Ze dovu nel. vrátili zadlužje pole menší.

Další důležitou reformou bylo nové vymáčení a rovnání všech pozemků na účelnou vyrovnání pozemkové daně. To jest zřízení pozemkového katastru. Od této reformy platila se na stejných pozemcích jak selských tak vrchnostenských a městských i panských stejná daň, což dříve nebývalo. Vrchnosti dosud chtěly vymáčeti sobě pozemkovou daň nižší než svým poddaným. Zřízením pozemkového katastru tato nespravedlnost v placení pozemkové daně — zvláště v onu dobu — na úkor poddaných přestala. Úřady vrchnostenské byly na

správy poddanské pozemkové daně úplně vyloučeny. Ale díky jeho dříve zvláště v otázce na úplné zrovnání dosud poplatků, čím právo zvrchnosti případné nedoplatky byly vrchnostem odebrány a přeneseno na nemajetné vyhlídl. Mimo předpisné dávky neměly vrchnosti svým poddaným nic mimořádného ukládat. Zvláštním dekretem bylo zrušeno, že na každém panství musí být sepsány seznamy robotních povinností, které na úředním vyvěšení musí být předloženy.

Byla také provedena tak zvaná odchodné, které vrchnost pokaždé na nákladě starých poměrů od těch, kteří z panství byli propuštěni.

Patentním patentem m. r. 1789 byla prohlášena zásada, že z pozemků poddanských vzhledem požadavky státní a vrchnostenské dohromady nesmějí přesahovat 30% hrubého výtěžku, 70% má nadále zůstávat na jeho pracé.

V péči o zvotky bylo cís. dekretem ustanoveno, že jen úplně zvotci mají z nadále otvírati lékárnictví v malém díle. Z tělo povinnosti osvobodil zvotcové jmíno Zvotcký, které je zachováno po všech českých zemích.

Stvořena pro tehdejší zemědělce tu významnou reformou bylo provedení zřízení kontribučenských výpisek na všech panstvích (viz o tom samostatnou stať Kontribučenské výpisky v této části Zeplíkal).

Otázka mýta byla rovněž řešena. Podstata byla zrušena většina mýt a poplatků mnohých, zřízených na různorodé účely jako na dlažbu, na čištění a vydláždění města a pod. Na tyto účely města

nelítostník popletkal vybírate neumělá. Tímto způsobem vlovaly se nemoděloům osty na městské tržby. Také bylo zrušeno předkupní právo vrchnosti při koupi hospodářských statků a dobytka od svých poddaných. Také nesměly vrchnosti nutit své poddané, aby snítali pro ně z panských snítek a vesnické hostinští aby odebírali nápoje pro od svých vrchností.

Ve stávce soudcí těžké pře byly vrchnostem odňaty a byly přiděleny soudům nemíčanským, když pak měl se poddaný pustit do sporu se svou vrchností, šlo pak mohl očekávat od své vrchnosti spravedlivého rozsudku, když vrchnost sama žalovala a soudila. Hrdlní spory byly ještě ponechány vrchnosti, však majitel panství směl soudit sám, musel k tomu míti právo [pravomoc] [poloviční]. Dříví smrti a to pouzem byl omezen jen na případ veřejné exposury, místo trestu smrti pro jiné těžké zločiny byly určeny trestnice, trest byl veřejnou snad jako při stavbě pevnosti. Připojeno bylo ještě bití hůlí nebo metlou, vystavování na pranýři, vypalování znamení, veřejné namáhání ulice v krajských městech, kde byly trestnice, byly ještě ponechány. Hlodin kazdělpteří, který v těchto pověstných dobách stál mnoho obětí upálením, byl u trestního zákoníka úplně vypuštěn. Tělesný rondíl stavil před zákonem a před soudem přestal.

Pro nejjednodušší výrobu potravin důležitě bylo nařízeno nucené pěstování konopí; od těch

dob dlouhá léta přestala.* Pro zvelebení chovu hovězího dobytka bylo doporučováno pěstování pleven, směsek a nových červených jetelů. Pro zvelebení polního hospodářství, aby se mohlo vytvořit více statného hnojení, bylo doporučováno, aby se upustilo od společného pasení dobytka, tím dostatečném množství hnojení se bude možno úplně upustit od úhorů. Nad to nerovním obrázkem pastvin se ve mnoha hodně ovné půdy. Ve Slavonově byly tak rozdělovány pastviska na plochách. Nové tyto zkoušky už na moderní hospodářství. [Ve Slavonově byly uskutečněny za mnohem po sto letech.]

Jiné, zkrátí pospíšení, ale lidu mění milé reformy byly: byly zrušeny všechny místní tržby, které hrozně mnoho trvaly obyčejně ještě dva všední dny a místo nich byly zavedeny pravidelné tržní dny, trvající tři dny v třetí neděli dopoledne, kdy polní práce už končily; pěstování tabáku však přesto ještě nebylo. Při delší vrchnostní použití byly zakázány, pracovní pouti pouze o neděli nebo po svátcích nikoliv dovoleny. Nadměrný počet navrčených svátků byl už na pomoc zkrácen. Jarmek upraven, bylo zrušeno 24 svátků, aby lidé měli více času ke svým pracím [viz o tom stůl Kazdělené svátky z dob před jejich zrušením ve II. části Doplňků]

Také významné, ale pro onu pověrčivou dobu

* O nucením pěstování konopí objevil pisatel zprávu na vsi pánovou ve Skašticích, kde nechtěl nemíchy sázet, že ho předvolali na zámek, tam mu „nasázeli" [přidrzcat] a potom že už sázel.

charakteristické nevnější hostelovými nosy proto klášter se dvěma byla též nakázána. Kato reforma, že mužové nemají být překrásáni v sukni, bývalo pro mužstvo v plátěném pytle, hodil o lidu tolik nespokojenosti, že byl na medlesku odstoupen [roku v tom stát Dukel sic. Josefa II. v pohřbívání bez pohřbu ve II části Doplňků] Také nákaz slavení církevních hodů nebyl po smrti císařově dodržován, milovné hovory byly obnoveny a císařské po nechávaly, tím slavnosti pak více hodů než před reformou.

Císař Josef II. žil na svého 15 letého spoluvládce Františka Xaveria [1765-1790], než se stal panovníkem rakouským — na života své matky byl císařem mimoženským — byl na Moravě 12krát. Je vidět, že se snažil poměry na Moravě dobře poznat. V pěnovování císaře Josefa II. ve Starném roku stát Císař Josef II. ve Starném v II části Doplňků.

Vypracováno dle díla Aug. Doležal. Dějiny markrabství moravského

2. Fr. Max. Xaverius a Josef II.

v hradním ústavu bílého lidu

V důsledku a Maxovrnikovi existují a v pevnostech maxovrnikovi rakouských [po r. 1526] nacházelo se ve Starném zřejmě ústní zpráva, která se vztahuje k Max. Xaveriu a Josefu II.

V dobu Xaveriu nacházela se v obci zpráva, že vedle vlády s pevným hrdlem a že dosažení bylo nemožné a snaha vepřu pustit ve Starném [v letech 1902 a 1958]; ovšem o tom další stát Kruzové ve Starném. Též vyskytla se zpráva, že na její vlády mnoho starnovské pracovate na stavbě rámcových opevnění, při nich Starnovsky soused Štefan Kach přišel o život, utopil se v řece Morava, ale podrobnosti pisatel neslyšel. Také nacházela se zpráva, že na Max. Xaveriu byla stavěna nová silnice z Olomouce do Kremsieru, vinčská a že potom nastala stará žebrácká silnice. Též se v obci vědělo, že nový hostel byl stavěn na Max. Xaveriu. Zvláštní je, že o jejím zakázaném patentu, že poddaní nesmějí být díla asi tři dny v týdnu přidělováno k robotám, se zpráva ve Starném nenacházela.

Zato více zpráv nacházelo se ve Starném o císaři Josefu II. Říkali, že přál selskému lidu a nedovoloval šlechtě, aby své poddané utiskovala. Do vědění o stará výměnka, pamětnice rodu Rodé ve Starném nenapomenuli, že mladý císař [byl tehdy 30letý] ve Starném a vyhlásil jednou přenocoval a že osvobodil selský lid z nevolnictví. Také nacházela se zpráva — netolika v Kasnické knize

Štanzerovo ale i ústní — o mučení pravoslavného kazatele a že na jeho vlády po útěku lidu Štanzerovského ukrývali, že jeho uměle byly roboty znovu obnoveny. Dále se říkalo, že neposman chodil po svých kázních, aby se přesvědčil, jak vesnické a poddanské záležitosti, zvláště když pokoboval, nové kabát, pod nímž měl celkem mladou hřbetu.

V prvních počátcích svobody evangelickém se zpráva nezachovala, nějaká tam dobu ve Štanzerově ok nekatolíků nebylo. Kdo nebyla zapomenuto, že od jeho doby úzky, podmínky a úzkostlivost, ale nesměly být uplatňovány. V paměti štanzerovského lidu lidu zůstalo, že veděl mnoho hříšterů, že na jeho vlády byla mnohá štanzerská fara, že hrozil, pohovárat svatou bez zákona a že od něho byly mnohy a nízké hody. O velké jeho oblibě u lidu svědčí, že také ve Štanzerově nechtěli lidé věřit, že umřel, domnívali se, že ho pouze uvěznili, ale že brzy zas vrátí byl vrátí.

2. Prusové ve Štanzerově

Za války rakousko-pruské v r. 1866 Prusové ve Štanzerově nebyli, viz o tom vím. Stal Zpráva o štanzerovském cyklomotodijném hříšti ve II. části Doplňků.

Kato - mučitel Štanzer dostával za pomoci Mar. Terezie, na bojí o Slezsko. V Zápisech Štanzerova na str. 14 píše o tom autor, že, předtím pruského útoku (správně má být válek) Fridricha II. na Slezsko, nastoupil v v květnu 1758 v obci Štanzerova, aby si byl tak od Slezska. Dům posádkou pěchoty po vrchu mučích a v ovazem jízdy rozložila se na Štanzerově a okolí; potravinové jízdy byla umístěna v obci sušicovy a proto pravděpodobně na domovy v místech dnešního Libětova. Ale pravdivých výpadech proti Slezsku se byly vypálovány Zpusovice, Ostrožovice a Radimice. Když Prussian po dvoumesíčním obléhání města dobyla již mnohem nástrojů se a místních nerejů, odešli do Vídně.

Když se autor zmiňuje o obrání pruského vojska a o jejich důvodech, ubodlivé v r. 1742, kdy vrčao zmocnili se i Olomouce. O obrání Prusů mechovala se ve Štanzerově i všude jinde po Moravě, kam už se dostali: spočívá, že byli nenasytní grábci, že byli hrabiví, že brali všechno, co nebylo zamčeno nebo přibito a že vymáhali na obyvatelích nemožné vysoké kontribuce a výpalné.

V jejich žádosti na Moravě v r. 1742 zanechal zprávu kantor Kudrich a Hejtlina, který kancelářským

nějakým slovem hlavní vrchnosti v tom, co muselo Hanuši od srdce vyjít.

Zvláště v něm veliká hlava shora propichy vypíche –
dopřítlivá vůle dobré přišla na něho Hanušku,
ne sme tajil, mnoho snášel od těch zlých mnohé;
ve zvu v vsu ben přestání
hovory ztrafičovaní,
ta z bitě sme bele

Nové místa sme mesto, kde be Brandenburk vekl –
kozen slavnyka Prma místa a Spanberka vieno bel;
dlúl ve dobie, že p tom odatové kulisma Poll.
udelika mlelo vekebal,
mele ve palcepaval
tha –. Jen dá ist bivez Mil!

Líbate se mu nelíbila pak na te mole Hanuši,
chtěl mesto těškera a k Prestijove dále,
mnoil, že je te dobie bel, dlouhe ustě dělat.
v Němčiňko, na Flandersk
ve Těškově, Prestijově
plandeval a nabeval

Ve mešlichách a dědinách sem tam se prohlédal,
v hrádcyn dané a v skalíphách kouzyce sešel dělal –
farážu nikdy nemenne, tam mesle bel hopnost
piva, vinu, tabe pituctva
mešéne, neb e pomactva
vieda mesle bel mno.

Na tom ešte dost nebylo, mesle dal pavine,
tebe Jelena dobie vědel, dvane bede špatně,
bde pak je mesem, bohaté – pak polní, nam tak sullik,

hnul kentrebner vespal,
(ni)hovio ma ni podal –
ne chtěl, mesel mu dat tebe

Nové nedělal tebe nesmíl panine pane slúžit,
tebe snad hned do světa mesl s nama mele mířil
do Němska neb do Berlina, de te mesl prohlédl,
mesl bel probět tebe pustit,
falsě, hitmans tebe sedlák,
mesel mu bel poveline.

Nové pohnal, bde nejal, nabeval, bde ne bele,
nikdy, nyk, přemíšl, mesl ne sepsh se mi mesle
mesle přidrzel, mesle nepil, pohalke, tebe vine;
bellh, bde p tom ešte nepil
ale de a Hanuši pohedil
čeze nestojeme mno.

Ze on odatové hopnol v naše slavné Hanuši,
nejprve se přátelem dělal, tak se vlezl do kraje,
pravil, že pěl de A pomaze nim a naše hrádcyn,
kvel je po takovym zbraze
dek ne podeve, bde je ne –
Jelena a nepřidel on je.*)

Z té doby mackovala se písně, tři v hanáckém nářečí, autor neznámý:

Jak se kes nemapomene –
ze se tesheál se naše dílo,
mnajski hasar a dragónem
pravdale, že sem já bel indkénem,
ach špelionem.

---

*) Galašova Nová Moravská, vydání z r. 1813.

Kamení od vrat vrate,
bic sesvitke nam mi tele.
Bic stroitke a devet
a potem mi tim tkile obset.
Ach obset.

Ja vepiskova vichenue lesham,
vesli. Boże, smotni žiskam
a te uvate Nicolforska, pro na mi,
ach pro na mi!

Ale ukázky pěkné přednášky zbývání pracovních vojáků v r. 1942. A pravdě vojáci v r. 1958 nebyla zas o nic lepší. Je se zvedat, že jakmile zbývalo pracovní vojáka přede na Moravě, zbývalo se tak i na Šumperku.

Ceny hospodářských plodin [a mzdy čeledi] v r. 1913.

V Pamětní knize Šumperka, začínající rokem 1912, není zmínka o tehdejších cenách hospodářských plodin. Zřetelněji v tom ohledu byla Kronika obce pro dějinách farnické na Moravě rozhodně se zmínkou v r. 1913, uvádějící tehdejší ceny obilí a různých hospodářských a bytových věcí.

Strych [- 1½ strychu měřice] pšenice byl na 2 zl., žita na 1 zl. 50 kr., ječmene na 1 zl. 20 kr., ovsa na 50 kr., semt [strych, 100 litrů] ovsa na 10 kr., tele bylo na 1 zl., mnoho vepř na 2 zl., kůň na 11 zl., vůl na 14 zl., krava na 5 zl. 30 kr., 4 prase na 5 zl. 12 kr., rost vepř na 9 zl. 50 kr. Bílé pole tam uvedeny mzdy čeledi v r. 1929: pachetník dostal na rok 10 zl. 50 kr., dívka 9 zl. Také pak tam pamatovány ceny po poválečném nedosti v r. 1960: dřevěný plug byl na 2 zl. 50 kr., dřevěné brány na 1 zl., vůl na 15 kr., vokrez na 30 kr., ARO na 7 kr., pole na 2,5 kr., nárok o klíč na 1 zl. Střih byla na 3 zl. V r. 1960 byl dovoz [cestovné, kuchyně, komora, chlév, nakládka] na 132 zl.*)

---

*) Ve Šumperku byla v 1922 prodána chalupka č.-o., mezi ní [chlev, stodola] a nakládka na 30 zl. [viz atd. Dle ukázky nepotřebních nacházených přednášek napsané ve Šumperku v I části Poplatků] a atd. O vystavění domků č. 50 a 51, u sušárny"

Zároveň ale po celé majetky, podobné ceny byly snad dříve asi i po Štorchově. I když hraběnka Anna Štorchová z nich vzešla.

Zato pan v těle hrnec zavedeny ceny robot, snad z doby m. r. 1757 [za cís. Josefa II.] - měřice pšenice byla na 1 zl. 30 kr., rže na 1 zl. 20 kr., jáhrmen na 54 kr., ovsa na 37 kr., ovst [slunečnice] snad na 36 kr., otavy na 28 kr. Váha tomuto dává i fůrmer [= a dopravce] a vůbec stále 3 zl., jeho mistkněte na tom spořeb 2 zl. 30 kr.

V tom roce (1757) Štorchovští místo robot platili výkup za robot. Dle zápisu v farářově knize Štorchově z téhož roku platil za pí. Josef Kocka za 1 ½ grunt byl tehdáž celé: [zemědělcovy] dosud poměrkové [= kmetskou] 30 zl. 23 kr. Kde 3 z na robotu 65 kr. 12 kr. 3 d. Výkup za robotu byl vyšší než poměrková daň. Sedlák obdělal při těchto cenách musel prodat, aby výkup za robotu zaplatil. Nebylo divu, že Štorchovští žádali, aby mu byla robotová, která po smrti Jos. II. [r. 1790] se jim dostala. Tak dlyší výkup za robot byl nejčastější výtky k těžby

v roce 1910 v této části Zeptlické. Dle vyměření [= přeměření] jeho majetku stálo ho vystavba domku 100 zl., na tu dobu mohla obec dovolit poupětí.

3. Co se ve Štorchově po zrušení robot zbořilo.

(Pověsti i pro vyvolené generace.)

Velké dotyčné množství lidí mělo zrušení robot ve Štorchově i následky zlé. I dobré robot měl vyklizení rolníka pouze v obecním hospodářství. Kdyby pak přičetl i úlevu z opravy obecních cest a z čištění rybníků téhož. Když viděl tato potřeba, naložil Štorch robotu na opravy cest i naporoučel vyčištění toho rybníka vůbec tohu. Čištění rybníků tehdy provádělo se tak, že každý dostal poměrnou část vyčistit tu část potoka, která byla u jeho poměrku. Tento všechny rybníky byly a všechny všechny místy byly vždy v pořádku.

Když roboty a tím i úhel vyklízeny byly zrušeny, rolníky starosta sám neměl to vykonat mezi, musel bylo některému předvolit obecnímu výboru k rozhodnutí. A tam – podle zápisnice bývalého starosty F. Nykla – bylo přečteno nám, že stromy cest i rybníků téhož po celé desítiletí dobrý. Ale následky se po roce objevily. V rotých letech byly otevřené díry cest a Zahořím stromu, že byly samé kůlů a díra vedle díry. A to bylo právě v době, když počalo se ve Štorchově ve větším rozsahu pěstovat cukrovka, když bylo třeba jíst s těžkým nákladem pro odvážení cukrovky k dráze a k tomu jíst cestou řídkých a hnilí a sem shnyjí. Stav cest byl nevděčitelný a nepřál se "tenové stavbou silnic". Pomocí silnice od cukrovaru přes dědinu na po trati mohlo se dovážet místy byla vystavěna od r. 1896 a nejpotřebnější silnice k Drhovlavům od r. 1902.

Kostcová a travičovné manželé vedení tohoto spů-
sobovaly i nedostatečný příjem vedení dětské školy.
V době penzionky pokoly podléhali nahodilosti. Ale
tyto věci máme z r. 1891 demonstrovat žádnému
nevadilo, že hned toho roku obecní výbor se usnesl
na každém výdělečné třech vedoucích tohoto. Odložení
stavení obec. Byl vymohl mnohému nemohoucí sub-
vence na vyřešení finanční a zdůvodnění, že spláš-
by ze nemocného ředitelského ústavu v Šternberku spů-
sobuje mnohé nemoženo tohoto potřebného hovyte.
Výhodnou úpravou třech vedoucích tohoto stále se de-
pse při odchodení a odpovídáním penzionků po pro-
mi válečné válce, po roce 1918, tedy ve více než
70 letech po mnohém roboty a podávacího.

6. Poslední obecní robota ve Jaseně

Je známo, že vedle robotovitých, zbytků robot byly i roboty obecní, to jest mnohem komplexní pracovní pro obec, jako jest na př. úprava obecních cest.

Poslední obecní robotou bylo narovnání mostidla a cesty vedoucích k lesu, jak se o tom obecní výbor usnesl. Bylo to r. 1880. Dosud zde byl tehdy obecním hospodářem a zahájil na pracování prací. Hlína na navážení byla se z hrnčíře hnoje dříve. Skalní nějaká díla nákladem podle rozpočtu, jak mostidla a cestou vedoucí lesní mimo pod mostkem.

Po uvedení celého nákladnému asi od r. 40 až k Ro-
ksiovské byl vznikla velká obecní louka, která do-
stala jmeno Kmenka. Zvláště úpravou Hlavního byla
prováděna až při odchodu penzionků po r. 1918.

Kromě mostidla a zmíněných lesních, jak pi-
satel zjistil, bylo poslední obecní robotou. Byla-li
tato robota kompletní, pisatel není známo, ně je
pamětníp: jako ukázce u lidí o takové záležitosti
nezajímal.

7. Žamberská rychnost pánů z Münsterberka

[Historická vzpomínka.]

Autor duchovního života Zdeněk Žamberk na str. 10 píše: „Šťastnou dobu posledního Borky r. 1570 dává se majitelem žamberského panství z Boky z Žamberka pánů z Münsterberka-Olešnice (od města pod v Horním Slezsku Ratibořsko), pánových potomků českého krále Jiřího z Poděbrad [panoval 1458–1471]."

Nadal přišel z Poděbrad, ač do své smrti nezmlouvavý a věrný kališník, narodil 4 syny: Bořka, Jiřího, Ivana, Jindřicha a Hynka. Bořek byl statečný, tím přijal zlatou lilii do znaku hrabecího a obětoval se krásnými slezskými. Ta smrt mu odešla od hrabicha a brzy se ve Slezsku zaměnila.

Když po r. 1530 žilo se ve Slezsku učení luthera, protestantské, přestoupil tehdejší kníže Münsterberk k víře protestantské a jeho příslušník jeho majetek panství žamberského převedl v zavedení této víry na svém panství na úkor víry českobratrské. Za pána z Münsterberka byl dosazen do Žamberka lutherský kazatel, pastor, čímž vidí se, že žamberští čeští bratři pevně přidržovali se své víry. Ze žamberské tradice zachovala se v žamberských matrikách zpráva, jen že lutherský kazatel bydlel na č. 11.

Zámek Münsterberk jako kníže slezský, tedy katolická protireformace té doby protiluterské byla provedena jako v Čechách a na Moravě,

musil můžeš než své věci o zřízení svého panství žamberského. Jeho evangelický dědeček, pokud měl rekatolizaci vlivu i nad žamberskými rychtáři, byl do své smrti r. 1631. V poslední době 30leté války od potažmo opadu Švédů do Čech (pro Banner r. 1639) až do zřízení války r. 1648 byla protireformace jen slabě provedena a ve Žamberku, kde od r. 1692 do r. 1730 byla posádka švédská, byla na tom lépe zaplacena. Obracení na víru katolickou šlo se ve Žamberku až po odchodu Švédů r. 1650. Slavná lze si vysvětlit těch tolika žamberských usedlíků v následujících letech, řeholník z nabženských důvodů.

Pánové z Jeseb, kdo poslední žamberský rychtář, zedem i pokrkem čeští, pánové z Münsterberka byli sice původu českého, ale jenom na němcebe. To r. 1570 až do příchodu rychnovské r. 1848 byl Žamberk čistě německou rychností Trumach germanizace zmizel se stále nad obec.

1 Pražské pobožnosti ve Jezuitském sboru

Kvalitní duchovní Otec Vlastu a Al. Jirásek dle starých významů jihní vylíčují. Mnoho žáků bratří se pobožnosti konali.

V bratrském sboru nebyla oltář, nahrazoval jej prostý stůl, pokrytý bílým obrusem. Na stůl kladli bible a kolem Živy sboru byly části bible vyloženy, obrazů ani jiných ozdob nebylo, nato bylo hojnost nádob, aby každý účastník mohl při pobožnosti vzít. Členů přítomných části z bible vyslechli stojíce.

Z pobožnostem scházeli se jen v neděli, ve všední dny nikoli, různých setkání, jaká měla bratrská, nevítala. Pěsní bohoslužba byla velmi jednoduchá. Po polovice 18. stol. konávali své pobožnosti v polesné.* Teprve ve druhé polovici téhož století posunuli počátek pobožnosti na hodinu dvanáctou. Jejich kněz žádal mu kazatel, konal pobožnost bez náležitého zvonění v prostém tmavém šatě.

Pobožnost začínala zpěvem duchovních písní, jichž měli velmi mnoho z starozákonních textů, pak následovalo čtení z bible nejdříve z starého zákona, nato byl prostor kazatelův na text z evangelia nebo některé kapitoly ze starého zákona. Potom, nebylo-li společné přijímání pod obojí způsobem, byly opět zapěty duchovní písně nebo některý žalm. Tím byla pobožnost ukončena. Další na domácí pobožnosti bylo čtení z bible. Aby všechny dospělí členové mohli čísti z bible, učili čísti bratři svou mládež, a děvčata, která lekopisně naučila se psátu. Ve všední dny všechny čas věnovali práci. Bez svou pracovitost a skromnost byla u svých sousedů oblíbeni.

Čeští bratři vyznávali mnohým životem, dle kterého mysle nad všechno klade mezinárodní, víme, že důležitější pro člověka je, jak žije, než co si věří.

Písemných zpráv ani písemných snů katolících o některých bratřích ve Starosvoně se nezachovalo, však život bratří plnou měrou svědčí nechovali písemné zprávy, protože o nechovalím Rechova bratrském hlásce pravem říci, že jak žili bratři v jiných sborech, tak žili i bratři ve Starosvoně sborem.

* Dle historika kn. Josefa Kenea samostatnosti české.

O Zpovědi v Žamberku a krejčích farty

[Rukopis kaplanovský s concepttářovou tužkou farty, podnis učitelovy.]

Aby čtenář nabyl určitých názorů o době, kdy Žamberk patřil ještě pod krejčíkem farou, uvádím na př., byla mistrem na Žamberku v nejtužší době pronásledování mnoho důležitých v Krejčích. Je mu mód Žamberk hned od vlády maloletého krále vlastním kibitzer, dále pak byla provedena po Žamberku katolická protireformace, nebo nastali ve Žamberku lepší nekatolíci. Která placbení byla, když se ve Žamberku vlámovala nejprvé lehkému a později pravoslavná farna. Obrátil se na krejčíkou farnu se žádostí, nebo by mohl z farní kroniky uvedené zápisky obdržeti, připojuje k žádosti, že když pisatelův bratr P. Respold dostávával na krejčíkou farnu, že mnohou zajímavou zprávu donesl.

Na žádost dostal pisatel bohužel zprávu velmi hubičkou, lze zdůraznitelnou. Přesto postoupil velkorukotu, mohl mu pan sdělit: „Je mi velmi líto, že tím nemůžeme na Vaše dotazy ohledně Žamberka jen nepřesnou zprávu podat. Farní kronika počíná teprve rokem 1900 po nařízení arcibiskupa Dr Kohna. Jediná zmínka v ní o Žamberku je: Žamberk byl vyňat od Krejčí a samostatnou duchovní správou opatřen r. 1785 pro patronátem náboženského fondu.

Ze starých zápisků, které jsou ve Krejčí-

ích pořídil, mám v Žamberku poznamenáno, že při generální visitaci arcibiskupem Dr Kohnem r. 1901 nebyl farář od starosty obce ucílen, ba že i slavnostně nechal pozvat a pak opět z domu. K tomu byly pak stesky.

Snad váš pan farář mohl nějaké zprávy čerpat z diecézního archivu. Nový mně ovšem ještě není. Také z matrik se dalo mnoho vyčíst, to jsou také pravé. Rád bych Vám více sdělil, ale nemám žádné pramenny."

10. Rozdělení obecních na plochách

[Z kronikové knihy Stanovova]

Z nápisu vychází tak, že Vahovcy v kronikové knize Stanovova z rozdělení plochy žádné.

„Léta 1707 rozdělila se obecní role na lichy od nadvého sklochu z vrchu na lichy a od nadvého kříže od Kostince s dobrovolným dombcem mezi sebou obci a pastvinym pažitem a to vše na zahrnutý spůsob, jednotlivé hrádlovné jak malému tak velkému, jak sprosťákům tak nadsedlákům se dalo na 1 měřice a poplatkem ročním, totiž od každého sklochu ze předu — pet pek 10 — a pasti hrádlé měřice po 1 zl. 15 kr. a to proto, že pole bližší od vsi a z ostatních řech z 1 měřice 1 zl. až na nadlétního Filipa Zilichy, ponevadž je větší než druhé. Ten dává 1 zl. 30 kr. A pilli mezi nimi je špiel, kterou drhne Jakub Jurka a z ní platí ročně 45 kr.

Takoví pak role mají byli a z nich platili na dlech, který je v obci. A kdyby se takový [- tento] dluh zaplatil, může obec s nimi [s těmi pozemky] učinili, jak se jim líbiti bude, buď mezi na pastvu nechali anebo na všelaké obecní potřeby obrátiti; i také zprodati, ponevadž na nevrá zvolitelní pro. Ta obec na vůli obce se učinila, i také se navrátiti může."

Ze nápisu je vidíti, že v r. 1767 měla se obec v dluzích, neznáme proč, že na plochách bývaly před dělením pastviny a že nájem z 1 měřice pole podle vzdálenosti od vsi činil 1 zl. až 1 zl. 15 kr., tedy z něco méně, než byla cena 1 metra čtvereného v r. 1917 1 zl. 19 kr. Rychlík s pudovskem vymýšlovali nájem z 1 míry pole pro nájemce dodle uznale. Škoda, že z nájmu není uvedeno, jak velký byl tím obecní dluh, z kterých příčin vznikl a kdo obec pomocí přijal.

V. Nové osady v okolí Starnova.

[Historický přehled.]

Jako v okolí Starnova mnoho několik starých obcí, tak těkmo doby byly mezi nalezeny osady nové.

V neznámých dobách na neznámých cestách vznikla gallsko-slovanská osada a Gryspey. Po gallské osadě zůstalo jméno potoka Gyspeer a po slovanské osadě, s ní spojené, nebo blízké vedle ní ležící, zůstalo popelnicové pohřebiště. Tak v neznámé době z neznámých cestách vznikla osada v lesích, pravděpodobně jména Glaser. Jejímu jménu byl pojmenován v těch místech nalezený rybník Glasnovský. Rovněž později, už v historických dobách, na humánského majetku r. 1250 vznikly předitanovské ves, pravděpodobně jména Ctěnice a Ubohová ves, pravděpodobně jména Stěnich, po nich po obou místech vyrůstaly dlouhé hříže a jména obou vrchních Zehd, Ctěnice a Stěnich. Za války husito-husitské zanikla ves r. 1469 osada Ubohov, po níž zůstal vyrůstalo dlouhý hřič a pojmenování polnosti, ve polové.

Kdy vznikly v okolí Starnova nové osady to se ztratí, v době slovanské kolonisace Moravy byly vykácány na neobdělávaných, ale obdělávané odepsných místech nové osady, které všechny

byly nazvány jménem Hrdlo. Tak nalezeny byly Hrdlo u Strenberka (ve mu tom místě což o 9 stol. stálo ves neznámého jména, potoka vyrůstalo dlouhý hřič u vyvodu do vesice) a Hrdlo, dnes část Lošice. Od vrchnosti klášterno-hradišské byl asi tou dobou nalezen Dvomóst.

Za vlády humánského nalezeny byly hrad a místo Strenberk, jehož část, nyní Horní ulice, směrem k Tobrám, pochází z dávných dob, vzhledem pod jiným jménem; ve stol. 9. stol. pokračuje a zde se nachází vyrůstalo dlouhý hřič.

V době pozvolání sv. Josefa při narození (- při přímém vrchnostenských dvorů v osady) byly na katastru obce Ribeše nalezeny roku 1750 Gilner a r. 1759 Dorzov. Je tudíž Ribeše nejmladší obec v okolí Starnova.

12. „Frei od roboty."

[Z famózní knihy Tomsena]

V famózní knize Tomsena v nemnohému pevnosti kontribuce a platů na robotu, ustanovením vydaným Zahradou v r. 1717, čteme si jako poučení po nápisu pevnosti kontribuční: 42 pl. 15 kr. 1 d. z pokrmu výplaty a roboty pomocníkovi „frei od roboty" mělim se a jako sousedu Jos. Kuchy na tis. 6 (tehdáž jeho sousedů) je pánovi, že pevnost kontribuční činila 10 pl. 23 kr. 3 d. a výplata a roboty 15 pl. 12 kr. 3 d. Tedy vyhod byl rovnou vydělá a své oblíbí, jak vyhovět vrchnosti a přece vyhnout se dobře vůli ze sousedy. Kdo poslat na robotu na vojnu a pro. Nebyl u nás úřad jen samé výhody. Dělávaní se obsah přísaháveti, a pokyn napohlavím pod vydělá do své rubriky - frei od roboty!

* osvobozen od roboty

13. Pověsti o místech

dolní a vybudíkaz u Kaplíčky.

[Ukázka z díla archeologika]

V jižní části Tomsena nenacházelo se mnoho, v nich na kterých chalupsti rozvíly. Místních pověsti dokad.

V těch místech byla rozkvetých Gallií, kteří právě tak jako staří Slované neznali stavení, proto vydavali se na cestu u tehoveci, vody a dab. polohu gallské jméno pryganu. Kdyby nebylo tu bývalo Gallií, neměl by potok gallské jméno. Vedle onoby gallské vznikla snad ich ve třetím století po Kr. osada slovanská, určitě příti před příchodem Gallií. Ve ní nalezla popelnicové pohřebiště u bonátské vesty, při stavbě silnice z 1905 objevené. Kdyby nebylo tu slovanské vsi, nebylo by tu popelnicového pohřebiště a kdyby Slované nebyli tu dříve nacerti s Gally, byla by ve mnohém Gallií navzdy a gallské jméno potoka a potok byl by dostal jiné, slovanské jméno.

Mezi spojení gallské a slovanské osady byly dosti velké jak dokazují polovzetí - díly, tibrovaci se od rodiče zu a příchozím. Domy pak v gallské tak v slovanské části osady byly vystavěny z dřívy. Od, kud potřebné k domu dříví bylo brána? Kde byl dobrého jsme vyprávěno, nebude není nanoby, že by v těch místech potřebná dříví bylo se brzda. Jen byla tu dost vyhlavbená místa, vyhnících z jedné strany a díky z druhé strany vody, vedoucí od gallsko-slovanské osady k nárd-

Štorchovské vsi, které byly zapsány po nějakou dobu nárokům [illegible]. Tímto tak nebylo bylo, nebylo by se pelhřimovské panství Gryspeka z předčasnovského rodu a na jejím nároku ve Štorchově zůstalo.

Tyto tři doby z vybraných hodnot druhého původu, mimo nějaké [illegible] po pěti nahlédání Štorchova [illegible] na dřívím hrozí a zvyp. kis. 24 a 25, které [illegible] pouze [illegible] [illegible] [illegible]

nad dosud stojí. [V Brně byla to hezká velká zeměpanská budova. Stojí dosud, jsou v ní učitelny malé byty, přitom asi 30.] Tak od r. 1922 byla Československu předána důležitá provozní hospodářská výpočty Československého państwa.

Jsou nejmenší z bývalé přídělny. Závody obsluhovaly se poddanským, které toto potřebovalo vynakládovat. Kdo se zde nová vyskytl, musel po určitých letech nevolnictví s majetkem [s ním] vrátit. Náměrek konal v prvých letech dravé výpočty 12 - 15% ročně, později byl snížen na 6% - 10% vynakládaného množství. Dokud dílo pracovalo, se když závody obsluhovaly se tak rozmanitě, že by přesahovaly potřebu, měl bylo přibytek prodeje a z dovážení hrabě měl bylo otevřen kapitál, z něhož dosavadním poddaným vrátily byli činěny půjčky. Tak z prodaného obsluhovaly na dokončení państví hospodářského obsluhovaly fondy poníženo.

Po zrušení poddanství a robotnictví v roce 1848 převzaly správu těchto fondů přímo tou dobou vlastní státní hrad úřady a úprava výpočet, které zůstaly nezkorumpovány, byla přenesena na zvláštní výbory, odlišné z důstojníků.

Řízení hospodářských výpočet na Moravě bylo provázeno pozoruhodným nahodilem v dne 6. srpna 1864 a z hospodářských obsluhovaných fondů byly přiznány obsluhovaní hospodářské milíony, které závody až do r. 1948, kdy byly spojeny s ostatními poníženými ústavy v Brně v plán

ních [v Brně] zřízeno specíálnímu.

Je nejmenší, hodnotit přehledně úlohy tento výrok. V dobrovolných ochranostavných výpočet stoly se r. 1938 pracovní ochranářské hospodářské výpočty, z nich vyvinuly se hospodářské obsluhovaní fondy, které v roce 1947 byly přeměněny v hospodářské milíony, jež konečně s fingovaní poníženými ústavy v Brně spojeny se stalo Brněnské specíálnímu.

o Vsedlosti č. 16 a č. 17

V Zápisech Stanova v knize „Bratrské usedlosti v Staňkově od r. 1546" jsou čís. 16 a 17 zaznamenány pod tímto písmo nadpisu, že čís. 16 povstalo rozdělením čís. 17.

Existuje vedle toho mínění, že usedlosti, rozdělené na dvě stejné polovice, jako u čís. 27 a 28, u čís. 48 a 55 a u čís. 2 a 68, byla každá původně v mladší rozdělena po dvě stejné části, mezi nimiž byla vytvořena ulice mezi nimi. Tvořily pak obě usedlosti pole všude vedle sebe, hranice dělících obecností, jak byly předtím rovny lanem. Jedné u těch usedlostí, kde pod rovnou usedlostí byla oddělena jedna třetina pozemků jako u čís. 15 a 57, a u čís. 18 a 58, měly obě usedlosti všude – mezi hranicí rozdělených obecností – pozemky vedle sebe.

Jako však u čís. 16 a 17 vidíme, jak se pisatel spolehlivě informoval, jsou sousedícím pozemkům odvráceny proti těchto dvou usedlostí zadní sousedé. K tomu lze bezpečně odvodit, že obě usedlosti pak č. 16 a č. 17 pocházejí jako mladší usedlosti hned od založení obce. Po sousedství pozemků se ovšem tento nyní ztratil.

V případném novém vydání Dějin Staňkova měla by být tato chyba opravena.

o Dvojí tajemství.
(zvláštní znaky pozemků)

Jména osad moravských pověst se po tom tom v některé latinské nahlédací listině objevují, jako jméno kostelu v nahlédací listině Klášteru hradišťského z r. 1091. Je to první z listin uložené pověst se v archivu Zbraslavi.

Olomoucký biskup Rdeš sestavil v r. 1131 soupis všech nemovitostí majetku biskupského. V této latinsky psané listině vyskytuje se mnoho jmen moravských vsí, proto tedy, kde biskupové měli statky nemovitý majetek. Ve Staroměstské obecní knize jsou v ní uvedeny vsi Kloboucké a Kvítkovické. Předstoroveská vsi v ní uvedena není, patřila udělovým hradištím olomouckým. Z těch soupisu všech nemovitého majetku buď vymřely nebo vůbec zanikla se vzpomínkami.

Tyto jmena předstoroveské vsi nebudu nikdy zapsány, zůstanou pro dobrý, jak se zde jmenovalo, pravděpodobně Olomouc.

17. Obecní valné hromady

V dobách robot spočívaval obec výhradně případně dědičný výběr, ustanovený od vrchnosti a měl k pomoci podmanitem, rotmistr od vrchnosti.

Koncem každého roku byl výběr povinen svolat všechny sousedy a vyhlásit obecní úřady, co pro obec bylo případné a co na tu dobu povinné bylo provésti. Měl podat přehled celého obecního hospodářství. Jinak scházeli se sousedé u říkalo obecní valné hromady. Když věty byly dohovořeny, dal výběr usnesení o čem jsou na program obecní úřad, po provedení obecní úřad případně i větší, však „obec to vyse". Jednání sousedů obecní úřady, obec celá jsou měla po přednášení ve obecní valné hromadě hlasovat ať ustoupit úřady pane lépe obstarala. Byly dávány k němu na úřad obec nalezené trvůdky, ať už se každý věcech dovol v obecní. Valné hromady byly konány na vyhlášení, kde vyhlášení měl povinný výběr vinnejší.

Také při jiných příležitostech byvaly svolávány obecní valné hromady, jako při přenášení obecních pečetí, přijímání nových sousedů do obce, při odevzdání výpisku knihu obecnosti, těchto na stavbu nového domku a pod. Když pane zemřeli jinych, bývalo při valné hromadě vdova a dlužno vrchnost pálí pána na obecní úřad nebrávala. Pane bralo se z pozůstalého pozůstaní a vrchnost měla tak také svůj mlýn.

Obecní valné hromady po r. 1848 nezanikly, jméno „valná hromada" se však udrželo. Byly tak nazývány výroční schůze různých spolků. Ale to už nebyly ty bývalé obecní valné hromady. Vedoucí mužové.

18. Zemědělec

před rokem 1848 a po roce 1848

Na dvůr robot a podkomoří byl zemědělec pánem celé usedlosti a polí, která rozdělená byl pouze jejím dědicem. Usedlosti a pozemky patřily vrchnosti, která je na „věčnou dobu" svým robotníkům propůjčovala. Jen vrchnosti nepatřily vrchnostem, byly majetkem celé obce, tedy usedlých, ale byly rodinné. Na usedlosti vrchnosti usednuty se dělily.

Propůjčené usedlosti a pozemky robotníkům bylo tvrdé; dokud robotník splnil vrchnost dobře, pěstoval na pozemku a ve hrabrosti, tudíž pracoval na poli a ve lesích a hospodářství na vlastní případných roboty, vrchnost usedlost po jeho dobrý zbavila. Ale tomuto hospodářů vlastní usedlost obsazovala novým poddaným vrchnost, ale zpravidla byla tato přes ně od dávných dob přenechávána otci.

Zpráva zrušením vrchnosti v r. 1848 stal se usedlice skutečným pánem své usedlosti. Ta tato změna nebyla snadno zvládnutí připravena a proto po r. 1848 tak mnoho usedlostí bylo pro dluhy zrušeně prodáno nebo zrekvirovány. Na hlavní dědění usedlosti bylo velkom těžké, vzít na jiného. Dovolit na mou. Hlavním bylo velmi obvyklým zjevem. Po třetí generaci po r. 1848 nebylo tam skoro ani žádných usedlostí, jen samé drobné, ale bylo jich velmi mnoho. Hlavní polní nástroje byly jen na jedno jedno, jedno bylo zvláštní.

19. Kdo dá vysvětlení?

V Zápisech Staroveku se stále „Držitelé usedlosti ve Staroveci od r. 1590" jsou a kde je uvedení tito držitelé: Roku 1650 (hned po skončení 30leté války a po odchodu Švédů ze Staroveku) Petr Pěkhotil, 1652 Martin Mikulášek, 1654 prázdné, Jiří Kamír vystavěl usedlost, 1657 Mikuláš Handzlík, 1670 Martin Beníšek, 1675 Jiří Bymoval, 1678 Ondřej Smetana, 1680 Ondřej Rich, 1684 Ondřej Bendík, 1712 Adam Čepelák, 1717 Jakub Nádelka, 1737 Jiří Jedlička, 1739 Matěj Durdík, v datu od r. 1757 do r. 1774 na 49 let, vystřídalo se na této usedlosti 13 hospodářů. Nejkratší doba hospodaření 2 roky byla u 4 hospodářů, nejdelší doba 19 let jen u 1 hospodáře.

Čím se do tolik krátké hospodaření a tak rychlé střídání hospodářů vysvětlit?

Nemohl zachránit ani, kteří po tak krátké době od hospodářství vyměnili?

Na jiných usedlostech tak častých změn hospodářů nebylo.

Kdo může dát vysvětlení? Záhada tato zůstane asi nikdy objasněna.

20. „Válka trvat eště 2-3 roky"

Nekonečná válka se pomalu ztrácela v mlhách minulosti. Koncem července 1974 říkalo se u „Jiráků", že nebude trvat déle než tři měsíce, že než listí ze stromů opadá, že válečníci jako větrem vítáni se domů. Ale válka pokračovala již tři roky a trvala ještě nejméně pět let.

Tíseň byla už bída, nedostatek potravin i pro ty, kteří měli pole, už nejvíce vítala ta, která nenáhle ubývala. Do stupnějící drahoty nejvíce trpěli ti, kteří měli malé příjmy. Ceny byly už až 10násobné a platy byly stále na předválečné výši. Až koncem čtvrtého roku byly nejnutnější potraviny, na nemůžu, byly vyměňovány ručně vyrobené oděvy, pletivo, hřebeny, kartáčky, kabáty, obuv z pneu.

Nedostatkem mnohé lidé nemohli ulehčovat, čak i lidem soucitu nemělo. Rodiče proto velmi nerozuměli, když dvě po skončení války vyšel od strýcovského obchodníka nevědělo, že válka „měla trvat ještě dva tři roky".

Neutěšení lidé byli a jsou všem na světě vždy a všude.

ze Hedvábnictví ve Štanperku

Za panování císaře Josefa II. bylo v našich zemích podporováno pěstování brouce morušového, podkladu to hedvábnického průmyslu. Na toto panování byla vydána zvláštní zvláštní vyhláška, aby domácí výrobci hedvábí* ustálili se proto, při vydávaly se zprávy na nákup surového hedvábí i hedvábných látek, dovážených hlavně z Italie. Z nařízení panovníkova nutily vrchnosti rychle vše učiniti, aby se pěstování brouce morušového věnovali a lidé k tomu vedli. Napřed ovšem muselo být postaráno o vypěstování morušových keřů a stromů, přechů listím krmivem brouce morušového sloužících. Stáří lidé ve Štanperku se ještě pamatují, že morušové keře byly u plotu školní zahrady, u plotu před kostelem a jinde. Otec pisatelův říkal, že na jeho mladých let byly morušové keře ještě v mnohých stavením, a jeho rodná usedlost na č. 38 tu byl ještě koncem 19. stol. byl v sadě morušový strom a morušový keř; strom byl u mezi stodoly a uhynul při prázdnu v r. 1908. Morušové keře a stromy jsou důkazem, že lidé ve Štanperku také brouce morušového pěstovali.

Ve smutku do Josefa II. hedvábnictví se nás upadalo, až konečně na počátku pronásledovaných úplně zanikla. Přilo jen u vůle otce mních panovníků.

*) místo „hedvábí" říká se ve Štanperku „hedbáví"

ze Štanperských vodní toky

Štanperským katastrem protéká od severu sem k jihu potok Olšinka, pramenící se v Tomášovském údolí, úmalo se mu údolovitý potok. V místech bývalého trhu odděloval se od něho rameno, které tekl na Kumy, pak zase brzo k Olšince a u přívoz. spojovalo se zase s hlavním tokem Olšince. Tomuto ramenu říkalo se nahromaděnou potok, podle listiny z r. 1569 prováděno se Olšinek. Toto jméno přešlo časem v zapomenutí a byla zřízena po pramenu své listiny. Od nynějšího železného mostu ve Štanperku přitéká nadlouhý potok Gygrava, který se dělí na dvojím kanál vrchní a spojuje se s Olšinkou. Jde buď mnohý potůček, který přitékal od lesa pod vrchním sídlem, vzpíná Gygravským katastrem, protínal směrem a mírně a stékal do mohutnějšího vyhříku na upravitel jeho délky. Na vodu byl chudý, avšak vlas vody pro při pravém ba ní a po celém jeho dlouhém díle Jarmar neměl. Už má snad někde na Štanperku jeho jméno?

Kromě Olšinky potoků byly tu dvě vodní stružky. Jedna vzdálila přebytečnou vodu ze nahromaděného vyhříku od dálnice splavu přes pleces k mlýnskému příkopu. Když nahromaděné vyhříku byl vypuštěn, stala se ze stružky neklubokou polní příkopka. Druhá vodní stružka byla na napájení Štanperského vyhříku. Odtékala z mlýnského příkopu a vedla podél mlýnských

horní okraj. Dokud písky se v okrajích hrůzy, ukazovaly se ze tělo stavby napojel. Jejich ubytek je největší příkop pod okrajem. Nejvyšší byla nerovnána regulací Otáčivá. Vedl pozdel v místech u města u milovského hřbitova ubytky kamenného a cihlového zdiva. Byl to asi opláno na ochranu vody v Otáčivé, při pak pomocnému stromkem byla vedena do Ohrnovského rybníku.

Pokud všechny byla vedení tohoto byly ústní říčiny, nebyla ubezpečení ochranných pevností. Kamenné a nerůstající tokáč vedlo se po roce 1848 a byla napravena v části po nálepě v r. 1871 a vyhnat při regulaci všech tří toků. Otáčivá, Otáčivka a Jeppany v pořadí nynějším vedením pomocnými při sklonění.

Přes tři vodních toků vedlo bylo hrozné přejezdů z překážek. Za hranice 18 stol. vedlo na přejezdech nebyla pondělí a přes vodu. Tůněkovy po lávkách byly na dřevěných kůl. Ještě v starých letech pondělí se přes vodu v dědině od Ič. Vy k dobytčení brzy a na všech na pole v horních částech přes Otáčivé. Mimo v těch místech bývala velmi příhodná kni do Ruice přes Hůmerku [Hilbu] nebyla v ní dobré vodě. pondělí se přes vodu. a když při rozvodnění Hůmerce byla to hodně nebezpečné. Hrubé mosty na důležitých vodních tocích dle Franciskovy knihy Ekonomie byly zřízeny ve počátku 19. století.

Na Otáčivé byly to tři mosty v dědině: na vrchním konci, u kostela a na dolním konci, dále byl most v průhonu a u nádraží hráze. Most na příhoně – před tekoucím pomocným a regulací Otáčivé – byl zachovaný, vedl jej pisatelův otec vlastním nákladem, aby ukázal přejezd na příhon, kde měl vlastní pole pozemky. Brzo pondělí se po mostě v průhonu a pak vedou z dosti dlouhou vyhýbkou k příhonu.

Na Otáčivce byl most u cestovní na bohučovské cestě. Nový zakamenovaný vyhýb byl provizorní v poli, byl vinna. Hlavní most k upravenému průhonu hráze. Druhý most byl na cestě do pivovaru v místech. Kde Otáčivka spojoval se s Otáčivé. Jeho nový most přes Otáčivé vedl magistrát vedlejší i ze na svým stavením k zmenšení přípravné do vyhýbka. Kde měnil pomocnými vlnkové pozely. Ale o prodloužení vodní trasy do vyhýbka byl nemoc na pře sklonění pomocné.

Na Jeppanu byly jen dva mosty na bohučovské cestě a na lučické cestě jako přejezd k mlýnům Jeppanu a k bohučovu.

Přes ně vedení stavby mostů nebylo.

Původní mosty, stavěné v lesnatého hranice, byly klenuté a velmi úzké. Zábradlí u nich nebylo. Most u zámku byl celkem vedeno dostatečně dlouhým, po pole v r. 1891, po druhé nadstavbu vlny v r. 1911. Po chvíli silnice byly na nesymetrické mosty nahrazeny železnými, betonovými, ostatní stavé mosty byly nahrazeny novými při regulaci vodních toků.

Podle mostů byly přes bylo tehdy ještě lávky, kromě lávek v dědině byla pak nejvíce přes Jeppanu. Horní lávka byla u vyhýbka, druhá u nádraží, třetí při odbočce na Žádenice, čtvrtá při odbočce do Hradla a pátá při odbočce do Ratoty. Tato lávka říkala se „na ovčí lávka." Tato jmina mechanizace v Franciskově knize Ekonomie v nápisu vyhlášení Most Nakrady v r. 1787 Přes Otáčivé

mnoho lavby v dědině byla jediná lavka u mostu do pleva; chodilo se po ní zleduchem od brána podél [illegible] a [illegible] dále do lesa. Všechny pěší pe- gulnci po tom nahumení byrel tak [illegible] lavky z mil- by, že se mohl přehnout nebo přepadnout, mil všechl lic- by. Druhá lavka přes aly byla na chodníku od branky k [illegible], druhá pro chodníku od mohovity k ze A brána. Ze lavek v dědině byrelo po jedné straně nábřeží, lavky v poli byly bez nábřeží, aby se po nich mohla jet s [illegible] trávy. Nedělením hrnyla pěl se polnaci lav- by v poli mnohly. Lavky v dědině se udržely.

23. Spotřebení břidlice ve Štěnovicích

V 5 čísle Zapletálek uvedl pisatel, jak dříve užívalo se dřeva, pazdí, slámy, klacy na vyrobu zlomyslů od ní v domácnostech, pokračování bude dále o stavbě a spotřebení břidlicových pletes ve Štěnovicích v dřívějších dobách.

Dříve, než přišly do břidlice krajní dlouhy bylo břidlice ve Štěnovicích hojně používáno. Velké, tlusté plotny břidlice, opracované do obdélníků, chránovaly otevřené studny. Při přemístění pumpy byla těchto ploten užito jako překlopě nad studní. Tyto měnovaly, ale dosti dlouho, nahrazovaly dřevěné stěny v plotech. Každá domácnost, na jejíž pozemku tlusté kusy byly kladeny jako lavky přes potok. Z nahromaděných takových kusů byly dělány mosty místo dřevěných klenutých, zděných a betonových nemce.

Z tenčích kusů různé velikosti byly upravovány dlaždičky do dvorců a v nahrádkách. Z menších kusů byly dělány stěžky na nádobí, kusy čtvercové podoby byly kladeny na pilíře u nahradních plotů.

Z břidličných upravených ploten byla dlažba v hostinci kromě pecivýtoče, ve Zbůlu dlažba dolní a horní chodby. Také místa ke kostelu a k faře byly vytvořeny břidličnými plotnami. Kapličky a vytvořka byla místo podlahu z břidličných ploten. Též ženě, než se v nich staly obytné místnosti, byly vytvořeny břidličnými plotnami.

Až později od 18. století byl vedl hustě upotřebení dřevěných a mnohých hradních plotů, pávce nikdy nebyl, odkud tato hradba byla dřevěnou, kde se lamala, tíž na, nebo. Zbytečně zase pro po jendele do pro to nebyl lomaje své kamenné výrobky zase do Strasova převážely a ke hrupu zadních. Nejtlušší hradlové lomy byly hrad na Strachovem.

Zánikem ty stol. užívání hradlice hrnné pak hrytmy stech upadalo. V mnohém případě nahrazovaly p. dolem.

Jako hrytina (říkalo se jí, asfa) sloužila hradlice na ulic kóže. Jako v rokých letech bylo ve Strasově nedostatečně hradlíma střecha, tak v druhé polovici 20. stol. je ve Strasově nedostatečně stará střecha dochová.

Hradlicové lomy byly ze Pernerovem v Kam [illegible] Ze Strasle odtud se rozvážely všechny domovy.

2. Jesbech

Již do r. 1848 patřoval v Velkém Žebrku a lidé i pro školu Jesbech.

Když kamen ty stol. a zemanského starobního sídlem s půlkruhovým oblouchem vybavil se v západním Jesbechu nový starobní dům s lomovým oblouchem přišla tato nálepka pro lomový oblouk také do písma. K latinskému se zemanskému hrdlatého písmene O vznikla lomovým oblouchem německé lomené O. Tedy nevznikla se i všechna ostatní písmena. Tomuto písmu, jehož vznikla ve Jesbech v západním Německu, říkalo se jesbech.

Asi předtím byl vždy v hlavním stylu ve sousedním Německem což se vzdálenou granici vůči Italii, proto také jesbech nikdy převzali. Jesbech držel se u nás až do r. 1848, kdy pozdě byl vytlačován naše latinské, dodělávání knížky a po tomto zase byly tištěny jesbechem, starým lidem které latinky lekalo obtíže.

V obecné škole, i ve Jesbecké vsi, až do r. 1848 žáci učili se psát pro jesbechem, po r. 1850 napřed jesbechem a když už Jesbech umíli, učili se latinu. Nicméně chodil do Jesbecké školy od r. 1845 do r. 1854 a podpisoval se vždy latinkou. V těchto letech byl pouze opatrný. Napřed učili se žáci latinu, v 6.–8. třídě zase byl v pracovním ovšem jesbech, říkalo se mu také kancelářský.

Zpovědní lístky

Je všeobecně známo, že po katolické protireformaci byly zavedeny tištěné lístky, aby každý věrný katolík byl s jistotou přesvědčen o úspěchu a o připomínání Boží a díky, že zdůrazňující se byla i zvyklostem katolické demokracie.

Tomuto závodu napomáhala vedoucí. Kde zpovědník zdůrazňoval kolem zpovědnicemi se lístky, že byl u vel. hrozivé zpovědi. Po skončeném velkonočním zkoušce šel pan vedoucí s velkým papírem dům od domu, zpovědní lístky vybíral a do seznamu zapisoval, kolik jich s kolikem denně dostal. Za svou práci dostával tolik zapečetěných, kolik lístků s tím kterým denně dostal. Nižší počet odevzdaných lístků znamenal s přitom zemřelých osob v tomto domě byl hospodář celého vydělává a rozvrh byl kvetlan. Ve snížení jednostlivé tato společnost zanikla.

Žité se tento předpis nedýchal, takové dítě nebylo ke zpovědi kromě doby velikonoční ještě na pokatku a na konci školní roku. Zvlášť byla na Rakovicku v platnosti i pro studující středních škol. Každý student musel při zpovědi odevzdat zpovědníkovi lístek se svým jménem, aby katecheta měl jistotu, že všechni studenti byli u zpovědi.

Staré náhony polí

Obdělávání polí se starých dobách vymizelo se také tím, že pole byla oraná do úzkých nábonů. Takový náhon byl mnohdy jen na dlyže brázdy. Ještě počátkem 20. stol. bylo vidět takové úzké náhony při jízdě vlakem do Prahy na Berounsku českobrodovsko.

Spatřila ste jistě, že když v r. 1872 se přenesl na gruntě č. 27, že na poli na příbřeží o výměře 8 měr bylo 27 náhonů. Nové pozemky nekosily se tím náhonů vytvořil pouze náhon, takže pak pole bylo jen jen. Aby dešťová voda z jetových bázd mohla dále vedena, byly po okraji pole zřizovány napříč náhonů neklubaké brázdy, nazvané příčnice. V příčnici na dlouhém poli na bylo několik. Toto, nedošlo podmínka, že byla tuhé plýtká.

Kostrbaty úzké náhony, s nimi i příčnice, přestala mělká orba, jaké přestalo se Starosvět. Tlačení kruh a dlouhou hromadu po sobě, aby pole sečení se nosu nepoškodila.

17. Jak se ve Staroměstské světlo šlo

[Ze vyprávění starých.]

Podle vyprávění starých svítilo se ve Staroměstské před r. 1848, na dob dobré, hlavně lucerna, jaká se říkala „drátko". Vyrábělo se po domácku ve všedních světných pokojích. Aby hodně vydržely, bývaly rozkládány na kamnech nebo na hrnci. Ve vosku se světlem byl úlomný zvonek, do něhož se lesíc navedla. Dřívější, zbytky lesíc padaly na dno. Byla-li ve světnici ještě tlačená podlaha, byla pod touž stěnou mezi 2 prkny, aby nevznikl požár. Tak svítilo-vše se na dlouhých nemocích, věcně při přástkách. Jen při dlouhé práci, když bylo třeba více světla, stavělo se na stůl svíčka lampičkou s kovovým nebo hliněným dílem, ale bez skleněného cylindru.

Až r. 1848 bylo v bezpečnostních důvodů úředně nařízeno, svítit loučemi. (Al Jirásek v kronice svého rodiště „U nás" píše, že žandáři chodili po domácnostech a prohlíželi, zda na kamnech nepovedou louče; našli-li kde nepokrok, ukázali chvíli pokuta.) Místo louče byly pak navedeny mnohové olejové lampičky, ač se skleněným cylindrickým. Šlo-li se ještě se světlem ven, třeba do stáje, musela lampička být uložena v lucerně. Jako žandáři prohlíželi, je-li v každé domácnosti nachystána lucerna.

V velkých letech svítilo se jen všude petrolejovými lampami, většinou sobě svrchované, se skleněnými cylindry. Jako lampy, aby je dále nepřekážely, bývaly navěšeny nad stolem na jednom nebo na dvou

pevných svítech. Jelikož lampa visela nehluboko pod dřevěným stropem a v cylindru vyskákala velké horko, musel být nad lampou upevněn dřevěný ochranný štítek.

Tak i doba petrolejových lamp skončila. Když roku 1930 byl Staroměstský připojen na elektrickou síť, bylo skoro zázrak v celém Staroměstí rozvedeno po celém domě elektrické světlo.

Toaletných svíček bylo málo užíváno. Byly drahé. Kacenjíři byly vzácny lojové, v zapadlé domácnosti byly po domácku vyráběny. Toaletní byla jen kremnička, v Kremnicích (n. Ohří), v kostele vzácná. Bývala zasvícena při zemřelém. Hlava zedníry, v adventní v zvonících a v lidé na pravdivých hodinách. K hořící kremnice byval přikládán zakrojený pecen chleba. Byl to prastarý zvyk ještě z dob pohanských, kdy slovanským bohům světla a hlubin byl mnohý lesum.

Před r. 1848 nebylo užíváno k zapálení nápalek. Oheň se zachovával hořícím svítlem v kovové kamínce (- pomocníku); plápoly padaly do suchého trouchu. Když trouch pořál dostatek, byla k němu přiložena síť, jejíž kovo byl vnucen v zapuštěné síť. Nikdo se ohně nebál. Tak vypadaly první nápalky - zápory. Kuřáci hledali do kuřáckých dutek, které dlouhé kladli na tabák v dýmce. V době křesadel zápalky se ještě nekoupily.

28. Přírodní znalosti

Štarnovické školní mládeže z starých letech

nebyly velké. Ve škole v zimním kursu byly asi nějakými přírodopis a přírodopisný atlas vyučování. Tabule domácí pěstování byla stará. Z nebyla dívka. Učitel zvláštní a jeho nástupce. Výjimka byla. Jeli na starší školy [před r. 1896], na jejich mládeckého pobytu asi učitelské přípravování [- učitelské ústavy] vyučování přírodním vědám nebylo navedeno, proto oba vyučování přírodopisu a přírodopytu zmenovali jen na ideální případných žákyně a žáky. Proto Štarnovští asi v roce 1896 znali z přírodopisu jen to, co od dospělých poskytlo. Nebylo také mnoho přírodopisných školních přírůstků pro nacvičování. Přírodopisných školních přírůstků nebylo.

Z dívčích přírodopisu ve starých nových kromě domácích zvířat znali jen nejvíce, divoké kočka na lov u Štarnova nebyl, pak kočka a na lidech vedení potkanjeho nebojícího. pak kosičku, mnohé, někteří vedělí i němcebrou mnohé [potkanu] Malé dravce tchoře a kunu znali spíše z vyprávění dospělých než z vlastního pozorování. Velké zvíře jako slona, velblouda, lva, tigra, medvěda, vlka, opice znali jen z výkladu nadvedlého obrázku.

Ze mnoho větší znalosti byly z ptactva. Naše místní domácí pernaté všichni znali vrabce a vlaštovku, tři ukončelouše, sovičku tepelkou, malé skřivánka. Ten jen dle zpěvu a obrázků jen dle vypravování dospělých. Receptor byly jen známy. Též kuře, ptáci, husa a kachna, ti byli nazýváni společným jménem kuřecí. Zpěvných ptáků jako kos, pěnkava, výhrnka, čížek, stehlík, strnad, hýrale a Štarnovští mládež z sotva jedno z dětí Školní mohl se poklubitě. Ze ptáčatech z nich mám. O hejnáčce a slavíku slyšeli jen povídat. Znal nikoto z tehdejších školních vlastním okem je viděl. Kolo všechni znali čápa, vyzpovídaný stál ve třídě na skříni, znali i ceny nalezené. Též vypsané byla nalezena ve skříni. Který čáp po vypouštění záhumenního rybníka u Štarnova už odletěl.

Z ryb znali také jen malé velké ryby. Kapr z štěka po vypouštění rybníků byly známy. Nic jen z vyprávění starých. Které je při lovu v rybníku jedli vědomí. Zvláštní kapra asi doby nebyl ve Štarnově jedli nejen. Jinak ve Štarnovských potocích byly jen zlatové rybky, vějíry, okoun, mřenka, hlavec, hrouzek, které se pohybují nebo do klobouckého lovili. Vedli, že v delším toku Bílence, nejv. ivanchnedy pstruh. Zde znali z potoka slavečka, podleva znali kroužkové rusy. Když v postaví době tu a tam byly kropeny. Z bělicího vypravování vědělí, že v moře žije kraken, který z lodi potáhne a jedli vlídí vetryba. Z ní znali tehdáž pro šelt žáky konských mořských pruhovaných pestrých, které kýkali čápan fa fasolkem - hrst z ryby].

Z motýlů jménem znali jen bělásha, všechny ostatní motýly nebo dravé nebo pavouky byla jen mnohem pod jménem mouka. Brouci mnohosvětlé ze neznali. Tou dobou Štarnovské už masivkla.

K dvorním nástrojům byl jsem nucen mít žalozí.

Z domácích nástrojů byl zkoušen kterého na jaxe nebo celou zbytek a do stromů otřásali. Tak byl jsem nucen sbírat ovoce (červený borůvek) z keřů. Dále od zespůlých, ne a lesů jsme celkem kovik se silnými kosmy rostlo. Když dovezu i člověka vkonopovat, ale bezpochyby málokdo o nich ho vedl. Jeho z platem kovika. Ředitelského obyčeje, ne hotel říje, ale nic, nemůžete nikde u nich. Z ovocných kovků nosili z lesnice rodemila z hodného potánnika (ohnivé mu potápka). Ona kile o dalším tepla Březnice a při chytání vyl ona často o vaku nosili. Všechno ostatní ovoce nosili společně jmelce skrytých, ať byl velký nebo malý. Z kůže nosil kovika, kterého vrátí nosi byla. Byl se pěkného živa, že je pokorný a dobrého nástroje, aby jsem mohl do lesa.

Z dnešna nosili věcí, nosí ondráka a vel-tapek nika sešívá, též mrcoha a jejího nevěsta pavraka (= pěnka), také hemora a celkého rráda. Kterému říkali „kovado". Také nosili nad rodem potřeba vinky.

Znali o nosil říjeci dětsrky, dále pomrany, pro vůl a pro všechny různé dovrky mohli společně jmelce „kůl".

Z ostatních tvrdí kabic sekerama a sklenou zapuchu. Ke baby tím, že lapají mrcoky i jiný hmyz, jsou válečky nevěděli, proto jich nezatřili. Znali o drobnou nelesnou rosnicku, o nic nedělali, to z napětí dovede zkonovat pěkně, kdy bude pěkné a kdy bude příšel. Bah byl jsem úplně nezmámy, ale vědělo o něm, že při chytání se nakousne do ruky. Když musili nosi kůli z horním tělem Hes-

nec. Tyto jsem nosili čili potřeba z ve Skrepče u Ždáby z vyskytujíce Skrbě vyloučeno. Též nosili slezáni. Hodně se kůle, ať nosíje z Žlovcova nebyla, jsem plnáku vyskytla se u potřeba nešikl na schovku.

Větše nosilecte byly z nosti napesse. Ze stromů kromě ovocných nosili vrbu, z jeho stromů (hom a chem) podmaňují jeho vrbový kmen, z jejich pestří z pra. Když dostaly „nosiego" (= mínec), nebylo odcházením přestřelky z z tmavých pressů plotě se před, jsme „kusem" totožky. Nosili lipu, rostoucí z nákovcové chvoje nebo osi. Jeje nosný počet kůle z nosili na nosu na lipový oky. Některým ohlazením ukončil z drobounkých lipový plod (= lepenka). Nosi lipové rostl někde pozor, někde pizen nebo hnilan. Z hnilečky rostly tři okvty z bílým sladkým kořen. Jsem tam na dlouhé vypomnělý stokle, vyrobí topely na věž z tch pěkné hole. Z hostele stoky tři prvy, které na Nedlovce nosili dinoty drobounkých, jsou byly z hostele posolcovy a domu nastrčovy na ohnivý oheň. Rostnaty dub nosile, několik jeho stálo u hnilečko ústy u pole nosných, u dubů. Byl to rosi nbytek starých nosnosních dovbrze. Z to bub byl jsem nepřesto nosnáse. Od potřeba nosili olše, ne Zahradníce lesíku tiché bůnky. Jehlinaté stromy byly jsem nosímy pro nahrubo, že nosí místo listí jehlicí a že jsou i z nimi nelesů. Bah nespomnal jedle od smrku nebo borovice od modřínu. Tento byl u z tehdejších školních jsem málokdo.

K koření rostlin znali jakoby kořenky, rzeřichy, rzeřichovy, rzeřichu a kopradi.

K bylinám znali lišku, mravenci, ohebu – tak byl nazýván i černý bez i žebřík – otřeseného, pýpch kozí a pak zemnoti. Bylinky nastokovali na ohni vedle před nimi Filipe-pokrutspen jako rohanu před nějaké ošetřujícími. K rostlinám bylo jim známo malení, výběr a zazvíd, jehož plodům říkali „kanzáre".

Podle nahazdních a rhemních kořenů znali jméno u rostlinek kořenů jen málo. Nalezen pampeliška, mezel pomněnku a ibišku, vrenou fialku, bílé sedmikrásky a kopretiny, jimž říkáno „vratgánské kvítí". K polních kořenů znali ukopu, kouhel a olši, máh, mrconi i polní mrcichu. K polní kvítí plevele znali ohnice, ovsku, pohůzi a pýl, v pítli spletanou kokotici. Ta kvůn kvetlo mnoho květu, však jejich jména neznali. Kale byla jménem známa na mnoha rostoucí rovná malé lidovišku. Il ovce rostlo dutí, ve žlunpě a dvůky nákos, na kamny v dolích silina (- sítí), a nění pletli ve vysoké indiánské lepice. Jménem znali lepoušk, jehož kulatým ostnatým plodům říkali „ugánsky kvem flíke". Znali ten, jehož kulatým plodům říkali „lovrcichke". Pak jménem byla jim známa lebeda a „wiwcichka". K jedovatých rostlin znali jen blín a rejn. Ty ostatní, co kvetlo, byla kvítka, co nekvetlo, byla tráva.

Jedle kvetly byly jen málo známé, jen kvítka, malepde kvetl se s jatrem znal kvík. Ape jedovatou mushamučku a červenou klovičku neznali. Všechny kvetly byly jen pod kvetly. Kale znali na ohnetných rovných stromech nepravné zelené „kabáč", v nich viděli, že a cíba v dolních částech dřevě čákali kulaté kulky. V dovbených částech znali mech a na kolejení zelené větvích jehož kvetou listy popadali. Kvet tak pestrubňovali si na žírku a na stavbu, jemuž říkali mejčí voli.

Nejmírně známé byly jen nerosty. K nich jménem znali jen „kremele, kadlice" a některé snad i kovové kamínek (pamovek), který nějakou náhodou se nachovel. Spekenbyjm nechám stíny v kamení se nachánejním říkali „kvítí stečka". K dob, kdy nebylo ještě nápalek, byla jim známa síra a pro spravy v domě potřebné. Ostatní nerosty ostatní nevesty nikdy nepoznaly jinde, kamen, kamení, kuta.

29 Vědomosti žáků o 1. třídy letech v dějepisu a zeměpisu

[Částečné dle vyprávění starších]

Pro důležitost měl v přírodopisu malé zkoušení žáků v 1. třídy letech v dějepisu a zeměpisu. Za učitele Dvořáková byla jako pomocná kniha užívána Čejchanova, která nevyhovovala a vlivem si v hodinách dějepisu vedli dějepisných hlavně v letnice. Tím bylo pak žákům pomůcka pro kratší chvíle zkoušení. Byla v ní zbožné z střídavých hodinách Cyrila a Metoděje, z díla velkomoravského, z Sámovi, Rabiše, Přemysla Otakara, z dalších Křesomyslovců, z Rudolfa a husitech, což vše v letnice bylo opomenuto. Jeho dějepis zeměpis. vedl z této knihy dost pochybně.

V zeměpisu navedl uč. Vrána Hostivíta moravského, autor tři verzíny, z nich v třetí v hodinách zeměpisu po přečtení zeměpisných hlavně v letnice. Kdávalo. Z této knihy poznali žáci celkově Moravu, moravská pohoří, nejvyšší hory, poznali jmena všech větších řek na Moravě, objeli v letadle Hradec, v lanovém Palačinku, v elektrickém Zlornáhu, v větších městech na Moravě, v moravském Velehradě, v Buchlovu a Pernštýnu, v moravských horách v j. Vsuvé toho visely stále v třídě na stěně dvě mapy, mapa Čakovského-Ukrosha a mapa Tvrdy.

Z kraje učení podle obce mapy nebyla nutna, až později, když se na mapu s prováděním jmen dítě, měst, řek, dle a měst na mapě Tvrdy nichvaly se pak v 1. třídy. Kde jsou na mapě ještě stavy, vedl snad kdaky v 1. třídy letech nevyhovovaly žáků.

Dějepisných a zeměpisných obrazů nebylo vlivem žádných. Jenom mimo [illegible] z mapy Čakovského-Ukrosha se vlivem vyhlédl vedaly.

Té knihy, dějepis a Hostivítův moravskou nemělo všechna dost, jen některé. Kde knih nemělo, pro čtení aspoň postačovalo a lepšího si napomatovalo. Za nedbal. Opravu těchto pomocných knih už ve škole nebylo.

ze Nové Hlídač

Od nejpamětnějších dob míval každá osada svého vesnického hlídače. Před r. 1848, v dobách robotnického poddanství, byl zabezpečen kalapotesem a depravovaným vlčím pláštěm. Byval oblečen v dlouhý plášť s kapucí na hlavu jako ochranu před deštěm. V ruce nosil dlouhý svůj hůl. Aby se nemohl odbalit úpěnlivě, musel každou večer hodinu vytrubovat na velkém rohu, který nosil uvěšený na šňůře. Staří pamětníci o něm prohlašovali, že přesně vytrubával jen v o-hodě vyhlášky, že na dolní konci vesnice ústřip napomal. Jeho hlídačem byval starý vysloužilý voják, který se ničeho nebál, ani potvůrek divokých nebo různých strašidel. Provinnosti jeho byla hlídat a střežit spíše než před zloději. Úkol byl dosti nesnadný, vlodij snadno vystihl dobu hlídačovu. Zatím co byl hlídač na jednom konci vsi, měl zlodij na druhém konci vsi – už na domácí psy – volno práci. Jak měl hlídač dávat pozor, nevypukl-li někde požár. Týdenní hlídání každé noční hodiny byla pro kontrolu, že hlídá a nespí.

Velká plotu a deputátu potkal v různých dobách nové hlídač na svou práci, snad by pověděly staré obecní účty, jsou-li zachovány.

v Staré Hlídač

Od hnětna, kdy vyráběla na březích a mezích pro-mi jarní tráva až do konce podzimku, na byla shrnována z sklonů vrší a vedena, konal hlídky v poli zřízení polní hlídač. Jeho úkolem bylo bránit polním pychům z krádežím. Byl vyzbrojen jen pokřivenou holí, kdyby hlídač zahlédl ve poli nocujícího, musel mít dobrý nosh. Jeho jeho úhel byl hodně nesnadný, ve noci bylo sotvakoli na všech polích; byl-li na vrchních polích, byla dolní pole bez ochrany a obráceně. Měl hlídače hlavní v mezích hodně úzké, kdy lidé se byli jistí v polích, pak práce po skončených pracích v poli a v polích. Kdy v polích nebylo pracovního. Hlídač byl a přesto byly u rychtáře stížnosti, že ta nebo tamto bylo ukradeno. Když dívka [obíčetná] nebo hospodyně přišly, aby je vyhnal.

Hlídač byl placen obcí, ve starších dobách bylo jeho odměna vymáčevána v natura ólicích, v podílech dobách a pontnách. Byla-li obecní odměny [ohlasit od půlnoční] nejde se snad také o obecních účtech.

Jeho se polnímu hlídači říkalo kuttač [od německého dílem - hlídati]. Jeho německého pojmenování jsem se Štancerově nikdy neslyšel.

12. Obecné pastýři

Před rozdělením obecných z r. 1843, kdy dobytek v celé vesnici se musel spolu s dobytkem a ovcemi hnát, byl k hlídání dobytka, aby nevstoupil do polí a nedělal tam škodu, stanoven obecní pastýř.

Ze zápisu v Famětní knize Havlíčkova z doby při r. 1834 dovídáme se, že Havlíčkův pastýř dostal pastýři Kubíka a pastýři malého stádce. Jednym stádem byly krávy, druhé pak ovečky, malým stádcem byl vepřový dobytek. Pro panské koně zvláštního pastýře nebylo. Hlídání koní pro vnitřní, dlouhé stádo se fronou konal robotní sedlák, některého pastýře vyšel vždy dvorka. Ovce, pokud byly ve vlastním parku ohrazeny, pásly se na úhorech. Pro tehdejším zapřáhnutím hospodářství, kdy na jedné třetině polí byly ovocnatiny, na druhé třetině jařiny a ta třetina byla ve stejném turnusu, byla třetina polí ohrazena, aby se ve stejném turnusu, na všech polích mohl vyjít dvorka zdokonalého a chov pastýřů. Pastýři byli v obecních pastoušcích, v domcích č. 19 a č. 26.

Z knihy vytahuje po mých dědově od Havlíčka koupě pastýře koně. Když ale stádo bylo pokaženo na dolním konci vsi, hnal je ustou podle Olšanice k pálku a přikovanou na pastovisku, vyvážeje ohrady a dolní traviny. Ve pastýře koně přednášením křesla zhlazoval dvoky pastýře, že se má vepřový dobytek vyhánět na pastvu. Pásek od pazneho hnal pod – [illegible] – pískáním na píšťal, kterou ovládal, že krávy musí se dovzu vyjmout

na pastvu. Krávy po ovcích se pásly na [illegible] Z toho vznikla přísloví – Ovečky kvůr jako kozu klaní.

Na pastýře mnoho lidí zlobovali, zlobovali o nařízení, nevedli ústkem v penínách. Po knížecí byzdě obecní výpisku. Ovečky stroud podle toho, kolik kozí dobytka na pastvu vyhnal, odvedl zvlášť vrchní stroud mimo. Ze výpisky byli vyplácení ta pastýři. Ta vnější a přední hlídat a více z nich připadalo i pomoc sedláčkovi na pomoci. Ta pastýři měla dovoleno chodit před ovečky kolem. Pomoc nedovolila jen ta, mimo i žádnou vrchnost.

V Famětní knize Havlíčkova je vyznačena mzda obecní pastýřů z r. 1834. Přepis takové mzdovníc vin. v E. knize Doplňků. Kromě pastýřů bylo ještě pastýři vepřovitý dobytek. To byl jejich vedlejší příjem. Jejich ložku přímo nachytal ot. Pryčínu ve své práci. Kanácké figurky.

Posledním pastýřem vepřového dobytka ve Ždírnici byl Jan Vrzal, vdovický, vlastní Karel. Jeho malba byla také poslední Ždírnického pastýřského kusí. Vepřový dobytek pásl na přední straně kráve až k levisku, kusy na závěsku na kusy.

10. „Modlil se v pozoru!"

[Vzpomínka z 80tých let.]

Modrotisk Boží ve lidovém! Nebyl by tak dlouho se v pozoru! se v Slavonicích ještě v 80tých letech původní modlitební zvyk. Jen pětinásobný i desetinásobný modlitební. Žlutá modlitba ráno, pak ráno a večer hned před postelí a tiše se mohla dlouho modlit v neviditelný, otevřeně první a tlo poslední spíš, když děti ještě v síni spaly.

Potom dítě navíc se tvrdím mluvit, už matičkou vedle je dělat kříž a modlit se Otčenáš. Teprve na slovo mohlo se dítě modlit, a když pravilo: když už se modlilo samo, slovům modlitby rozumělo a mělo, pokud v mysl odpovídalo: „Amen, Otevřeně" vyslovovalo, pak teprve odpovídalo: „Modlitby byly učeny ve spisovném jazyku, bylo mínění, že ačkoli by hodnotu modlitby zmenšovalo. Šestileté a sedmileté dítě ráno a večer modlitby se Otčenáš, Zdravas, Věřím v Boha. Zvláště, když dítě kříž a Zdravas hříšnice, jak se když na katolické nepomnení jejich prováděné, dítě modlit. Konec od svátek dob nebyla.

Před každým společným jídlem jednak i po něm provedl otec vlastní hlasitou modlitbu, ostatní modlili se potichu s sebou. Když se za hodin navečer přišlo Alkhiní, každý na chvíle navedl práce a modlil se Andělé Páně. V pátek se tři hodiny odpoledne, v hodinu smrti Kristovy, když u kostelní věže zazvonil klas mrtvice. Každý pokud možno hlasitě modlil se pět Otčenášů a Zdravas (v dílnách kříže. Lišil se tlasnosti od Němců. Němci dělali tak zvaný

svatý kříž, křížek na čele, na ústech a na prsou. Slovanové začínali se velkým křížem dotýkaje se prstem nahoru čela, prsou, levého a pak pravého ramene. Tento velkým křížem začínají se provedlovaní Slované jen s tím rozdílem, že dotýkají se nejprvé pravého a pak levého ramene. Dělaní velkého kříže je na pomístkem v doby epidemie dětských, pak v případech zvláštní. V postoji době hodného věnem shromáždila se celá rodina a s čelem ve sněhu a hlavou modlila se nahlas nějaké, předříkával obyčejně kapelník. Každému modlit a ústech vzmítl nikdo hrozné zmrazených vejít do kostela, kde každý zaujal své obvyklé místo. V nedělní a svátek bývá kostel plný - ještě více na Bílou sobotu a zmrtvýchvstání. Také o oblíbené Jana Nepomuckého bývala při otevření pohromadě velká úcta. Ježívody do polí nad se Hradka a v hlubokém dosy vždy vždy mnoho účastníků. Zvlášť pestrobarvé bývalo vše společných poutích, pouzet nové, pouť ok - hromě jsou - nemstvá.

Vlk a malé dítě byly učeny, aby půjdou-li kolem kříže, aby se pokřižovaly, sklapce aby uvedlo. Jako pomocníka mluvil opatě dospělým učitelů pandurem. Bohužel byl Josef Kristlín, na nějž bylo odpovědí na výkyv amen. Tento pandura pochází z počátku 18 stol., dříve ho nebylo [dle st. Jordáka, Němce].

Cvičení více v třicátých letech

V hrádku existuje dlouhodobě malá svíčka dvanáctihodinová, svícením z postele v dvou svítkách Vánoce, z nocí. Byla to dlouhá tenká zelená svíčka stojící v podobě pletené kovové, velkého asi pak modlitební knížka. Rozsvícená p. u lože umírajícího tak při celé bouřce stále na něčí rozhodnutí vedle nekonečného pocení ukládá. Zvyk tak existuje se přes 1000 let, ale z dob pohanských, kdy ohněm a světlem dělali upozornit hromu, bohu bouřku a světla. V kostelech a v pokoji stále kvetoucího na hrobech lampy v stálým plamenem rozsvícená ve dnešní modlitební knížku. Tímto se p. nikdy nevrátila.

Také v třicátých letech snad v hrádku dlouhodobě dvanáctihodinové stál ve splnění sklíčen se zelenou vodou. Tělo se v postele před vrátkem Tří králů [6 leden]. Ve dlážbou nalévala se v malých záchvatech do kropenky. Ať už mrtvá se dostí v pokoji. Mých dětí, na malou od mlína, otevřel její náhrobku hrdelních. Při úmrtí klenu rodiny naplnilo se zelenou vodou malá skleničce a vlévala se do ní bytka z dřevěného vyrobí nejvyšší nejvyšší hlásků. Dítkovi, hřbitovníci se rozlévají na umírajícím, kropila ho zelenou vodou.

Kropení před vrátkem Tří králů hromě vody vetlila se tuhé hlídce. Ve r. 1948 hned po vrátku zbořil pan Rechler dům od domu po ulici dlouhé a zelenou hlídce pod kvadrátkem na dvoře v jeho pokřtěné písmena jmen Tří králů. Na svůj úkon dostával od kropení nové do kuchyně, což ukládal do hole, „Ať ony" mu dva dospělí úkon nosili.

V jeho na obrázkem nad stolem bývalo místo úmrtí pivovárka pány a Rechlerovi a s pevnostním tím, vítězné na Svatému vrchu. V vrcovných hodinách slyšel pisatel vyprávět, že v vzácných dobách, když měl od kůže hrozné a nekc — snad zápasu — měl pro uzdravení polykovat jedno vlny dol. Byla vítězné hodiny, že bolest mizí. Že by se tak bylo někde hovoří v třicátých letech, o tom pisatel neslyšel.

Na Štědrý večer dopoledne svítívalo se na slavném hřbitově před dešťem vedením do kostela. Dítko V pozdějšího dítka vyhotovil hospodář malé příčky, přibil ovnovo hlídku, vlila se mezi do nahoře zvětšeného dětského rámce, bez vrnovnice nebo dle, první hlídkám. Tyto příčky stavěl hospodář do malé, svých gonad, aby zbraněly pelou cestu.

Ale vyprávěnou, nedlouho svítely se v mezích velkonoční při dopoledních bohoslužbách, vzbuzovaní napětí — ho i pisatel pozdě, že toto svítání přestalo na fvárno Jen „Mažyně".

15. Bílé fasády domů ve Staré Říši

Ve stoletích dětství a jaří mělo se stát typickým fasády domů na venkově líčeny na bílo ve směs zemplínským bílým vápnem. Nikdo bývalo hodlým vzhledem, obyčejně pod vrstvou Boží tělo, obnovovaje. Jen dům byla obnovována dost tenkou vrstvou mezi lidmi nebo zcela. Jsou však ještě na Moravě vesnice, kde domy jsou ještě bílými kvůli, ačkoliv, nebo žádné v různých odstínech jako domy v městech. Do návsi v Malomělicích, vesnici spojené s Brnem, jsou vsunuty jaté sedlové stavení, ale ani jedno z nich není bílé, jsou všechna barevně natřena. Některé fasády domů barvou mají tak vyhlédu, že dále vydrží, může se až po letech obnovovat.

Ve Staré Říši se mnohé bílé fasády na bílo udělal až do poloviny 20. stol. Ke jarním a letním slunovratům jsou bílé stěny domů v mlhavém předchozích mohutných.

Když však dešť, možná nepřílišné vzdálenosti, nebo z Staré Říši podlehne barevné omítce a fasády jeho domů budou také natřeny barvou barevnou.

Snad už je jen jednou na c. 28. (1986)

16. Staré stavby

[Pro nejmladší generace.]

Z celému stavě stavení vyrůstá dlouho, má-li dobré zdi stavby a nejsou-li náklady předmětu mohovou a dobré udržování stavby staré hospodáři vždy pečovali.

Jestliže způsob pokrývání střech a zdí je dodržen krytím. Z města, zahrnec a Praha, v provincii dobrých po svém zaledování, mělo a části střechy krytí dentem. Ve Staré Říši v starých letech byla sbírka celá cesta pod dochem. Dříve hotovil si hospodář sám a dlouho zdobí slávy. Byla to nanášíváno na nanášník dosáh po shromáždění vyrobku. Měl-li hospodář některý rok nové pokrývat celkem část střechy, už rok předem musel pamatovat na to, aby měl pro příští rok vše. Staré dříky obdržely se přečnáváním slamníku pouhou, nové dobry nákaly se na podlahu rukou trubym, z dříku odpaženým a pak ohraceným pouhem. Starých dříků bylo používáno na podestýlání. Dlouhá slámu byla na pozici přečnívána. Pesch dobré střechy, kdanice, byl hud se šindelů, nebo byla nové dáma slabá vrstva klíny, do nich byl sám netřesk, aby do stavení neudělal hlesk. Na dobrovou střechu byl pěkný pohled, když po dešti navlhnutá se obrovským mechem, při delším suchu mech uschnul. Pod dobrovou střechou bylo v létě chladno, v zimě teplo, sláma je špatným vodičem tepla.

Pokud byl zapuštěn náhrobní nápis, sídlili ve Starosvě čápi. Hnízda mívali na střeše na komíně. Vnitřní hospodář pokoušel na střechu na komín stavě, pokud venku, do výhně se pírek čápů vstavěl. Hnízda byl pronásledován na zahrádce skrovně.

Na straně do zahrady přiléhala střecha nad tak, aby bylo z nástřeh podél stavení. Střechy lidské se ve Starosvě „klopek". Staré nástřeh byvaly s úzlapové klíny, na vrchu úzky, zdvojité dřevo a byly vždy z něco vyšší než dvůr. V 19. stol. byly nástřeh kotovány z pálených cihel, také vrchy nástřeh byl z cihel, na „kleve" Mladovských, na druhou zdejší stranu.

Ve Starosvě bylo jen málo střech ešt šindelových. Šindelová střecha byla před přestavbou na Zbelově budově, přestavba byla provedena v r. 1870 a také před přestavbou na faře, přestavba stala se r. 1874. Není vyloučeno, že původní střecha na kostele byla též šindelová. Zprávy z tomu není. Také šindelovou střechu opravoval si hospodář sám, jen šindele si kupoval. Tyto sám nechtěl, jako dříby. Opravy prováděly se tak, že vadný šindel se vyhnal a na jeho místo navazoval se stejně široký nový šindel; přitom musel být pozor na spodním konci, vrchní konec byl pod dvojitě kladou šindelů. Nadem šindelů na střeše říkalo se „šíny". Šindele kotovali šindelářů z měkkého dřeva pohlcovatých stromů, byly prodávány ve svazcích po 20 kusích, v kopách. Na přibíjení šindelů byly nožíství kůlky, nůžky, šindelky (vše v Brotnovském statě Šindelík). Šindelové střechy byly dražší než dřevěné.

Nejčetnějším dřevěných i šindelových střech vedle

mnoha ženu byl chlév s vlečný vrtě. Chlév stával ve Starosvě většinou dřevěných střech. Vlečný vrtě nadsazoval šindelovou střechu na stavení č. 23 a rovnal se s č. 22.

Dřevěnou – protože to byla nejlacnější krytina – krylo se ve Starosvě až do poloviny stejných let. Žilo po velkém požáru v r. 1853, kdy chlév nahradil celý zdejší konce vesnice, byly všude nové zděné střechy, jen na č. 41 byla ponechána krytina bůdlicí. Konečně 70 let v důvodě bezpečnostních byla úředně nařízeno, že všechny střechy musejí být už krytý dřevěnou, nyněk zbývajícím krytinou, bůdlicí nebo taškami. Staré dřevěné střechy dostaly příští pavlen. Krytina dřevěnou byla lehká, proto i krovy a vazba lehká střech byla také jen lehká. Jindá krytina, bůdlice a staré plochá tašky je daleko těžší, lehké vazby by je neunesly, proto byl dovolené, staré vazby pokrývat i nadále dřevěnou. Když v r. 1861 vyhořely stodoly na č. 7 a 31, musely být po vzoru krytý už trvalou krytinou. Byly to ve Starosvě první stodoly, krytě bůdlicí. Také při přestavbě školy a fary v letech 1873 a 1874 byly střechy už krytý bůdlicí. Ve poloviny stodol na č. 12 v r. 1878 byly nové stodoly krytý bůdlicí. Vzorko dřevěných střech zmizel ve Starosvě celý příští v r. 1880, jakož i ještě další příští.

Bůdlicové střechy – ve Starosvě se jen ujaly, šindelové jen rovněž nastupovaly na místě dřevěných, vyvíjejíc se tak dále až po pokraj první bůdlicové střechy ve Starosvě byla na vyhlídě po přestavbě v r. 1874.

Jen málo střech mělo krytinu taškovou, v 30 letech snad jen farní kancelář; stála v rohu farského dvorku a vrátky proti č. 11 ke faře. Zaniká spadla.

Venkovské stavby mívaly okapní [okap], a šindelové střechy byl někdy okap dřevěný, u břidlicových střech okapový okap byl ale zbytečný.

Hřebenový krytí střechy nepovažuje pisatel na každém stavení ve Starnově i ve Skráticích, byly.

Starnovské usedlosti byly stavěny buď na lom nebo na štít, byly kamenné nebo dřevěné. Stavby štítové převládaly, některé jsou, na př. v Hlinsku převládaly stavby lomové, nakonec dřevěné stavby. Štítové stavby starnovské měly štít buď mázový nebo dešťový. Ve mázovém štítu bývala malá, nepravidelná kulatá chodbička, v dešťovém štítu bývaly vyřezány otvory různé tvary, kulaté, čtvercové nebo i nadobdélníkové. Dešťový štít býval někdy nahoře zakončen kulatým výřezem, pod nímž někdy byl pomalován erb vystavení a kolo i jméno hospodáře, ve němž stavba byla provedena.

Ve Lhotě v Dolním Křečínském kraji, tvoří okres Rožmitál, napsal o těšetínských usedlostech:

Štíty štíty u pokoje stojí,
vyřezaby v nich kouzlovité
jako kouzelen barvy –
z Rožmitáku mistry také

Kdysi štíty starnovských usedlostí mívaly také zatkanou nebo pozdvojnou vrátnici, pisatel neví. Myslí jen, že na vyhlídce před přístavbou v r. 1914 byla nad štítem vrátnice v podobě malého [ovce v tom klíneček Pratrský kalendář ve Starnově v 19 století Dopl. K.K.].

Štítové štíty mívaly také stůje, hálovy a stodoly, čím se říkalo sesyly [od slova sesýpat, přímo slova dolů vedoucí]. Ve sesýpání ve stodole se ukládala trochu jetel vlhké obilí, aby prosychlo.

U dřevěných střech bývaly sklepce. U starší, které měly nízké pilíře, bývala střecha nad vraty nadzvednuta, aby z vysoce naložené fůry obilí mohla vjet do stodoly. Nato po jedné nebo po obou stranách vrat byla střecha stodoly delší prodloužena. Pod prodlouženou střechou vznikla hálovička na pícny. Na č. 27 pod hálovičkou u menší stodoly, úplně samostatnou, stávala stará otevřená „Žena" [ona stůl Stará otevřená „Žena" ve II části Doplňků].

Jiný druh sklepce vznikl tím, že mezi zed pod spádovou střechou přehánela ve výši zed, nad hlavní hranou. U střech nad hálovičkou měval sklepce po delším dvířech se slížkou a s dřevěnými boky, dvířek u nich nebylo. Sklepce byly vlnovány a snadnějšímu podávání píce nebo slámy na půdu.

Na půdy dolů vyznamenáně, aby v případě ohně strop nepraskal, byla ukládána vrata, vozy, stará, suchý jetel a nad stůje nebo slámy pro denní potřebu; ostatní sláma byla složena ve stodole. Na č. 27 v 19. století bývalo na půdě nad jatrou a hlavní seno a otava, na půdě nad hálovičkou suchý jetel – jetel na semeno bývá skládán přímo ve stodole a nelíznou, když tvrdé mrzne – též hrachovina a vrůna po výmlatu, na půdě nad stájemi bývala sláma. Letošní uspořádání bývalo jiné i v jiných usedlostech. Sláma na půdu se podávala a k uhlí sloužilo otevřeným otvorem „nad žlepkem". K tomuto otvoru byl

přistavěním žebřík ke vstupu na půdu. Jinak bylo k tomu užíváno sklepení. Na podávání píce na půdu byly vedle s dlouhou rukojetí.

Na půdě vždy nanášely slepice. Jaká to byla radost, když při hnízdě slávy ohlásila se kvočna s vejci. Vedle stavení mnoho polovice a vrat natřela nálevnel. Z velkým potěšením pro hospodyni bylo, když najednou byla na půdě kvočna se stádem malých žlutých kuřátek.

27. Ploty a nahrádky.

Na staromorském širokém návsí byly dvoje nahrádky, předkovské a prostřední (byly uprostřed návsi mezi dvěma ulicemi).

Předkovské nahrádky pro stavby původní byly vymezovány od hned po nalezení vsi. Později návsí dovolovalo jejich vymezování, ponechávalo pětí, deset volných míst pro ještě osty v nové lokalitě. Stavení, nového hospodyně si je prohlédnuly, že nabývají nahlédnutí do nich. Prostřední nahrádky mnohdy když pětaly byly naváděny lokše.

Obě nahrádky byly oploceny. Nejstarší způsob vymezení plotů byly ploty pletené (české slovo plot pochází od slovesa plesti), jako prut vlčí lýkové nebo

vrbové pruty byly propletány mezi tlemi vodorovně upevněnými tyčkami. Fragmenty z nejstarších svých vzpomínek pamatuji si, že takový plot byl u nahrádky u vyúčovy asi 20 centimetrů vysoko, dosahoval se jim také výšky, aby dítě vyrazily byly kolem vy u hrdlika dlouho, někde byly výšky kamenné. Byly to úhlé, dosti vysoké a pohledné silné kusy bílé lice. Nakonec z dole mezi vyschlými stromy pro vyznačení kolemnýjch dílů. A mezi příčky plotů byly připevněny. U menších nahrádek místo větší byly pilíře, nejprvé z cihel, pak z vápenice, ještě později z palenýjch cihel. Někde jako u S. 30 byly pilíře dole spojeny zídkou podendicovou. Pilíře dýrovaly

kůlů dřevěný. Když se lišilo obytné stavení. Filáře
u é se byly v pálených cihel a byly dřevěným
trnovím nalepovány. Střechu pokryl šindelový
kus napřídlí tlusté šindelice. Aby dešťová voda
stékala byla střecha potažena se sklonem do vnitřního
3 plochy podlahy zaměním. Dříve plotových plotů
byly používány platy tyčové, budtem tenkých kula-
tých tyček nebo ve silnějších na dole plochá polovice
řezaných. Pozdější tyčkový
plot byl u é se Jeřeb, ku-
laté tyčky shora všechny
v stejné síle byly hladovy
šikmo dvahové přes sebe. Nejnovější pak tyčkový
plot byl plot z řezaných latěk, nahoře zaokrouhlených
nebo zašpičatělých.

Tato doba nahrazuje dříve horní, platy a ne
vyjí z drátěného pletiva, místo
dřevěných sloupů užívá se betonových sloupků.

U mnohého plotu u předehnání nahrádky
stále lavečka, na níž domácí lidé za letního ve-
čera po denní práci chvíli rádi posedí.

12. Zemnovské domy.

Ve neúrodných krajinách, kde nevzešly pšenice a obilí
jest nutného spole. ale domu i cesty vnitřní
šacem hluboké ulity, nazvané domy. Z na vpřed pozvolí
mokem vnitřní cesty a to tím, že vše odvedl
na cestě vytvořený prach a ke cesty dlouhá léta ne-
byly nazývány. Byl-li dům hlubšího, musel se tím
hole chtěl se domu vyjít, napřed podlézat, vypadá-li
domem ch. jiný pozor. V hlubokém domu nemohou
se dva povozy vyhnouti.

Ve Zemnovské byla neblubokých domem cesta
k Bukovém. Nebyla nazýváním vyšetřena na úrovni
sousedních polí. Tím domem vyjetým bořejení
nadýchal se uvnitřed vyšší pas země, cesty travou
porostly. Ustáleným zvykem bylo, že prázdný povoz
vyhnul vozu s nákladem tak, že vjel na pole.

Tento starého domu, kterým však nebo už nyní
de, je vidět na dvoru na ústřední a vyzlomeného
stále hlíny, uvnitřem od bývalé dřevěné vlaštovce k lesu.
Je to na vlastek vlaské dřevěné cesty po vzrůstlé ště-
kové cel [Čičinka]. Je plochý, nehluboký, zarostlý
Pozvolna i pěšo vnitřku pisatel nikdy nes nestyšel.

"Je to zlaglok polcha, jimž se i zgodilo
Buřenem Bolem

19. Cesty ve Štěpánově

Po odchodu Němců v r. 1850 jak v Písmenci tak i ve Štěpánově počalo se mezi prostým katolickým protireformace. Zákaz pro poddaný lid vystěhovávat se z jeho panství téže víry byl přísně vykonáván, podle pozdejší vůdčosti v obci tedy vzdá se, že přece mnoho Štěpánovských vzhledem utíkalo na Moravu.

Při provádění protireformace byly i ve Štěpánově ve srovnání s pozdějšími prostými příklady českobratrskými uváděny obvyklé příklady vlivné katolické. Dcera od pohlídky s rámcem pevnou, jak pak se v archivních zprávách po více stů po dvě stě let hovoří. Slepohovězí s hudbou a stálením, s dvoudílkami, po cestě vystlané červenou barvou, na které dvoudílky hrály a hříčkali nahrnuté a pěkné kvety, na nevěsta nevěsta byla pevnou s Pražkim lidu, prohánějící celou vsi a nastavující se u Ježíše od tichého, vystrojených u Ježíše vůdčosti, pak průvod kolem kostela s ohlížením vpodvečer Bílé soboty [na a tom příslušné stezce v Z. části Popelkově] a průvod tři jen kolem kostela na Velkonoční neděli.

Pouti byly konány i do polí. První byl v den sv. Marka [25. duben], pak tři průvody s prosebními díky křížovými dvech k mariánskému Mlýnu u Ženu bečské cesty, k Ivanovému kříži u Bohuslavické cesty a místo k nalezenému, který byl od obce tuze vzdálen, jen k Proše mnoce u Benátské cesty. Je pamatováno

že vyzdobovaných pěšin a byly u obce tři, byly od Mariánského sirkvo úplně vyzdobeny. Na nový dědictví – po r. 1856 – byl vedlejší průvod v Smiřicích.

Poslední pouti na Sv. Vepřích a k sv. Anně (na Zlatou Horu), dříve v bojovné časti, na Sv. Vepřích i s pěšinou s nesmírnou hrozné, při zkoly na pouťáci. Nedyáše, pouti jednotlivců na obě uvedená místa trvaly dále, nové byly konány od Dvojích let pouti na Velehrad a na Velehrad, ale už vlakem.

K + M + B

Téže před svátkem Tří králů [o ledem] sešla se v kostele voda, která pak po celý rok byla v kůrně domácnosti ve sklepě uchovávána a z malých dábháků byla nalévána do kropenky, visící v pokoji na zdi u dveří. Kromě vody světila se také křída. Pak druhého dne po svátku Tří králů chodil po dědině dům od domu pan rechtor s pověřenou hlídkou nad šoubechem [šoubrachem se u nás uvádělo do r. 1869, ve smyslu výkladu v díle] na dveře v pokoji počáteční písmena Tří králů, Kašpara, Melichara a Baltazara, načež dostal od hospodyně víno do kuchyně. Na dárky nosili panu rechtorovi buď dar vyspělejší žáci.

Je známkou zvoal nosil také tento nápis, však nemá písmen K + M + B, ale latinkou, a dvě se ve Štarnově píše dlouhá léta, proto nemá zbytečnou příčku převádět na hospodáře.

Pan sv. Matěje

[Dle vyprávění starých.]

V tento den, 3 února, býval starovrský hostel hodně plný. Vypravěl pozůstalý otec za jeho mladých let v tom dni po skončených bohoslužbách všechno hospodáři přítomní k oltáři, kde farář hlasil dle zvláštní tabule – svátky se den před tím na svátek Hromnic – položené křížem přes sebe. Každému z hospodářů před oltářem pod bradu na hrb, aby po celý rok byl uchráněn od hrbolů a vemen. Když tento přestal na faráře Jos. Matyáše.

Od stryce Jana Nuby č. 26 starší pozůstal, že za jeho mladých let chodili v tento den dopoledne žáci po celé dědině, uvedlost od uvedlosti, napřed přes a ve Blechově a že na to dostávali uzené maso, kousek slaniny nebo vajíčko a že pak odpoledne u vrátných dveří byla pro ve škole vystřelena tradice. Na vlevo nikdo tento zvyk už ve vzpomínce.

12. Pepa se Řehoře

(Ale vypravování starých)

Naši dědové a pradědové pořádali průvodu pro dnem se Řehoře, tj. 12. listopadu. Některý rok přišlo pěkné dlouho, třeba hned po svatodušních, jindy zase nějaký sníh. Nevím se vlaky (od Lanov) a někdo se říkával: „Jestli vlaky kamy led, nemá-li ha, mamsa hned.“ Někdy nenadálbil nějaký sníh se. Josef (19 let) vrátil se z Lanov, nemá dvůle už do vrátku P. Havlíčka (25 let) Jeřábek Kopečkovského pořádá P. Havlíčka bývá nevěčerným vrátkem už do vrátky některých vrátků po první sněhové vlaky, když byl vrátkem.

Pepa se Řehoře byl prvním pravým dnem. Kozpráčí, připravovaní, už aby vyjeli do polí, netrpělivě jej čekali. Byla nedělní, jaké pořádal a vždy při něm. Jeden slunečno už nebylo nikdy, a potřebné už přímo běželo.

Při dnu se Řehoře modlívala se vlnu následující:

Na svatého Řehoře
Kdy plyne do moře,
přestává vlaštovička přes moře,
vlaštovka pije z kalejí,
žádá Boha otevřít,
Ježíše sedlat, Marii vzít.

13. „Kdos půde na vrbol.“

Staroce měl nedaleko od města, hned se podlé a chodilo na Dl. Střemchů a Dlouhou, při německé. Tak srovnáváš, že Skalka, Ruměc a Kleta byly už v větší části poněmčeny, proto bývala u Střemchových usedlíků snaha, aby se chlapec naučil němečtiny, že také o něčem budou dobré potřebovat.

Přece se stal to a ty tomu tak nebyla. Staroveští dospělí němečtiny málo uměli. Snaha umět němečtiny lišila se v kterých krajích. Teprve po germanizačních zákonech za Josefa II., který měl cílem, poněmčit všechny neněmecké rakouské národy, aby Rakouské císařství pospíchem stalo se v jeden pevný celek. Tento germanizační tlak byl ve Staroveti nejvíce v první polovici 19. stol., když Staroveti vládnou nejdříve Pravné Rakovy a zvláště Bredermannové byl největší nejvíce odporem. V té době pomstal mnoh posílali chlapce, mimo dívčata, na rok do německé vesnice, aby se tam naučila němečtiny. Vyměnovce na vsi přicházeli do Staroveti němečtí chlapci, aby se naučili češtiny. Říkalo se tomu, že chlapec jsou „na vrbolu“.

Když chlapec dospěl 11 let — před a 1869 chodilo se do školy jen do 12 let — bylo určeno, že půjde na vrbol a hledalo se vhodné místo, kde by se němečtiny dobře naučil.

Místo aby jako žoldáci šli na vrbol, vstupovali někteří šlachovití chlapci ve věku 10-12 let na jeden rok do služby v německé vesnici, aby se naučili němečtiny.

Tvrdilo se, aby se naučil německy, byl jeden rok ve službě v Čechách, kde Jako po r. 1945 byla až čistě německá, kde však slovní lidé mluvili pouze hanou na nedlouho, německy. Matička pocházela zmíla tehdy německy, byla to vlastní její mateřská řeč. Těžko se narodila a vyrostla v kraji Krnovsko. Její matka byla Němka a otec se jim nepamatuje, neměla rád v mladém věku. Na jiného života mluvilo se u Hrabětů doma německy, mému dědu mezi dvěma jazyky. Že jeden nebo oba v rodině uměla německy, bylo v pozdějších válečných dobách.

Poukaz na odkaz přestalo vlastním už Německo.

Zvláštní honitba ve Jánském

(Zkouška z doby osvobození)

Na dost zobat a poddanstvo, do r. 1945 jako vinda pandě patřila honitba pouze ve Jánském vrchnosti. Přinoud ne pytláctví "Pro vrchnosti přísně trestáno."

Všechny obsah nastal po mnohosí roboty, honební právo už pak vrchnosti nepatřilo. Komu připadlo? Kde nepřipadlo se je zvláště, nyní už majetek pomnohé. Ale honebního práva nástala nebo neopřítomna. Kdo chtěl, mohl jíti na lov. Čímž tato svoboda nemohla trvat dlouho. Bylo nějaké, že svobodná honitba by byla by na hrůzy kde všechna není vykonána. Tomu nabývá nikoli ze 7. března 1949. Již téhož honební právo připadlo obcím, které mohly je provádět nájemním. Takový výnos a pronájmu honitby měl být kde dovolení vrchnostem mezi majetek pomnohé. Ale je jeden výjimky jako náhrada na škody, vzešlé na lovu zvěřinou.

Ich podnet ne svobodné honitby trvala asi na celý rok. Došlo i na pytláky. Trestání pytláctví bylo obecnou, jenže pytláci nebyli už trestáni soudem vrchnostenským, nýbrž soudem státním, v tu dobu už zřízeným. Jandáci dostali rozkaz zastavit každého stříleje, má-li zbraň a honební pas. Kde neměl průkazy v pořádku, tomu byla zbraň odejmuta a soudně vyřízena podle pokuta.

* V ob. obl. vrchnosti pytláctví trestaly velmi přísně, na pytláctví na vysokou zvěř byl trest vyhnání pouze ruky, případně i střela dovnitř. Ich Vinter.

Včelaři ve Štarnově

Včelařství bylo ve Štarnově zakládáno pěstovánímvonných dovážek, když v obci před koncem 19. stol. působil farář Jos. Matyáš a učitel Aug. Jeřábek, oba horliví včelaři, kteří vedli se záliby svých pro domácný mír. Farář Matyáš v prázdné komůrce na faře střídal se stolařením dělnic a sám pro sebe vyrobil moderní úly. Oba včelaři měli v obci hodně následovníků. Kdo vše patřil k pravidelným chodům Jan Jeřábek č. 26, vědeckému hodně od mládí, který měl zákoník starých dílů - špalků část na výměnných částí rodu.

Jako školníci rádi jsme se přes můdku dívali na jeho práci. Zvlášť když sečetl a zištného stromu vyjítý roj a usadil ho do prázdného úlu. Divili jsme se, že ho včely nepřehlížejí. Jak umějí včely pěkně! Včelí jsme se zkoušeli. Velkou radost nám učinil, když nás podarował hodného kousku modrého plátna. Letní lípy kol dědiny skýtaly štarnovským včelám dobrou pastvu.

Kdo dělá nyní - v polovici 20. stol. - jsou ještě ve Štarnově včelaři a v jakém asi počtu, není nám známo.

Mladý - starý

(Štarnovské názory na věk z konce 19. a počátku 20. stol.)

Mladý člověk - starý člověk byl v onu dobu ve Štarnově pojem nemá relativní, neurčitý. Kdo byl mladý? Kdo starý?

Dvaačtyřicetiletý chlapec, který měl opatrovnost mladšího sourozence, a sám si pokoušel sobě ho pevnou, řekla maminka: „Je už dost starý, aby mohl za mladšího dávat pozor." Dvaačtyřicetiletý byl tedy už dost starý.

Mladí školáci, 8-9 let, pohlíželi na 12-14 leté školáky jako na starší. Zvláštním chlapcům, kteří mladšímu už pět k zdravu přibývalo, jako starší, 14-15 letí po zámoří a rozpory byli už odsud starší. Vrátil-li se jim byl stejně starší jako 40-50leté.

Mladší starším - ve dvojice - vyhnali, starší - ve stáji - mladším tyhali ocasy, když mluvil se 40letým, mu tyhal, když 40letý mu vyhal. 70, 80leté tyhali všem, byli tedy už skutečně staří. Také všechny jim vyhali. Postup několika let byl stále zachováván.

Vrozená tíže. Někdy školák pohlédl na někoho, že je ještě mladý, dlouhý, sám sebe považoval už za starého, zrozumněle. Mladík 20leté hledí i na 13, 14leté školáky, že jsou ještě mladí, kteří jsou méně věci, 30leté ženatí hledí na svobodné, že jsou ještě příliš mladí, podobně jako 50leté hledí na 30leté, že jsou ještě mladí, málo zkušení.

Dělo-li se 20leté dívce vdávat, vdané ženy říkaly,

že je příliš žena mladá. Byl li Ztloty hospodář v ob-
divných důvodech, jeho ok na vyvolených, jeho hromadná tvá-
dlí mu, že je příliš mnoho mladý. Nikym Ztloty objevil, že
nikdo nemohl v 40ti letech, kteří se, že se mu zdá-
že nemohl tak mlád. Z Ztloty byl příliš mladým.

Hospodář a hospodyně, lepšího kraje, měli jít do vý-
měny. Říkali, že k práci stačí, že k zedení hospodář-
stvo se jim zde nedostává sil. Za hyzda Ztloty věnuje
to let, a pomůže.

Ztloty byl ok zdola stěny. Ztloty neměl příliš
příliš mladý, mladí – staří byly rysy zkušeného
nacvičilé, byly bez konce.

7. Je práce
podchycením do Ztloty lidstva?

(Z vážných rozhovorů mezi Zlovrovskými mnichy)

Byl a 1918 byl přestal přítomnost v hostinci mezi
mnichy, neboť zkušení nik byl na tlaku, když rozho-
vor se rozhovor o práci. Byl vysloven názor, že Ztloty
nové doby musí mít pochopení, že lidé mají nedůvěrné
pracují dálko mimo, že zvláště na podobě říjnové nepo-
tvyk na nás pochybích, aby zdvihla si pokrok.

„Jaký by to byl život bez práce," řekl starý mnich.
„Když jsem po celé dva roky, nudou bych se na dvoubého
dnu zkonal."

„Nedivejte se na mé ruce, jsou zde mozol. Ztloty
postil mám rozbité a od šípu je to, od práce. Ztloty
nebylo práce, byl jsem mír, vítězí a bílé jeho kůň ko-
nek," podotkl bratr. „Pouze je dílna."

„Stroje vyhánějí práci. Člověk je bude pouze dělat,
vyloučit se mladý lidech. Stojím se mnoho, stojím se
dělá zdvihu a práci, stojím se vyvalati, vyčistit, hospo-
dář potřebuje je pro nárůst do mlýna ceba na pozdy.
Příští lidé nebudou vůbec ani moc dělat, co je práce,
neboť těžká práce."

„Až bude práce je život pro nezvyklé lidského existency,
je utrpením. Přepínání se kolíše tvrdě, že i když
měla v kolíše dělí nezpočítání. Ale kdyby dnes byl jim
odhodnout dlouhy ve stále pohálce a příští dělí po nim
bezmá nos v lo pole. Ne nemohli vnímat," rozu-

konat severky kovlový ilustrace

- Ginové, když jsem Tovepanů řekl, že jsem dostaje dlouze, které jsem nakresli každou prázdnou, stejně odmítali a dlouhali, že pouze je pokračováním, že textem pro člověka, že proto stejně všechny dodrželi jsem. Také pěkný ilustrace

To celé dokonale ukázalo na kresce pro mimoně, že pouze pro mimozemšťana člověka je nutné, že život kam přijde by byl nemožný, že by vedl ke neklidstvím. Jsem si to mimo byl pouze, namístěhož člověka na dítěte.

VI. - Nechmírovci. Adyse nemocnici neviditelnosti

[Otevření starých generací.]

Mimo na neviditelném prahu bývá v závěrečních dobách mnohdy rozmazaný, nebylo dbáno mnohých pomocníků v neviditelnosti.

Kde, mezitím neviditelných rozpacích, nebylo ještěno, mnohdy i uvnitř bylo s nimi nechávané a více všechny druhy, kat tím, že barvy mnohdy a jsou Shedlicky kmyn, pro uvnitřek.

- Kapesník temno kde nás tvořila, když přidal se na zpět domů kvůsto čáp, ale napomínalo nebo volbu neviditelné, že se kvůl přestává vnitřčtyřmi žaloumi, že je ovlasteď více mimo Shedlicky.

Skrovka byla kvůsena, když byli se v temnu naskytl ta přítomnost, že tam, že tam i mnohé je neviditelné uvítána.

Byl chvíněn přes náhubou nalepje, ačkoliv říci se chytavim notníka kmyna, vetřit rámeček mimo, které čtrdny pro Shedlicí.

Ve nebyla ještěno malého repka, které jeho dva-ro kude zvnitřní ženy, slimáky i mají, nebyla dívu, mra potřeba svádět k domnívce, že je to mají.

Dva lasice nebyly psty šestem, ačkoliv které se kloení lovem mají i rovnicích potkaní.

Přece hetkě kubení pozemních ženě, pavouk, i mají, také nehjovala mnoveina, byl kuhou, ačkoliv Jhrdu dítě pouze na nelomnovýtě náhrnhích. Ve žité kopky na lovce po jarním rozhozkání existovaly

povrch půdy.

Semy i jiné měkké části ptáci, kteří jimi prospěli dalekým cestám, tvořily nebyly ušetřeny, byť li zbytkem jejich denní dávky.

V kamenu je zdůrazněný kousek. Mladá vajíčka se v něm konzervují, mají barvy jako europanici díky a tlé konzervy. Jak konzervace chrání a jak se pak z nich vykluli tlapci umělovali, že nádoutě kuličky jsou mírovány přístroji konzervace a proto celé kousek kuliček kuchal zamrzáním kuchili. V kuchili tím zachovávaly desítky přístroji zůstávajících kuličků.

Ani dážďovky, které se v něm jsou zachovány část na zvětšin a jsou vrchu nejhodné, spíše umělecké kus. Je zřejmé předchozím zmrazením kuchili do půdy, neuschnuly nikdy ochranny nebo zopět omlouvá a nevydělení. Jednou jbrnu dělaly, že mnohou nelovou zimnímu vtáhly do nové.

Zpravu větší mnohost přírody a mnohých neměldlibých generací nejdnuto nápravou.

VI. Bouře a větrné smršť

Přes nedávnou noc Jiřanovem nastoupila silná bouře s větrnou smršť, provázená s prudkým mrazem nebo s krupobitím.

Velká větrná smršť byla o 4. 1931 bezprostředně od Jiřanova mnoho stromů. Jistě silnější kmeny v nedalekém lese byla to v průměrných kmenů jako studené skyčí a zvlášť v bílkovském lesíku. Vítr se na pohorním podávat. Přes cesty na Vilbovicemi podél přístavním kmeny. Zpravu byl asi 17 m dlouhý, na lesu úplně mnohem. Jako srovnány polomové na stále jedním směrem ležely vedle sebe. Ležely silné kmeny přičinných stromů pásem od hlavní dále k potoku a zase po silnici až na vrchol dosti rozsáhlé. Některé stromy byly vyvráceny i s kořenem, v nichž zůstala půda a kamení, jiné byly zlomeny větrem asi u země nízké. Zůstaly stát pouze silné stromy by a buk. Mnoho odstaly smršť tím, že se ohnuly až k zemi. Jasný strom v tom tom nám nezůstal stát bez poničení.

Druhá větrná smršť s krupobitím postihla Jiřanov 27. července 1949, když mnoho v střed noci zmrazil nebo smršť mnoho, polámal mnoho stromů, zlomil borovicový a modrý kůň, část střechy a domu i za pánem až před 10. 22. vinou v poli u nachmající díry s obilím přeměnil. Krupobitím postiženy byly vedle nahlíznutého ještě obilí hlavně

Nejstarší průtahy uvnitřu byly v r. 1911 a 1914, kdy v obou případech byl strojem vrt v sněhovy a byla zpřístupněna velká zatopa v dolních patrech.

Hlavní silnice komunikace postavila Stavovy nákladem roku v r. 1886, kdy byla postavena hlavní silnice podél. Dnešní byla 17. června 1910, jelikož bylo ještě delší dobu přes dešťové, opět zase méně škod v těchto na Tělovní uvnitřu 25. července 1929.

V těchto místech vin stal Ředitel mnovy a zpravy vnitřu v II. části Zeplicki.

20. Stavovské hostelové mnovy

Každý hostel i ten nejmenší, byval opatřen zapečetěným mnovem. V nejvyšším vikse měl pětí i Stavovský hostelik pod vypůjčením na hrdě kvalitnějších mnovitky mnov. Který na pečeti se nacházel lis opravný hostelik, pendlíčí i sbor, byly pak dívky nové mnovy. Ve seznamu hostelníků začínaví v r. 1613 měl 5 pečetěné mnovy, asi 2 ve vikse, třetí nad prostředí.

Tvary Stavovského hostel má čtverhran vně, v něk hencem ep a potáhkem a stůl byly umístěny vedle sebe dva mnovy a v chuť na východní stranu nad třetí mnovi mnov (Tvrdý) nejmenší, umístěnek nad a malé vnitřec nad prostředí. Hladiny od hostelních hodin dvou udeny na třetí mnov ukazovalo hodiny. Podle Dějin Harpera měřil třetí mnov 132 liber (- půlkilogramu), druhá mnov 143 liber, nejmenší umístěnek jen 80 liber; rika v chuť třetího mnovu není uvedena. Ukazuje nám hostelu a he mnovům; třetímu třetí pečetítek, mnohému hlavních mnov v chuť nikdy tento jméno. Tvary v třetí mnov přestřela první světová válka. Byly v r. 1916 odevzdány na válečné účely, kdy Rakousko-Uhersko mělo ub válečný nedostatek kovových hmot. Ztracené mnovy byly po válce nahrazeny novými, však ve druhé světové válce nahradili Němci mnov dva mnovy na válečné účely.

Jeden strom byl však přece poškozen. Zmítal se bouřil s rozbouřenými zlatými pomůstky rozbujelé rajské, padlých v kopí v Stromov.

Zvony o důležitých událostech nezvonily pro lidi, nicméně byly zkoumány na nové. Hladce bylo jen na jedné straně provazu; klonil-li se kdo vůl nepřítel vůle když v noci vyjeli v dědicol pokoje. Třes úředním měřením na ces. Josefa I. když klíčale se hrdlo. byla nevzdice, aby hlas zvonů trochu zmlkoval. Dva pohnul nazvním hlehkáním, hovořil večerním hlehkáním, v poledne rozlišoval plakatku v pásu. Dnes dělá v ne svátek – i ve všední dny, když Stromov dostal krásné halme – přiblížil zvon, když je třeba vyjít z domu do hostile. Umírající rozhlubovým svým hlasem hlásil tím Stromovským, že hodiny z jejich střechu zvony je opustil, jich velké zvony loučily se se zvonným a doprovodily ho na poslední cestě na místo odpočinku. Zvony umlkly na Velký čtvrtek – aby dle lidové fóry odletily do Říma – a zvonu slavnostně a vánočních při glorie na Bílou sobotu. V slavnostech zvonovičky se všechny hrané umíráčku.

Hlas zvonů rozdílů utvořil hlubokou v duši. Takové nacházel Fr. Čech v básni Řešetlivský hrnec hlas řešetlivských zvonů. Z Řešetlina odešlý hrnčířský pomocník Václav v dálce na horami vzpomíná Řešetlina z doby mládí, slyší v duši znění řešetlivských zvonů.

Řešetlivské zvony slyšet valnou hromu,
přes pole a háje mně ten svatý hlas.

Hlaholí tak pravě, hlaholí tak hrozivě
lítostivě zvony nad bych slyšel mne.

— — —

Zmizely jsou se mnou, zvony hudbou temnou,
když jsem ještě lítkho v tvrdé mému stál
Matce a mému srdci matčiskému,
se vzrůstkem smutným hlas vůj zvážil

A když slyšel se na návrat do hotelu, vzdaje se

— — —

Brzy uslyším vás, vaše zvony, vaše
Tak zvonů mladiel vzdychnete a vzdalte Stromov,
v dále vzpomínal na Stromov, na hromadný pr Stromov,
na Stromovské vzdálenosti a Stromovsprávce
hrad, místa oblaprchlých let, vzpomínal i hlasů
Stromovských zvonů, jež by pro vždy vyjdi vzít.
Hlas hrdé a domova vedlé vzdálenosti.

5. Mlýny

[Historický přehled]

Před 13 stoletím, před nahlédnutím mlýnů u nás nebyla v našich zemích mlýnská tvorba mnou dobou vodní mlýny, později podle holandského způsobu větrné mlýny, koncem 19. stol. parní a mlýny s elektromotorem nebo naftovým pohonem.

Ve 13. stol. mlela se mouka ručními kamenými mlýnky na předkovbením ženami. Brno bylo královské, nanejvýš, ubíhá a jiné mnohé pohromy nebyly dosti pevnými, byly jí malé, pohyblivé a prosté, pak lisovány a krupy, dosud opracovaná mouka pšenice a pšenice. V té době mohou pocházet písně

Zrnek z pšenicy
to je klesopy.
To my máme hrubý dom.
ale vdaleky
a dále mrcky
velca jedenu na týdny.

V době nevolnictví, vrchnosti nahlédaly mlýny a vodní pohony podávat, aby jen z nich mlelo. Poplatky na mletí, zvaná hodní mycké, vymáčkovaly vrchnosti samy. Teprve po zrušení nevolnictví císařem Josefem II. v r. 1781 směla poddaní mlít, kde chtěli, kde přijeli. Ke mlýnu byl dlouhý a mletí bylo konečně. Mnohé doby neměl mlynářských pomocných sil. Každý mlel musel pro mletí sám pracovat. Mleli, jak po sobě do mlýna přijeli. Proto po dvou

v době nárazu musel mlít sebrat se mlýnské třeba dva dny a noc, než přišel na řadu. Kdo dříve přijel, dříve mlel, vyvolával mlynář, pravil o čekalo „pan otec". Na mletí bylo vyhrazeno mýto, které mohlo být zaplaceno mlecím, vlastní pozemí a byl odpočítán zaplacení hodnou mlýny, ale vystavěné na dílce, bývaly při velkých vodách silně poškozovány přípravné i vlastní pracovní pomůcky.

Kamenem, kamenem, kamenem, kamenem,
zebrala nám voda mlýn,
zebrala nám všecka pole,
i Jelanovu s vastechamma
kamenem, kamenem,
zebrala nám voda mlýn.

Mohl se napsat „pan otec" i všechny mlýny.

Zkoro každá vesnice měla mlýn, mnohé vlastní. Malé vodní mlýny u Jaroměře byly v Jestřebí, v Hlavné, ve Hradě, nástal pro mlýn v Bouzlíčku a mlýny v Dědrovicích. Nemůžu mlýnu vlastní mnohé. V těžkých letech v prvním dvacetiletí mleli ve sobě dva velké mlýny ve Heřmanpolce, Hrádku a Jedlí. Kde mlel mohl obsluhu kvůli vyvinutí na mouku a krupy. Ve první světové válce počítání v využití mlýnů Rolnickým družstvem mlýn v Jehňovce v Hrádku. Mlýny na dřevo mohl dovést a za to do domácí dovážet dřevný uhlík.

12. Stanice a internace

Zdemuc z Slanovec do Starobrna, zahrnující a do pracovního dnů počítaním trvají let. Starověké a zvláštní místo válečné. Brzo čtvrtí spustnou, tudíž Střecha, dlouho vnitřní místo jít vlakem jít po mostech nebo a mostcích. Ze Starobrna se výbor vlakem nemohlo provést, jen do Slanovce. Tisk a lze byly plány. Ke nové se dojde do Pohořelice. Kdo se mohl na vlak čekat a nek se dojde v Slanovce a nastoupí do místa, dlouhé cesty takové jeřáb nebyla. Že je příkry tohle v Slanovce. Stavělo se dále do Slanovce i na tech příkry a vlétalo se tech jindřich. Mnoho dívek z Pohořelice do Slanovce 15 km. Ke tomu pomáhá dalo se lecos hospital a dále tlaky byli velmi lidské.

Hlavní internace u starověké nové dílny prakovaterie. Podmínky jim přidala nevrlé pracovníky. Za jednu směnu měli dostali 100 kč. Mnohdy při velkém nedoji pracovali na žlutých vedestnové pracovaplet - ovou dobu. Tomu více než 100 kč - 100 korun zah. Jinak po dnem vlévaly se jim ochranka. Dostávaly se lepší ženy a baby, přispěchly pro vzpomínané nasel - by udělá z pánové. Tomu dělním dělnicové vzpomínají. Vzpomínaly na Hanus K., Alexy z Kojeně Hanusovic pracovaval v ochranovně v Hejtmně a jindřich na práci na ulej lýdem. Nikdoval, že je smažení jindřich nemůže. Jeho by se z Hejtmna přes celé město dostal na Střecha a potom k Pohořelicím domů, že je domů

spíše, jak to příkry a 15 km je nic nástavce v kapse. I Starověké studenti, když byla přímá potřeba, šli třeba na příkry odkvetnou a vrátí dolů vždy příkry nám vlakem a protože příkry vnitřní se po svahu tak do Slanovce vzhůru na Radnice podél Pisarovky k Vinařovce k Hradišti a hradišťským výpadem do města.

Přesto všechnom nositelky v 1944 vikendy se starověkým výkody dříby to přijmu dlouhou nové dělnice nové studenti nové paní nechodili už do Slanovce příkry, jindy se už dlouhou vlakem a jindy se vlakem a do Starobrna. Výkoda dráhy se plní opětovaloc. Ano Hlinná. Hanyet a Kvasice tak pohlídku dvíky nosegó. Hlavní vlak se Starobrnské silnice pomocí se podél silnice k nástavce, kde vnitřní mezi silnic Slanovce.

Tímto Slanovce má internacní nastavbu stal se každodenním místem pobytu pro ty, kteří z rodinných, nemáte zvláštních lidí jiných důvodů vnitřní se byli se spojení s místem.

10. Městské chudé

[Ze kronik farnoveských chudých]

V minulých letech udržovaly v obecním domě v nadstavbě na levé straně z kostela, úplně v kostelu, dvě, někdy tři ošetřovatelky a modlily se polohlasně růženec, což šel kdo k vešel. Říkalo se jim kostelní ošetřovatelky nebo kostelní chudí. Někdy byl mezi nimi i někdy sedláček. Byla to místní stará lidé, nikoho už nevychovali. Když zemřeli, nebylo na rodiny, kde by se o ně starat. Starost o ně připadla obci.

Úkol obecní byl péčí kostelních chudých. Bydlely v obecním domku č. 26, v chudobinci, jen manželé byl v obecním domku. Jak se sešlo, byla jen upečená mouka. Za výdělek byla jen dopoledne. Každý pátek obejít všechny sousedské, kde dostala se jim mouky od pěti strany. Kráv, krup, kuchta nebo ovčky. Když hospodyně vzala jim mouku mouky, ale lé se, jsou ?" [nebo nebude li žádná] a podle odpovědi vydala příslušný míšek. V kostele na klekáč do" rohu klečívaly a kontrolovy se kázání farář, že odpoledne při pohřebání bude oděna [- obřadní] pro místní chudé. Tak dostala se jim i nějaké peníze.

Evidentní jejich bylo modlit se v kostele každé ho dne před polednem míše zvonce a když byla věha, navštívit kostel. Za stavebníkovi K. Šyhla byla jejich pracovní prostředí vlepšeno a dostala nové jmíno „obecní chudí".

Poslední rok byl kostelním chudým sta ný Martin Obsil, poslední člen rodu Obsilovy, jehož klenové byla ve Starcové v 17. a 18. stol. Jeho manželka, hospodyně, zůstavila na odbytiku usedlostech (ona byl jiná Obsil - Bogumil v Č. Ústí Západních). Poslední z nich hospodařil na gruntě i s synem Obsil (v letech 1913 - 1943). Bývá se rad s lidovou nabídkou.

ve „Starém brodu"

[Výpis z Žermanické pouti]

Nebyl to žádný brod v době před stoletou válkou, byl to předčasný, v poutích, který Žermanická procesí [ve poloutní] vedoval k poslední zastávce křesťanovaci jakoby se ve Starejově, stoužil brodu.* Sbor mládež pentinky a kříže před kostelem, kostelník dal zdlouhavým hlasem dva dospělé zvonění vyvezla z kostela dvě pavezkou, po zvonění a obě, které stoužil brodu provedl, vydala se procesí asi 30 osob na cestu. Kostel jako Hlaty Sholík účastnil se v r. 1887 poutě k sv. Anně [na Horním Brodu]. Brod tvořila dva dvojpřeslen dva tam, druhý dva zpět. Třetí poutníkům vůdce, ale dva byla přímo. Vůdce Hlavní brodu nad v kříž v plechu na nádech hory - pentinec. Klapci - Sholíci byli ilyčí, střídali se v nosení kříže v čele průvodu. Starší brodu - byl hrbatý, vyšší postavy, oblečený, přes rameno měl na řemeni kořennou brašnu, v ruce fůl - předčítával z předepsaných

* Doporučování předčítavače „starší brodu" zachovalo se u lidí českobratrských. Tehdy slovem „brodu" oslovovali se všichni příslušníci jejich sboru. Každý českobratrský sbor měl a buďto ještě má tzv. „starší brodu", které se říkalo „starší stoužek" [brodu]. Každý člen rady stoužek byl oslovován „starším brodem" a nebyl-li kazatel [farář] jejich přítomen, uvedl ho do pobožnosti zastupovatel jmenovaný Dohody Jednoty bratrské.

slova pěvné, poutníci se hlasně poutnice byla pak vlasy, upevněli Ostrov a hodnotu pentlen, kapličky a kříže byla kvůli nastavení.

Cesta vedla ze Starejova do Žermanova, do Petrova, Zemětice a Dr. do Hlavolice. Nikoli na Starý Brod. V procesí bylo zvyklem se po kříži byla na té pouti po pavě, byla počítkem mity pavlíčsi [mohácké] demě. Během jen na cestě. Když mnohým pavlíčním zazvon my tiché zklapel u starého brodu pavě se vykoupali, mohla pavě v pouti pokračovat. Také všechna ostatní poutníci snažili přispět na jeho osobní výdaje. Zpívání bylo skoro celou cestu, na zklapel nesvedlo o ještě procesí, byla dostěpu velmi, aby šel pomalejí. Ve dvojení doby zazněl písničky v pomalé rytmu dávné poutní písně:

O Maria, Maria,
ty jsi milosti plná,
zlitujevej se a pros za nás,
Panno Maria!

Kantor byl ve svém životě klavírník v horách. Dível se, že tam zpívají samé lesy jako lis mezi Starejovem a Žermanovem. Ne hapce pavě zvonyrhé, to hopcák že pavě oblíznou pole, jen tam tam hnízda lesa. Také ho překvapilo, že v horách byly lepší dni a že lidé tamní [Němci] nazývali i v nedělí na poli, že nebyla tohle roku nedělní lité.

K večeru dospěli poutníci Staré Brody. Je vedle před kostelem se usnesli, kteří šli cestou nadějí horky na cestu, usnesli se i nohy, obuli se a pak te-

mne vešla do kostela. Nedlouho na severní půdě byla lo-
cirna, pro ubližení pro na zbo. Ruce k svědomí bu-
pevale se pentrace „pentrovou potřebou", nevolenou,
nábožnou a pestrá. V hlavním se kostela bylo kompaso
„přenesení z pole" a po zvonu ve kostele byla zvaterovaná opětovně ulita. Před vchodem měl
dřívější farte. Ve hříbe se kostela mne posleo na zvo-
lenicovou a pentrovou věstem.

Zemi před vesnicí byla zde pentrace vřípkovaná
a po pentrovu dřevěného kostela u kříže před kostelem
pěvnal kostelník (dřevný dřevnel) kříž a chi hrcoub-
ce a pentrace se zenešli. Farář dlatyš ani při od-
chodu ani při příchodu pentrchu nebyl přítomen
Ford byla ani nemáme. Ten jeho zastoupen. Byla to mod
poslední slezanského společná pout k sv. Anně.

Posledním „strážcem kostela" ve Slezském byl
Josef Dymitel, tkdy ne sedlý, který v 1973 vysta-
vil si na dlanny první Slezanský kříž, dům ko
ve, na pozadí o dlyach bytech. Dlouhé Dymi-
talové nesměli bendítní.

55. Ostatky pes.

(Zvěsty z 17 let letech)

Katčini nadchnitele slova ona, když se zachvěla
zmínka. Ta po dědovi tiché vzlyky pes. Jeho, kdy říka-
vávám pastucovaným sevem je vrazen ostatky vyle-
žitelna, nedovedoucí si ani představit nevzhlen kříšna
tkdyž tkdy hnědý kavich, kosmatý ostatky je pomo-
hyl odevzdat k hlavní hromadě sovětů, kteru vážitel
tala do 5-ti dní po vypuknutí válkou.

Ostatky pes ohraňoval hodnotu jak člověka tak
domácího zvířete, i mimo přišel ze styku
a přes pokoušení, i domácí ptáci, kozy a slepice
podlehají ostatkové. Ostatky pes musel byte se nejvyšší
stupeň ostatkem, podobně musela byte se nejvyššího
utracena všechna domácí zvířata, jak pes pokousal.
Ostatkovaný člověk byl poveřhán zřetelně mimo, od ne
mo, a ale propukla, ničení jeho života konce.

Ale tehdejšího mamce vzrušila a pes ostatkina,
byl-li vyslaven - na pě ostatky - příležitěmu vid-
ni zeke silné zimě.

Koncem 1961 byl ve Slezském jeden případ
ostatkého psa, a lidé čtch silného zapochybovat.

Ze Ostrava, vynálezce sera proti ostatkové, na-
ložil v r. 1930 o Ostrée první ústav pro lékaně
ostatkovy. Kdy byly podobné ústavy němcovy a
a más.

Strach ne ostatkého psa se zmírnil a zmizel a
lidé byli uklidněni se potom v mnohém případě
vnuka LED mimo - je to mimo mnohem - nebezpě-
nele.

10. Recepty – letní klín venkova

(Jak se mouchy hubovaly.)

Velkou ctností venkova v letní době jsou mouchy. Kde vedle se nahromadí, kde je dobytek, jsou i mouchy.

Přesto proti mouchám v bytě bývala mrzutá. Aby se mouchy při větrání nezatoulaly do světnice, byly okna jinak se otevírala, opatřena po celou letní dobu hustou síťovou stěnou. Ve dveřích, vedoucích ze dvora do kuchyně, bývala po celé léto zavěšena portiérka, nahrazující celý dodatečný zámek.

Také na hubení mouch v bytě bývala různá opatření. Jednotlivé mouchy usiovaly se – zvlášť ve světnici – kolem plápolného v kuchyni nechávaného hospodyně na různých místech stůl: v koutech mléčných kvasů, natřených uvnitř nalévkovým sirupem, do nichž mouchy nápojem sirup byly kvůli přilétávány. Konec pak jsem po dvakrát přehlepila silným kouzlem kouzlo otrávila mouchy a nebo sklouzla do mísku, nebo nakvasila a silného lidovy v nich mouchy usmrcovala. Usmrcené mouchy vyprazdy se pak z mísku stepcem. Také mouchelapka byla na jeho kuchyni zavěšena. Byly to papírové pásky, potřené lepidlem a navěšené na stropě. Která mouchka na pásek vsedla, přilepila se a už se nevysvobodila. Byly tři mouchelapky ikleviné. Nad mísku, do níž jako lákadlo dala se trochu piva nebo mléka, byla postavena trubkovitá ikleviná polokoule. Mouchy, přilétající nahmatem, dostaly se spodkem pod polokouli, nešly ven však už nemohly.

Tato mouchelapka, postavená najednou někde ve světnici, musela být po 2–3 dnech opatřena novou náhradou.

Říkávalo se, že kam klíčí k podzimu, jsou mouchy dotěrnější a že teprve podzimní mráz mouchy zhubí.

Aby byly mouchy nejdotěrnější? V neděli po obědě, když si hospodář chtěl ve světnici na lavici na chvíli odpočinout, dva žáky, přehozeny přes obličej, do od otravných mouch neznehodnocují. Obvyklý žlíptely i přes žáky.

17. Ovocné stromy a vůl

[Asi z třicátých let.]

V dobách působení faráře - sadaře pana Rudolfa Fanderlíka ve Štanovci v letech 1915 - 1923 a nanejvýš po celé části následovníky bylo ve Štanovci v sadech a zahradách hojně všelikých ovocných stromů, jako jinde na Hané. Nebyly ani u Štanovců zapsané sady a zahrady na poli, celky ráznamy ovocnými stromy. V starých letech byly hodlíkové stromy jen místy podél cesty k Štanberku a podél cesty k Hanušovi, ale po mnohé cesty k Dvořákovu, Dvořáčkovi, Bohuslavicím a Kučícím byly bez ovocných stromů. Tak jako všechny polní cesty. Staří Hanáci říkali, že strom v poli je na zkázu, že stromy pole vysychají. Proto vysýchaly i hrušky, aby nestínily.

Jedině pěšina Štaj. hruška v širém poli, mnoho se jí zdálo, dovolila vysychat asi ve Štanovci, ale ne pole na Hané.

Teprve podél železniční silnice vysazovaly se ovocné stromy. Divoké netálika ovoce, ale skýtaly upřednostnou plastovou výhodnost k ukrmování a pro z radostnou hospo.

18. Hlavní stromy ve Štanovci

Z planých stromů byly ve Štanovci v největší hloubce lípy, byly vysázeny nebylo na hranicích hlavní cesty, dlouhé, vysoké, staré a ve pozici. Byla to pořád stará lípa u hranicí lip 22. Byla před válkou i ty staré na vůl, ale nejvíce lípy; při pohnutí z nich staré byly pak skácené. Tomu nedostatečnému hospodaření zbývaly lípy před válkou stará. Pro Štanovce bylo pořád dosti dobré. Z lipového kůlu vyšly se ty pěkné kolečka a nedlouho. Z pozdní lípy vyrobily se kolečka, vrchy a díly - špalky, byla používána hospodář - sedlář k čípování a přímo na výrobu stromů, také výrobu slamníků a mistr. Staré lípy byl nerozbitnutý.

Hlavní lipami na hranicích stál opodál pramen, pramen kůlu. Z potoka na kůlu potoka byly tři jeho. Tomu Zdeňka dal po bok Dvořáčkovi, nebylo nastaly na hostelní pásti. U kaplitky byly tři stromy z dílyn vysokým kmenem, ale pouze byly skálí, sadě neprovedené, obsahovaly ilustrační stromy. Tři stromy byly stoly u pole a dvě stoly, podle nich kilometr se Zamnám polem, u dubě. Byly to pozdější dobré poledové nových dubových lin, dovezeny, když pozdě dovezeny v kolečkém tím ženami tahl se od Valeole na A Hanušovi. Také v lichu stoly vysázeli stromy, tři nové dobré dovezeny. Také před válkou v r. 1930 byly v lichu nové vysázené třešňové stromy, hrušky byly vysázeny do Hanušovi, kde je dosud. Tehdy vedle polní cesty na vysázení dvanáct. Tolik vedle polní, u dubě "dubové", v "vetřích". Když byly tam nějaké stromy, v třicátých letech

nebylo po nich pro změnu pole. Il. dvorenka a u nalevého křídla stály tři vysoké plavné stavby, aby chránily Pětín před případným nárazem lodí. Naším předkům byla známa, že člověk bez vysokých předmětů, v rovinném poli vystavenou obvodům se ztratí.

V 18. stol. po třetí válce (1713–1715) byly po upálení francouzi. Mezi 1. třetí válce byla spojencem cís. dvora Tereziana. Nemocnicí lidé trpěli po dobu dlouhého času; v těžkých letech pro nákupy z nich stály jako u kl. 26 a čís. 45.

Potoky Plánice a Dřínik mají změnu podle vůle, kt. si na jejich březích zvolily. Protékají rovinou, ale už pro různé záměry, a vznikly se na hlubu Plánice podél celého dlouhého pole, za půdních; podél silnice k čís. 27 Mnoho dlouhovětí pěšit je pamatuje. Tudy po silničním útrsk byly ukrásly vypůjčovny na objíždky. Při regulaci Plánice po první světové válce byly všechny odstraněny.

Na Dřínicích vyhnilé na pjeti opravdové stávky mohutné dešty, a nákladnovrcitého vybrážka jak nebylo, bráni byla dále. Dvůrní dvorky u hrádku byly nesnesmy až koncem 19. stol.

Jen tam z potoka stály starší vrby s vyhnutým kmenem; netvořily kulovaté korunny, bývaly často zahrávky. Takže měly jen kostec kůpu pentě. Byly to „hanácké polovy." Při regulaci potoků nezůstala z nich ani žádná.

Poslední Stonavský „lesík", patřící čís. 7, byl vyhnán po první světové válce.

19. Poslední „granátyr" ve Stonavce.

(Vlastní vzpomínka.)

V zahradní zemědě byla vystavená plefata, nazvaná granátníky, u hrádku přišlo plotku byl mapor granátníků. Ke granátníkům patří se vysoké silné muže; v poslední době nosila trojcípá čelní dlouhé bubnáky a bílé fábory. Když se nasadila na hlavu vysokou bunatou mitridice, byla to opravdová věta. Tím byp snadno podle nosit velké a mým nosilkem budila strach v nepřátelé. Jmeno granátníku vzalo od tohoto, že vedle pušky nosili v ruchové svému granáty, které v boji u blízka hodili na nepřítele. Od Jiřích ve svých pravidel často se zmiňuje o skutečných lidských granátnících. Tak například na konkrétní zvoudy v r. 1867 byly granátnické pazpory zrušeny.

Ze Stonavce sloužil u granátníků Matěj Respiděl. Po návratu z cizoty hospodařil na gruntě čís. 55. (Od r. 1889 do r. 1897.) I na jeho postavě a tělesné byla vidět, že je to starý „granátyr". Byl vysoký, hubený, jako tři byla vejmitky stavěná, pádná.

Když v r. 1895 vyhnala obec stonavská obnovit hřbitov u zvonice kaple Sv. Ducha. Na návrh se žádostí, aby přeložil panu faráři And. Šrámka, a nová obecní zastupitelstvo nemohlo se shodl povolat, byl v depulaci také starý už Matěj Respiděl. Tak biskupská ci-

loste, byl nám pět let gymnasiem, ale už foldhauer f. pokoj hospůdka nám ukázal vyjádřen nehnáv. vol takovou uvážlivě, jaky bude pan farář Vaněk a před Skalkovou. A když deputace odešla s repetiserem, žádaste dne nebyla vyjednána farář Vaněk přestal z obce až do své smrti v r. 1922.

Matty Lespézel byl posledním „gymnasiem" ve Štenberku. Dnešnímu Lespézlovi neumíte hanlivě, nazdvek přimazlivě své mládí. Bohužel jeho dovolí moc na kolo na kůži na jeho hrobě.

O Kolě u Štenberka

[z vyprávění na 18 století]

Ve starých dobách nebyly cesty, jak se dnes hrad-ské, úžiny byly pro vyšlichovány. Na mokrých místech byly vyspravovány tak, že na to místo byly hladěny stromky kulaté nebo tenké kmeny stromů. Takovým místům říkalo se kolé.

Známá je dnešní lidová píseň

Tenáčovky kolé
po vodě po kolé.
Nemoha má milá,
nepřejeme mu dál.

Kolé byly i u Štenberka a to na cestě hradské, nedaleko Sedlické silnice, z místech u Štenberka vyvlečené kůže a Sedlické kolé mnohy. Kde jeté kmenem se dřel byly ometány. Když v polovině 19 stol. na ně šlo. Pomalu byla vytvořena nová, ale Štenberská silnice na mnohých místech pohlíž lesa a stromů kmenů zavlekla, působeny se kolé uzavřené.

Hlavní kolé mnoho, navrhl ve Štenberk a snesl tyto slova, ale slova zůstaly – zvyk Štenberští pamětníci vědělí, se pomenuje – a udržele. Jestli-li dospělý kolkoty máte vytvořené, umíte se mu dnes „Kolé kolé pod Štenberkem" a ukazuje dle pána „Jaké kolkle pod Štenberkem".

Jarina dnes mile dítě návštěvě než ona věc sama.

61. Čeští rychtáři vsty ve Stanovně.

Za Josefovského urbáře měla obecní pentorní knihy z r. 1590 hospodářů z 1. 1. 1. Tedy přišli na vsty Němci, asi na č. 29 Jan Čech* jehož přímí potomci hospodaří vy- ni (přímo v r. 1857) na č. 27 a č. 32.

Syn p. 1590 hospodařil na čís. 22 Jakub Kakrada, jehož jedna větev vymřela asi Jakubem Kakradem na čís. 10. Na čís. 10 hospodařil v letech 1945–1948 vyvlastněný Matěj, pravděpodobně z téhož rodu, přesně Kakradů na čís. 7 a řada ostatních Kakradů ve Stanovně.

Druhé stejné stavy po rod. Nikl** R. 1590 hospodařil Ambrož Nikl na č. 16 a č. 17 – jeho vnuk Josef Nikl přišel do Stanovna na čís. 41 Františkem Stanovským Niklové, podle jiného způsobu psaní Nyklové (mezi lidem na č. 17) pokračují v tomto rodu.

Tento rod se dále rozšířil. R. 1652 hospodařil Václav Nikl na čís. 17, jeho vnuk Václav Nikl od r. 1748 ve Stanovně jako pastorek. Tvrdosti v uvádějích pramenů nebylo vidomo, tedy jmíno mužno mísit, neboť zbytečně se zvlášť v r. 1890 na čís. 69 Nyklové od Topičův hospodaří na čís. 58 [illegible]

Ve jedno stavení vedle Štěpán, který od r. 1638 do r. 1692 po 4 generace hospodařil na čís. 17, nyní ve vyslovenosti Štěpán, přestala jen jmíno jako zvláštní pro- no jiného rodu (Štěpán – Šiplech).

Tedy vlastní Slovenské rody jsou původní mladšího přišly do Stanovna později.

---

* Je to zkrácené křestní jméno Bartolomej.

** Je to zkrácené německé křestní jméno Nikolaus, ještě zkráceně

62. Stanovan v zbeli.

Jako zkratka se mezi sebou zbeli jsou tři (nebo dvě? Jak se zkratka Štanovňa zbeli v X bude Zbeli?) zkratka se z dopadu dvou Hlavných rod. Předkové byrto opravdu zbeli.

Z Čáslava jsou dvě sousední obce T a X. Tři obce se říká zbeli. Nejprvé vychází kolik 10 dvanáct obce T silný dubový kmen, aby se v něm na horním konci vlítí střídli hrnyto, umíla se jím X – vlítí, že jsou podobe zlobil jím oni, který dale nosení na lebuli nad hrnytem.

Tam bandl Otu
dvanáct hrnyto lelo
aby lebula z strany
Poby mu jeho nosenou

– ale jsou to zplatile T X. a postranka nejčastěji dobytka. Lidé hancovská rebra se hanáčkem. T – Ti umíli se X – ihyjm, že na podstavce vsty dole mytíme.

A by vsty Jendelíme
zpalany nim mále vrlé
zpalany je z Nestem Fanem
aa na vlhy vlhá, amen

Oba texty jsou celkem neuvěřitelné.

Ve Stanovně jsem z hlásání dlouhé pěl zkrácené a jedlíkem na Smetnou vedlé

Ta Štanovenky panne
v kostele spíva-ajé
ta kolovsky hube
v mokedl ihrvhaje

Je narážka na sousední Bohuňovice. Je rovněž možné,

že Rokudovská dívka spávala také tak v ložnicovských dívčatech, ale pastýř v tom vždycky nic neviděl.

Ještě pastýř neslyšel výjevů zvláštní zíkání v Ložnicích a v některé ze sousedních obcí.

Co máš někdo výjevů takové zkušenosti?

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

12. Staročeská rodová jména.

odvozená od jmen křestních

Ze Staročeských jmen – pravých rodových je mnoho rodových jmen odvozených od jmen křestních. Tato jména pocházejí z doby před 13. stol. kdy naše předkové začínali po jednom z 10 křestních jmenech připojovat druhé jméno, byla-li v obci dva stejného jména, jako Jan Sedlný na Lic. 12., Mikeš Sedlný na Lic. 21 a jiní.

Jen jedním jménem v seznámí z r. 1240 jsou uvedeni Dojek na č. 1, Hanzem na č. 28, Sedma na č. 31, Ceka na č. 22 a jiní.

Potom je vidíte, že z mnoha dvojčetů usvědčí vedle křestního jména dvojčetova je uvedeno křestní jméno jeho otce, na př. na č. 1 Jan Vítů, na č. 2 Adam Urbanů, na č. 3 Jakub Jeřábů na č. 4 je zde Velenta Filipů, Mikulás Pavlů, Ambrož Jeníků, Mikulás Janů a jiní zvlášť.

Obvyklá rodová jména pocházejí většinou z konce 16. a z počátku 17 stol., nebylo v době před rok. Josefem I. [1710-1740] mohl se nás stát, čím své rodové jméno změnit.

Staročeská

1. Křestních jmen pocházejí rodová jména:

Bartoš, Bartošek, Bartek, Bors od jmena Bartolomej,
Ruda, Rudolek od Jakub.
Ceka od Ignác.
Jenda od Jan, Jiří.
Benda od Benes, Benedikt.
Pavlík od Pavlína.
Ondra od Ondřej.

Štěpán od Štěpána. Štěpánek.
Jan, Janíček od Jana. Jiří.
Mikeš od Mikuláše.
Pavel je ukrácení jména Pavlíčka.
Kubíž je zmenšenina jména Kubík.
Václava jsou jména Václav, Václavek, Vašek.
Tyto od němečtých křestních jmen jsou
např. Slezanovského rodiny jména:
Michl od Mikoláše – Mikulášek.
Jiří, původně Jiřík od Jakub.
Fridu od Friedrich, původně Jindřich.
Jeppen od Jeppe – Ondřej.
Hanuš, Hanušek od Johannes – Jan.

20. Vojtěšovské školní stavby

„Školní stavby mají budit pozornost,
pěje texty básních, vůbec mravně
a vás jsou na těžkém úkolu odchovat"

První Slezanovské školní stavby byly obecní – obecní hospodářství, např. č. 13 a 20 – byla to čeládka, která byl v zá malý byt pro topiče + učitele. Ale stáhly hrnečk místy od učitelovy, aby v případě chudé nebyla okrádána. Učitelova fašounova vybírala v roku, po dobu n. 1816. Dále k nim patřila obecní pastevníkova č. 19, stála tehdy mimo lidem, postupně měl od ní celý pohled na Štěchovice a nějaké vodní lé pastevníka.

Domek č. 35 byl původně mimo hranici po zřízení vytrhka, kolem r. 1550 byla vydána pro pohlídače (Hlídač a Slovanského vytrhku měl na vydání Slovanského hradu) Domek č. 15 je postaven na vydání č. 31, zvednout se to mohla dovolit, podle zmínky zvednutí nějaká půda patřila p. Semínovi, nicméně byla pevná na zahradu, dříve „dvůr" používána k ubytování. Polohu hlídačova domku byla téže velmi dobrá byl na kumunu gdovej a hlídač z domu mohl vidět každého, kdo jak z vrchnosti tak z Štěchovic přešel i z Brázdy šel k bráně.

Všechny školní vyn. č. 20 byla hlavní domkem pro obecního pastýře, pastýři byvali dva, v nebáči je uvedena teprve nebrno 1767. Po 1799

byla zřízena po případném zrovnoprávnění místní dívčí necelostavné zrovnoprávnění na č. 32. Že r. 1901 byla v roce 1899 pro chlapce, kyby

V chalupách v zachovaném stavu byla nejstarší chalupa č. 10. Je datována r. 1903 pro zdejší poštovní ředitelství Frankenda [illegible] r. 1919 [illegible]

Z ostatní chalupy č. 7 je v zápisu poznamenáno – před r. 1771."

Tím uzavírám rok, ve kterém postavení chalupy č. 12, z nich v zápisu je jen uvedeno: „7 Georg Wanek, řemeslník; pak, do r. 1902 Jan Juchel. Kdo ze, že je původem starší než chalupa č. 19

Chalupa č. 33 – v Bezsce – pochází z r. 1761. chalupa č. 28 je vystavěna r. 1785 a chalupa č. 32 „v zušovy"].

Všechny ostatní chalupy pro původní mladiče. K malého počtu chalupek v zaparnímu dochovaní, kdo to, vy, ve. 30 a 31 je vidíte, že zde Stanzer před ex. 1900 poněkud pro ně větších a novějších usluhují usedlostí, na vodě spočívá tíha vzdělávání, poddaností a robot.

Co se je Školní budova, kde 52 fam.

ve „O vystavění domů č. 30 a č. 31 „u zušovy"

[Ze Familiní Knihy Stanzerovy.]

U zušovy vyrostlo r. 1880 a pak při rozšíření byly postaveny dva domky, chalupky, r. 1785 č. 31 a následující roku 1786 domek č. 30. V povolení ke stavbě obou chalupek pro z Familiní Kronu Stanzerovy z roků 1784 prohlasující nápisy na dědičného vystěhováním Rostina Kubaczky. Tomu je nám není.

„Janovi Kovalovovi se dovolila chalupka stavět u pandovny a to proto, že byl invalida." a místo nesmí v dědictví. Tak je také vystavil na svůj náklad, místo a tím výjimkou [- pozemkové], že Kováčův pokud mu darovat 2 zl. 20 kr. a kdyby potřeba byla, že by tak vždy tomu v obec odevzdávat, nemají, dříve byl na místě úpatí, aby se temu, kdo tam bude, žádný nepostavil.

To se stalo v roce 1786 a tu: rok pandovna zbořila, když polovina.

Ale ke chalupku obec má přední právo ke kupu, kdyby chtěl [- dědeč] nepostavovat a to na roku, co ho Kovalovi postavil. Za jeho vymáhání 100 zl."

Zpráva mápis v starší domku č. 35 zní:

„Pozn. Josefa Kouckého chalupka vo[ku] na postoupku vystavěna jest! Tedy vchovat sobě

* Invalidem byl tehdy nazýván ve vojsku mnohý voják; tedy nepatřný důchod, nazvaný „pensál", protože byl mnoho „v palátu" – v boji.

o důležité vrchnost vlastní a ukáže mimo to do klášter
úvěrů a pochybných mny ukáže se objevily před nešť-
ěstím obcí, nedlje pouze jenom ten plat kos vrchnosti
na dobu na pastevstvu. A vrchnost nám propustila
tolik místa pod nadvedou Josefa Alamže № 2. ten
vrch" a to je všechno, abyste o tom věděli.

Z Dr. se stále roku 1915."

---

* v míře 19 výběr konzistorních a sv. Vincent tohle
jsou tolik milí hosté.

11. Omezení na desetí č. 17 a č. 18.

[Ve Kamýcích Knihy Ferrera.]

„Léta Páně 1717 dne 9. měsíce května Jakub Tiefenbach
[č. 43] s povolením vrchnostenským a od mnohé slavné
administrace od Ribera Bartoše [č. 17] tiché díl jeho
pole a tisíc a lesa vzhoupil, nemajíc na tiché Bartoš
žádné místo a plac, na kterém by svůj Jakub Tiefen-
bach mohl pohodlně svůj statek vystavit mohl. Tak mu
vykázal a ukázal mnohé Jiřího Nichl [č. 44] pro takové
stavení place a pole gruntů vystavit a to na takový
spůsob. Zůstavovati se mnohé Jiřího Nichl, aby na Ja-
kub Tiefenbach pomu Jiřího Nichlovi, pak mnohé ta-
hovitko pícní anebo místa pro takové stavení potřeb-
ností hosti na Jakub Tiefenbach pomu Jiřího Nichlovi
dostavovati mají pánovi tečeb na svém poli mnohé stavení
pěkně vystavěti mohal. Potom to stavení mnohé, které hned
při pastvě to Ribery Bartoševic pole vymezovaná a
na to ohlédnuvše byla a ostalní na sedláčovi a sílovici
od Bendovských dvanáct. Aby se tu mohl pohodlně
Ribera Bartoše na tom nepřemítovaná se k jeho gruntu
Bartoševému a tohle pana Bendovského pomlčí mají, jak pomu
vyhlášeno tolik o hranici a na štěrkách do úpisu u Kouno-
vu od Boků mnohy, při ale samému Ribera Bartoševu
potřeb bude. A ještě sedl on Jakub Tiefenbach a Ji-
řík Nichl dobrovolnou úmluvou ukázali, aby tu pomez-
ní díl jeho o nahradě hondy potřebným spůsobem vyro-
vnáte a stavěti povinen byl. Ještě se domluvili Ribera
Bartoš a Jakubem Tiefenbachem aby tohle hovisko
pole a hranic, pandrovati tato a obecnické pastoroha

učiněna jest a jak nyní ve fázi na dědictví jest
Kdyby se ale chtělo na plný úpadek z toho hospodářství
celé uvedlo aneb pod nájemky platit uvedlo, aneb nové
na pozůstalého je nechali, tak musí ten dospělý, kto-
rý to třetinu dostane a na něj sedlit bude, na své jmé-
ně tech nahradit.

Tato svědectvím mého pradědečka a s podpisem
mého jsem potvrzením

Antonín Kadeřábek, dědičový vyhlášení
Jakub Štěpánek, poručník
Libor Bartoš, svědek
Josef Šebl

Textový je také nápis a těžké nebo rytý v mě-
ření usedlosti čís. 39

Františka pisatelova. Je škoda, že v nápisu není
uvedeno, kdo to ostrovanovo kletnou poznámku
Jakub Štěpánek napsal. Nebylo to kupcí a
prodej, byl to statek oddělených pozemků, které
z nich dosti potřeby všechny vrátiti. Proto k země-
tné usedlosti byla potřeba vnitrozemského a nemůžeme
chápe (krajského úřadu v Kladnu) povolení. Zrekonst-
ruovaná usedlost nebyla zkrácena, pokinula ta-
ké úroki a požadovala bytů pokoje jako dříve
v rozdělené usedlosti, možná že si chtěl vymi-
řila z obce větší.

67 Typy zemědělských selských usedlostí

Zemědělské selské usedlosti byly buď lánové nebo
lánové, lánových bylo na 12 dílů lánových stavení bylo
„krucha jako" a výměra pod zpřetrhanou lánovou
jako na č. 31. Kroků lánové gruntu měly v 18. stol.
přůtaveni, nevyt, gruntů č. 18, stavby na rychl byl
ok. 40 kroků. Zatím není usedlosti č. 55 a č. 61 byly
lánové, č. 57 a č. 59 byly lánové. Ale ten hlavní
Stavby lánové usedlosti, nevy nevyšly.

Tedy části lánových a malé lánových stavení
byly stavby souvislé, „krucha jako" na lán. vy-
měra na lán jako na zemědělí č. 18 nebo rozšířené,
„krucha jako" na lán. výměra na lán jako na č.
57. Tedy stavby nad vyvodem jako na č. 31
stal se na lánového gruntu grunt lánový. Kaceka
nad vyvodem do dvora byla prachtiché, v případě
nálního lánů vstoupila se tam pivo i obelím nebo
se suchou pivo.

Rozložitelnost lánových usedlostí: gruntu č. 3 a
č. 30 mily po dvou výměrách. Také grunt č. 27 před
condilovem. Rozložitelnost nové po přestavbě byla vyhlá-
ta [č. 7]. Kadeř byl zničen v bitvě Kaceřov a nad
ním v prachárně byl nové vyhlížeč byl. Vyhlížeč po-
dlouhý se ale dědicový bydlel v prachárně. Stavení grun-
tu č. 30 vymazáno se velmi dlouhou pozitivní, jakoť
i tím, že bylo nelé na prachárně, ale [illegible] bylo.

Ve č. 5 mimo „krucha jako" a výměrou byl

ovoid na prostředí, spodní a horní komora, jméno
nemám. Ve byl nějaký dřevěný. Jiná zvláštnost byla
ta, že kolem stojící vnitřní zdroj podlé
se ke středu.

U domu vzadlestí, na č. 5 a č. 22 byly prohy dřevěné
a tmavých barvě. V dřevěných prohech je v nich
teplejší než v kleptových zděných, a také důvodu byly
asi ony dřevěné prohy vyhnány. Byla to jak ve Starém
Městě, pavlač nad, v prvých nohy vystojí.

V protikladu dřevěných plánů č. 21 ron stůl jeden
č. 21 - 1 číslo Dopiš.

V prostředí tamových stavů byly výpisky, ve kterých
jsou na č. 12 dal se upravit byl.

Zvláštnosti vzadlestí ve Starém Městě provádějí se už
dochovy na tom. Mělo stilových vzadlestí zůstaveno
ve Starém Městě po 100 letech.

Zdroj byly buď vnitřní stavěné, oddělené od zadní
pro vidhou, střešní stále vnitřní zadní i vyjímatelné na
kormaní nebo nosítevé stavěné jako na č. 24. Ze vyjí-
ů byl dvůr také uzavřený, ale bezpečnostní bude
vzad, jak díky na třech stranách dvora. Zvláště byla
vnitřní zadní.

V některých vzadlestích jako na č. 7 a č. 31 byla
cesta ze dvora ke středu přestavěna zdmi vlídkami.
Tím byl zad vzdělán ve dvě nestejně velké části.
Na č. 31 mimo, když část říkala „vrátnek", kdyže
stavěly tam díly.

11. Typy jižní pavlačových chalupek

Pavlač jižní severní vzadlestí chalupky č. 10 a
č. 17 byly dřevěné, zbytek jen dřevěné, vnitřní a
malou pomocí. Chalupka č. 17 měla na sklepě
dvorku a nádvoří.

Další chalupky byly už výstavbou větší a
měly větší stavební plochu. Pavlač dřevěná zavedl
č. 27, který byl také bez dvorku a bez nádvoří.

Domek č. 23 byl už stavěn na úpadcí velké
čtlené vzadlestí, po levé straně větší, po pravé strana
už menší byl, pro vchod do dvora byly dvéře, pro
vjezd vrata. Byl je vyzdobě ve dvoře, pavlač nad,
nahoře byla.

Nejlepším typem byl domek č. 22, vystavěný v 1790
Ignatzem architektem Janem Hoffmannem, měl pavlač
vzepu dřevěnou. Byl to nějaký vpůsob stavby,
zapojí důležitá stavby, pavlač vzepu je vedlé a plánova-
ných vnitřní a jsou vlíčku. Domek stojí na stavbě
nedaleko města.

Část domem už byl nestaly zavřeny ve stavbě
mnohých domků. R. 1873 vystavěl Josef Trpinčal
první stavebního úvěru dům č. 74, na Kumoty.
Je na prostředí, má 4 malé byty. Chlévek je postu-
vzen vedle domek je pěkně vzato. Proto tohoto prostě-
dového domku byla koncem 19 stol. vystavěna
celá řada nových domků, vesměs prostředních,
ale se dvorkem na zadním a to č. 31 a č. 15

při Sebastiánském a v 18 až 6-13 při Štrmberském sl-
ovu. Jaké stavebního materiálu může vepřovou po-
hlíná se ano a vůbec používat zdivových cihel.

Až do první světové války zakládaly nové
stavby chalupách jen nevelké. Na první světové válce
však nastalo zmnohonásobení. Jaké dostaly nové pomo-
ře se pak rodinné domky nebo vilky. Zkušeno-
sti při stavbě rodinných domků a vilek z nábytků
uplatňují se při jejich stavbě i ve Štrmberku. Vilka
rodinných domků nabývají výstavnosti přizpůsob-
ených vlastní.

4. Mlýn a hospodářství.
[Na pomezí bývalých měst.]

Dříve sedlovské panstvo vznikaly se ve Štrmberku
všechny mlýny. Byly to jednoduché trámové prostředky
stavané přímo. Vlivy hospodářství mlýn dříve souvisel-
ním pole, odtud zřejmě proto že sedlovské byly na-
hrazeny hospodářskými hospodáři.

Mlýn měly mnohé strychy. Zabíraly mnoho
půdu, což při jednotlivých dlouhých pohybech mnoho
Na mlýně byl vilíky plevel, který vyhazoval do ve-
ké půdy. V mlýnech měly mé hanuše mnoho. od mlýnů
těšily se na mlýně Slomsen.

Nikdy dlouhy všelicí tím, že na mlýně chodila
se na trávu, která postupovala, dokud chodila se
hospodáře dobytka jen málo a když se hromadě toho
od jara do podzimu pásl. Když počet hospodáře do-
bytka stoupal, když společně pasení přestalo, měly
se ve větší míře pěstovat pícniny a tím zkrácení na
trávu přestalo. Významu mlýnů a hlavního důvodu
toho zanikl.

Mlýn zdyplcepřibe byla na mlýnech. Ta pohnal prá-
ci při přípravě a při sečení mnoho pracovníků na
mlýn a na chodě se odpočinuli. Také bylo i chovlbo-
vé potřebné na mlýně a tím vznikl zvláštní chlev.
Hospodářské od jara do podzimu chodilo po mlýnech,
aby se pastevci, pak úvodu prospěch. Kdo vypadl se
napřítel, plevel, mnohé slamáce, aby mohla vlna na-

kovář. Na lidech, kde mezi vrstvy měšťané, vyznamenaly se hanácké lidové písně hanáckým, kdežto ne-
to slovenským.

Staré hotovky obcí byly vyznačeny úředně mezníky, pál mezník se mezi úředními, pak se líčilo
hranička. Za nepovolené hranice obcí volení dbaly. V dobách robot v úřady zvolení vyhlíželi a
podmazali, dopravovaci několika sousedy, obešli hranička celkem hotovou, aby se přesvědčili, že hra-
nička zůstava nikde porušena.

Ve mnohých poddanských v r. 1848. byly nemoždělní
ukle se pomocnými pány své půdy. Stávaly se
mezi hanácem úvaha mezi sousedy. Nechtěla mnoh-
dy vyjíždět, komu mezi patří, znechalo podnícení
nižší dráhy, že mezi byla sousedem uvažována. Po-
stávaly v tělo soudy. A nikdo nad obcí přísné
nastupní odvolání. Kdyby nemohlo pro hovoří mezi
přišel zlochymné nahlédnutím spory tiché v obci po-
to, když přihody nad nestávala na hrajte soudních vý-
lok. Ve Hanácové pokud pustil dříve. Takových sou-
dů nebylo. Případné nahody vyčinovaly se slovity.

70 Hanácké a národopis

[Zde můžete ~~nad~~ Jos. Hendelkovo pod pravé
hodnocení.]

Poslední národopisná slavnost ve Hanácké byla v r.
1957. Byla v dvou nedělích a dopoledne. Byla tedy na ní
přítomno na 100 - 200 lidí. Byla uspořádána sousedovou se-
na. Hanáckého dívčata a dívčí spolek z Prostějova ha-
nácké kroje. Jindřich je ve Hanácké nosil. Jindřich
je Jindřich z Romance, nosily národopisný pracov-
ník, vdaly na studech. Kostel byl nažmy, byl na
slavnostním pyšnosti. Ve zdy byl před poledním.

Z národopisným slavnostem patří tři slavnosti
hodně, plní z Lesní, pořádaná ve Hanácké po dva-
kráte, po prvé v r. 1956. po druhé v r. 1957. Je to
tedy dvě slavnosti. Jos. Hendelkovo uvedený
z nepřehledný. Obě slavnosti se velmi vydařily, na
druhé slavnosti bylo na 700 přítomných. V hotel
vytrvalo se z 200 lidí, na ostatním po 300 - z 200 lidí,
celkem z 200 lidí, na vrcholném slavnosti přijeli vlaky
nadlouhý, ab mládež do 17 roků a ona spolu hrajících
bylo od ostatního svobodní.

Slavnost začala průvodem po vsi. V čele průvodu
jde 7 pandrů z hanáckých krojů, za nimi na vozech
z hodů a nebesa jdy ibedé dítě. Jako další část prů-
vodu hrajíce Hanácké dívčata a chlapci, všechno
v národních krojích, v zuhrnu s dlouhy pentlí
opletenými kolem a nahoru. Tak následovaly
hanácké ženy v krojích, nosily průvodu tenčí
vítaloví dívčatovaci slavnosti.

Koncert, provázený doprovodem kapelníka, ukončil první část se zahájením. Bohužel byl prováděn další program slavnosti. Děti mateřské školy tančily tanečky malých, žáci místní národní školy sborově recitovali „Hold rodné zemi" na text Jos. Heydlárka. Školáčky šestnáctého století tančily národní tance a zazpívaly národní písně.

Zvláštním bodem programu slavnosti byl zpěv místního dívčího sboru. Zpívaly moravské národní písně. Vedoucí moravskou gaidou mile překvapila sólovými vystoupeními a předvedla místní velké národní výbornou. Sem. Kybal kančícím hudcem ukázal se jako velmi dobrý lidový vypravěč.

Vrcholným bodem slavnosti bylo vystoupení mužského pěveckého sboru Hana z Blanmanecl-lesovova. Byly zapěty sbory „Bělá, jen rostni lásy", „Krop ho zvesmi", celkem 7-8 sborů. Po nich byla zazpívána Jiráskova skladba „Hanačka", byla vyslechnuta sborem přitroušnými ve stoje. Bylo možné zapisovat, nadšení od čísla k číslu se zvyšovalo. Po vyčerpání programu následovala druhá část.

Z obcí hanáckých krajů dlouho přestaneme, že na slavnosti vystoupalo mimo jiné

v Hanácích a pěveckého sboru v nových krojích a ke celkovému bylo zvláště ke slavnosti přes 10 krojů na ženách. Celkové dílo Klubáčkovi, vedoucí Zelkové.

Byla by nesprávným dojmem, kdyby bylo národní slavnosti, pro niž má Hanácko celkově postupně, vidy v budoucnosti.

Štanzer a umělci

[Viz dle nálezu bud. školy Jos. Navrátilova.]

Na Štanzerovu milu a má v posledních dobách sklon mnoho umělců a spisovatelů.

Ve Štanzerově bydlel a pracoval prof. letovelské reálky Al. Hovorka, od něhož pocházejí mnohé malby a kresby na jeho domě. Do Štanzerova dopisoval důvěrně k prof. Al. Hovorkovi a později k bud. Jos. Navrátilovi, tug. Štoklovi, prof. letovelské reálky básníku a spisovateli. Žádní spisovatelé Dr. Jan Slavíček z Nad. Rovnných a Dr. Vrba uspořádali v r. 1919 besedu se štanzerovskou školní mládeží. Četlo se Štanzerově básně a spisovatel Stan. Krejčí, rodem z Dolan, od něhož pocházel, zřídil vzorného ducha a vedl v Dolanech Štanzerova.

Milovníky ve Štanzerově trval k svým pracím malíř Kopřiva, pozdravky v Dějinách Štanzerova pocházejí od malířů B. Šrámka a J. Snopka, od těchto obl. celostránkové kresby podkladů na Štanzerovy hostil od náhodného illustrace k básni Jos. Navrátilova „Štanzer" a pozdravem Štanzerka z Jeseníků. Na návštěvách pro Štanzerova také pracoval soukromě. Ve styku s bud. Jos. Navrátilovým přicházeli do Štanzerova překladatel Jos. Sedlák, spisovatelé Jos. Neubil, Ant. Sedláček a jiní.

V dlouholetém styku s bud. Jos. Navrátilovým a tím se Štanzerovem byl básník Fr. Novák, bud. učitel. Tento Sbírka pořádala Štanzerova knihovna a básník seznámil. Za pomoc ke slavností krátké, písně a tanců v letech 1927 básník odepsal:

Za pomoc dětem
mám slovenské vinšujé
a všech vás pozdravuje
Fr. Novák.

Hojně styky Fr. Novák s bud. Jos. Navrátilovým a tím i se Štanzerovem potvrzují četné stránky, lístky a rozličné knihy.

Pozdravy z Kraku štanzerské školní mládeže poslala dcera národního umělce - malíře Alše Karyna Alšová - Svobodová s manželem Dr. Svobodou. Zdena Welherová, matka básníka Jiřího Welhera a jiní.

Několik starofrenštějších výrazů a zvláštností v nářečí na Slovensku

(Pisáno pro dobu po roce 1960)

Je stará komédie – a tudíž i na Slovensku – tyto cesty s významů a zvláštností hrubých, které postupně zmizely a v době lidu už rozumně vyhynula. Na příklad:

hrbatka, pulca – hlava – ve mně v té mé hrbatce – ten má tvrdé pulce –
tebek – tělem – má tebek hebé jako polenu –
gäle – oko – co to gäle tak vevatogeš? –
lopek – ucho (podle vzdělavy lopenuka a velkými lopky!) – ten má lopek –
gunka – ústa – musíte jeď to gunka! –
fakäh – nos – všecko mi ten fakäh ucpal –
grafäke – rty (u nim grafen – nekopite!) – a mám ale grafäke –
panóc, drápe – prsty – podej mi sem to svy panóc vstrkl! –
ahlepicka, ahlepe – vlasy, vousy – di si ta ahlepicka jeď pěkně ostříhat! – mám tamo dosti ahlepic v pěti dodách –
gronta – celá páně i s rukou – di to gronta pryč! –
prachu – nohu – všecko mesiš mně v tech svých prachích –
gläfa – nohu – nestrhl sem to gläfo! –
ahtäh – krk, hrdlo – vrávalo mu to v ahtäho –
bäcker – břicho, holucích – mám plné bäcker –

hadre – nádobí, kety – nikoc se to my hadre! –
zhoxhale – kety – dobře si vymy to zhoxhale! –
nemehle – všechno – to nám nám podale nějaky nemehle –
gogola – negogolé si mi na to – nestupuy tam –
negogél – nikoc – ten negogél aktil ke všecko sám –
eškuca – kde dělal všude nepříjemnosti – tého eškuca nuc to potřebovale –
kulsuc, ahatch – moc vysoky člověk
nakál – kde měl hlavu – nebyl
nahál – kno o mladých letech mne vyprável
hadkeuh – tlusty člověk
ugeblek – lehomce, ugeblet – to hodit
nemoh – nejlepce
rolehnech – kde spadl i na zemi ušto
oddehlaua – kde byl nakrátko ustřelen
hajdelak – prendel – od hajdemáh, pěšky hrnek a přinýtku 10 cíle vaby
dohnelich – hostelní vlaky – když hospodyně mne dávala tisíc mrvku, říkala „dvě mušek!"

---

hvrtel se – usmívat se
hvrtel – plakat
dogyoit – hodnout
mugnoit, flagnoit – ukadit
plkat, pudolit – mluvit, prdela – mluvka vypl. a
hajdat se – loudat se, hajdák – poloh
ugnoit – podvádět
ohvrabat se – chlít se, ohvrabat – holit
mkon – nic, nemám – ne, ne bal – nic
ohrečka – louk

mnoga - mnoho
hrudka - hrstka hrudka
lema - hroše
shrdlička - stará vdána motýl
smrdlička - jmenná mellička a trávy na smetání
vina při velí obilí

[illegible] jako hora potrhaná...
ne se blaží jako šeď na polizice...
ne se [illegible] - na ne gělé [illegible] ?...
je [illegible] jako při holině...
je [illegible] jako pavlač...
hadrník [při [illegible] na jiné [illegible]] ... a le je-
nže se [illegible], [illegible] hadrů v [illegible] [illegible],
[illegible] hadrník před sebe na [illegible] [illegible]...

Drobnosti

Cholera v roce 1866

[Z vypravování [illegible].]

Jako na [illegible] jiných videch vypukla také za války s Prusko, prusko v r. 1866 cholera čili „kolera", jak se jí říkalo. Vypukla v provisorium vyšeo, tedy [illegible], že v příliš velké [illegible] [illegible].

Ze Hanzovo, [illegible] [illegible] [illegible]

Hanáčké edelky a edelčíky

Tento od všechnaví odlyuší ve 17 ztol, které ny
ázaly namahavé a mělo vydatné mírné teleti mon
hy. Přidavalo ztrá. Hanáci k mnohé chasě; čížky,
fuchty a edelky, ale a pěnivé mnohy, byly jim
milou a podle oblíbe ne žitné mnohy ztálovo po
travou. Hanáci rostou a kvetet, říkali Řehonáci.
Kdo na vepsé šel se hospodem, ale bě vrcmi,
že si jim šel na fuchty a na ovoce.

V ostatních letech dostávali v týdnu - ve středa a
v sobotu nedělili hospodyně v chlebovém peci, aby
pekla edelky. Hanáčky edelek byl velký i bochu vy
lém chmyzu a mírním sítem. Byl pomazán buď povid
ly nebo rozmačkanými sušenými hruškami nebo byl stra
ckem. Podle toho měl pomeno: hruškové, buřinkové, straca
ňáh. Po upečení byly edelky hned zmazány rozpuště
ným máslem, takže všechno mésto po vychládnutí dě
lalo na nich „kalečku". Ty byly ještě posypány cu
kroverkovým pomícením. Hospodyně musela napéct edel
ků tro pětku a pěsc se všechny ještě tlačí dva mtdly.
Na dřevěnou lopatku s držadlem položila hospodyně
5-6 edelků na sebe, dlouhým nožem zachvojila
je všechny najednou na kousky, a s lopatkou pole
vila je pro otázat po polici na stůl a na ně musela
dopalat kouskou, čistí lopatku, lu velké nůž. Tak vel
ky vám chutnaly. Když se pekl doma chléb, upekla
hospodyně nějaky a chlebového těsta také edelky, ve
dáky - posypané kmínem se solí nebo natlučeným má-

kem. Pekly se, než chléb dokynul. Tyto jéll ed
elky také kvásky nad pál.

Za kvásky a za velké svátky pekla hospodyně mnoho
edelčíky. Byli pomdlové, kulatí, trouhaté, jako mu
hové, posypané cukrovou moukou, podobné fuchtám
Byli vykvašené mnoho pozor. K tomu musela mít hos
podyně vyzvaní fuchtiky. Pekly se na plechách též v chle
bové peci.

Jako chlapce slýchal pantel, že k svatbám pekly se
edelky zvláště větší, než obyčejné, vlastní pro svatbu
musel před svatbou zvážit, aby se ukázal pan, aby
byly edelky byly snáze se na vodil. Tyto edelčí
ky pekly se v sestkách se vyjmenčí, pro, že na jedno
vlnkení se dá, tak musela se pek napéct ale hory.

Jen zbývaly chlebové peci, přestalo pečení edelků
nebo se jen edelčíky - Tomu. Jeno bude se vztlému
Hanáčkové měl takový hruškový edelek s celkem máslem
a „kalečku" - posypaný pernícem, vodovnátelovou po
dobrotkou.

Hanáčké klobásy

Klobásy byrsta pla domácí nabíjalec a po ní, nejdřív
vlastní mastná polévka - kočka, ovesná jako mnohy
před kočí, po ní jatečnice, jitrnice, klatenka a masna
hubadýj. A přece dříhaly mlaví pomýlky, že se všeho
a ale nabíjalky jsou nejlepší hanáčké klobásy. Tro
mi nabíjačka byrsta před vánocemi - kočka z masopu
stě a kočka byla i čistí, ale o posti. Hospodyně dříhaly
ke mastit se mnoh a ke zok p dlouhý; také slanovy
že se na zok mnoho spotřebuje.

Boží hospodáři provádli nabíjačku mnoh, mladší

povolávali k sobě místního řeznického mistra. Krupaři, který jim zabil, rozsekal kousky masa na klobásy, dával na nějakou dobu „do lihu", aby maso nikdy a nikdy zkazit, pak je nadrobno nasekal, vařil a upravil. Tomu byla přečtena dosti vyhřetá dlouhá řeč, ve jisté chvíli, ale klobása v plynem hrnci byla tak dlouhá, že se jí nevešla – pak se říkalo – těchto spásat. Pak se udělala v otevřeném kamnech, kde se topilo pro účinnost. Při přípravě klobásy učinila nespokojení pracovníky hrnu klobásy a vařila je v noci, v noci se také popadla.

Skutečně Zlení byla v hospodářství, dokud byla pak se jen na dvoře a ženské mimo v kuchyně.

Ostatní postavy

Pánu, velikou radost v klubících a ostatní mohla mít zvláštní. Shledání v starých letech, ostatních už v penzii v starý ostatní nebyla „Škola", že v starý případ po dědovi smažkovy a nestvůrdem, ale Hanuši proto, že v ostatky se smažily koblihy.

Ve starších dobách smažívaly se koblihy už v starý ostatky, v 70 letech už v neděli. „Ne, ne, my smažíme koblihy", říkala se Shelicí rozhněvaně při setkání. A bylo se naň třást. Ve městě smažený koblih s povidlovou nádivkou byla přece něco prvního než obyčejná nedělní buchta. Nedočkavci neřekali ani do úlisku, vypotřebovali se nejprve jedním celým teplým koblihem, aby vyzkoušeli jeho dobrotu. A proč byl koblih tak velké dobrý? Koblihy smažily se jen jednou za rok. Na příští koblihy bylo

čekat celý rok a to je v mladých letech příliš dlouhá, zdá se dlouhá doba.

Nehanáček a Kozáčkovo

Z mužského světa těžko se vše, kdo mimo na Hanuši nedaly. Těžko i z ženského, ve vlastním slova smyslu pro nehanáčka těžko vyloučitelná z kruhu těla mezi, kdy je mu vyslovovat. Nevěděl se, zda ho se Hanuši na mezi nebo pracuje na hrnu, nehanáčka nevyslíkne.

Nedobré nevyslíkne vnitřní mezi „ne sinem" (= se vyvinu) a „ne sinem" (= se smrtí) ve větě. Tak ne sinem tak přesně ne tak ne sinem" nehanáčk nerozumí. Také gde (kde) a gdi (kdy) nehanáčk nerozumí. Gdi to bude? – Ale nevím přede sinem – Ale já se ll. neptám, gdi, ale gdě? – Ne vidět to poznám, že nevím přede sinem – Ale gdě? – Tomu to to mám těžkost říkat, že nevím přede sinem. A Hanáčk s nehanáčkem se nemohou dorozumět.

Hanáci také jen v některých slovech vyslovují před samohláskou „h", jako Halenka, Honzík, hanny, mat, kamnna a smáli se, jak se nehanáčk v Boli, obec Řábel, kde už nebyla ještě hanáčtina, kde vyslovovali „h" před každým „o" a „u". Tej říkali „Hovinda, hanechnuto ho polyaka to kreka, ha hon se jim hacaplovat, hotel jem hed kreka" Policáti mlčí a tak se malou nadeal.

Na pozadí pisování v Písmu, chtěli-li v nehanáčkové společnosti Hanáci ponat, mluvili-li mezi sebou hanáčky, vyzývali ho, aby hanáčky

ikal –, Zerschle trouble." Když to správně vyslovil, usmal se pí Hanák. Ale byli, kteří to neumeli to vyslovit to špatně. Jeho ubohého byl kozák – Ja Hanák? – Ne – Zek dítě kanáčke – Blomeue – Helmán – Rétovel – Rétovel – Velká Bystřice – Velké Bestřeca – Ukeba, já vidět, že otec Hanák. Ja Hané a řeka Hacka Bestřeca.

A pí Hanáková byla a je dosud pravá pozná kanáčtina.

a Přišel jsme jen jednou na světě.

Stoupeta J. Kybl říkával, že tolik vyučování se nesl, kvůli, chodu a tolik vystudovaných jako Stoupeta nemá žádná ve sousedních obcí. A měl pravdu. Těch, kteří se Stoupeta zúčastnili na maturitním dne do světa, bylo mnoho. A některé ročníky i několik třídních ročníků jako pamětí v r. 1926, bylo tam, jedno jako třídy žáků nemá, ostatní vyrostli. K tomuto snímku bylo pak pět ve světě, jen dva mládí ve Stoupeta. [illegible]

Pamětní snímky byly nejvhodnější dobou, kdy rodiní žáci, rozptýlení po celém Podbrdsku, mohli se sejít. Přišli na dovolenou rojení z Ostravy nebo z Brna, přišli vyučení řemeslníci a obchodníci, někteří z Ústí, jiní z Prahy, Prahy nebo z jiných částí Moravy. Čech i odpoledne, přišli svobodní učitelé i úředníci jiných obcí. Besedovalo se na sv. Štěpána večer v hostinci na vyhlídkovém se pamatuje, že v r. 1928 sešlo se jich

přes dvacet. Z pisatelových vrstevníků přišli tři. Při tomto sešlému bylo mnoho vyprávění, kde kdo je, jak se komu daří. Z nadšení nad opětovným shledáním – snad byl nápoje – všechny spolužáky napadla tři dětská nejoblíbenější a nejtrvalejší písně.

Přišel jsme jen jednou na světě,
mládí jak potůc rychle
utíká, přicházení kvapem vstříc,
tak mládí se nestejdem vše.

Většina z přítomných doufala, že na ten nejdou se pro.

V Školní písanky
z konce 70tých let

První školní sešity, na něž se pamatuji od starších kamarádů pamatuje, měly různobarevné obálky, na jejíž přední straně byl nějaký obrázek, který mne byl vyvolán: jak Vilém Tell střelil svému synovi šípem jablko s hlavy, jak ten Hannibal seskočil na Rovatovské dlaně, tři obrázky z dětských dějin nebyla. Když pamatuji jako malý školák počal psát do sešitů, tištěné písanky už nebyla. Do písanek psal se pro kroužek, vše ostatní, nalézt perky, rovnat se kamínkem na břidlicových tabulkách v dřevěném rámečku.

Na konci byly hrubé sešity, pro vůně oddělení s vyznačenými mezerami tečkami, pro vyšší oddělení s podrobnějšími listech. Mezi, ne školy už vyšli di-

koli, že když ona chodili do školy, že se kupovali po dvou vršcích papíru, vazali se a udělali sešity, ovšem tento obálky a vazali se v nich těžkou tužkovou. To psaní už nenastal.

Jak se ženy v Žerlici učily znáti délku jednotlivých měsíců.

Kdo ještě, že některé měsíce mají po 30 dnech, jiné po 31 dnech, jen února že má 28 dní, v přestupném roce už. Jak se však dospělí naučili, které z měsíců mají po 31 a které po 30 dnech, že února má jen 28 dní, bylo k naučení snadné.

Dělí se tomu na prstech. Každý prst má při pravém tlamku hrbolek, mezi dvěma prstovými hrbolky je mezera prohlubenina. Podle těchto hrbolků a prohlubenin se učili. Hrbolek znamenal měsíc s 31 dny, prohlubenina měsíc s 30, případně únor s 28 dny. Počítání začínalo na levé ruce. Při palcové straně hrbolek od malíku znamenal leden s 31 dny, vedlejší prohlubenina únor s 28 dny, hrbolek od malíku březen s 31 dny, vedlejší prohlubenina duben s 30 dny. A tak dále. Hrbolek od ukazováčku znamenal červenec s 31 dny. Tak počítání přestoupilo na pravou ruku. Hrbolek od ukazováčku znamenal srpen s 31 dny, vedlejší prohlubenina září s 30 dny a tak dále, až hrbolek od malíku znamenal prosinec s 31 dny. Když dva chlapci dostali se do sporu, má-li měsíc třeba červen 30 či 31 dní, vyhlédl podle prstů a to vypočítal a bylo po sporu.

Kanáci a ferry

Zvláštní žravostí Kanáci znají od ostatního světa. Jezdí na výpravy do různých krajů Evropy, Čech i Německa, pomocný a převážně hrubé práce. Jejich dítě z prostředí lidových mnohovrstvé nevyšlo. Kdo stále jen na Kanáci, nemá jeho dítě, ve kom příští matrikovy, ferry nazvi přizpůsob jen v povolání a řídkovaly. „Z horách je nouze dělá z pořádných kamenů." Mezi Kanáci nebyl nikdo dobrý kovář, v horách byla dědina, Čechové mnohy žravostivý nevyšlíte věděl, že na pl. domácnosti sedlák vyrovnám dřevo a lesa vydělá pro celé dlouhé době mu nese přes hospodářství.

Dobyla Kanáci tak jen po Stanovně, byla tak i pouze na Kanáci. Když byl pisatel ve Spálicích, jeho dva spálitelé sedlice, mladší hrubého dobytka, do Jelínu tvrdí, kroupit zemědělské práce bývá. Když se vrátili, ptal se pisatel posuzče v nich, jak se jim líbily krásné horské Alpy. „Ale dejte pokoj s krásnou Alpy", byla odpověď, „všude samé hory, ne by se člověk na hrb vyhrnutil, když chce zahlédnout až na vrchol, abych samo bolo ukázal, proto nám tam ten, nikoliv nic hezkého pole. To když jsme jeli přes Rakousy k Štýcelsku, byla už krajina příznivější, bylo tam na poli už obilí, místy i vinohrad, ještě příznivější krajina byla, když jsme přijeli na jihoi Moravu, tam už byla i řepa [cukrovka] a nejpříznivější, když jsme jeli od Napajedel do Kutkova. Tam už je to jak u nás ve Spálicích. To je přece otec jinako než ty hory v Alpách."

Pro krásu horských krajin neměl Kanáci nikdy pochopení, hory nikdy nemoloval.

Chlapec králíkář

Nejedna úpravný chlapec ve Staňkově v starých letech chovat králíky. Nebylo to dolgčtí obtíž, byl to starý domácí zvyk. Ze staré tradice chlívek se králíkárnou, třeba v horním chlévku, jen když byla v zadku dostatečný a zbytečně nedával tak na patě nálady, umět i pokitati, vyrostlé králíky nosil v pátek, když nebyla škola, na trh do Stenberka; mohl tak i mamince nejrůznějším způsobem přispět k její finanční potřebě, mohl pomáhat i na vlastní kapsu.

Sporem králíkář psal se a nevyšoval v pravnaný dárek nejednoho ve Staňkovské mládeže.

Když se ještě chodilo na Tábor

[Z doby kol roku 1848.]

Ještě po roce 1848 bylo ve Staňkově chování málo pravé, i na vlastním gruntě jen dost těžce se ty byly po celý den od jara do podzimku vrchu na pastvě. A přece při zasvícení a vzdělávání dospělé — v polovině se hrůzy nedopily, byly na pastvě — musela se hrozím dát do krytu něco trávy, aby při dešti hledat úkryt. Jetel na mělké hromě přišel se ve Staňkově pěstovat až později, když už tráva pro mnohé pozvat hrozné nestačila. Tráva kala se v zadu, na mnohých a na bříních. Byla to těžká práce, nažnat sekerou na úzké mezi vnitř trávy a potom donést ji na nádech nebo dovézt na tragaži třeba ze vzdálených bařinách až na dolní konec dědiny. Byla to dřina.

Ze sedce vytrysnul kterýsi dívka, zbrodil na tráve, pomodlil, slova písně

Ty, Bože, Bohoje
Lantina a hrozno,
aby jí nasytil
tvrdičky s rosou.

To by se jí bylo zlevilo v její těžké práci.

Co je vůle boží?

[Vzpomínky starých lidí z dřívější doby.]

Co vůle boží, nic dlouhé, člověku a dlouhy nesprávné. Nejeden člověk tvrdo když i ve Staňkově potkalo nebo nějaké neštěstí, na dlouho dlouho nic starší lidé. To je (byla) vůle boží.

Byla to vůle boží, když potrvaly hrozpy, když přišla nálepa, když přišel příliš suchý nebo příliš mokrý rok, byla to vůle boží, když v obci vypuchl požár, když byl pád dobytka, když člověk zhodila některého člena rodiny. Prohlasení na vůle boží lidu nálepě nikoliv souhlasí. Však to přílišné odvolávání se do vůle boží klíčilo se už nezřídka islamskému fatalismu.

Pohádky slovenských babiček

[Pro mladé hospodyňky jako dodatek k příslušnému z I. části Dopisů.]

Když kdysi pustel dědal, že se vaříovala „milionová polévka", pak prasyčovic nevěděl, jaká polévka to byla. Byla to polévka kropicová.

Pro přízeň ženského dospívajícího dívčí v 30 letech ročníky se potřeby mužové, zaměstnání a tak nové vedlejšky výběr byl větší.

Ženské potřeby byly: dvojitá, z vnitřního dvojitého masa, podtvarka, vycítá a kosti, v době nebylo vrcholů, které se říkalo „kříčka", nic od toho, že byla kovová jako ovazky při kříčce; v pálce nabitého opět vážte se „kletrní" potřeba, z vnitřku masa „pozvá". Pohlídl tělesa byla stopcí potřeba, vnitřní a tělesné stopce.

Zimní potřeby byly zvlášť podle toho, se v nich bylo navlíkáno. Byly kazeta, kostkovaná, šachovní, kroupovaná, krupicová, které se říkalo „malovaná", byl z nich navlíkán malým dvojitým kroupěrkem, lubíčková, šachovní (modrá bílá se vystřídala na střídačku), testpeří (byla z ní navlíkána po kostce zimní stravy) výřezní, kostková, kombinovaná, vlněná, z některé domácnosti, jak pamatuji slýchal, byvala vnitřní z pálkové potřeba. Klikem zvlášť byla vlněná potřeba, byvala vnitřní z kůží, nebo z šelmu.

V zimních byvala vnitřní, kudle ženskovaná z chlebem nebo kmínovaná se mnohými. Byly to vnitřní byly dříve zmizeny, obojí byly dobré.

Zelenovové potřeby v roních letech se vnitřily, hodních, celou, zajíc nabyly tkaly se Strnové přes mnohy, dobré a pevné, vnitřní a pevné, se pojídaly, však z pevné vyváženou nikdo jedl málokdo.

Aby dovnitř potřeba z nalezl vypírá kabátu, které byvala nalezl hledá, nabyly někteří místo-

* kůlbezvinné

ikdyť barvy, byly barveny vnitřním Infrakmen. Ze barvení potřeby, jak vnitřní, byla přidávána mor vnitřní pacyní pálka (levitní).

V vnitřních byla vnitřní lubíčová potřeba z nebeněné dlouhýjem modlení - lubíčová.

V Strnové

potřebné a vánoční vnitřní vnitřní

Když v 30 letech mladá politická generace přestala vstupovat na politické poklidí, vůle do vlády vyhnaná dál, mající místo kouřlíku na dobyvání kazet kovovou Říkhem hlavu. Říkha byl symbolem tehdejšího mladého českého politického přesvědčení. Kdyže se někdo ve Strnové mýl dál se Říkhovou hlavou, nevad přátelé mnoho; ve Skoušicích je vedl a chytil v jejím významu.

V 30 letech přišla mládež nové kroj na vnitřní klobouku po levé straně hlavy nebo v kožíšnové čapce na nohách malý dvojitých slovanské trepky (klemel znamená malé nožičky německé trepky). Po vnitřních vnitřních přicházelo v lese k mnoha vnitřním mezi lidem z německou mládeží.

V 40 letech nosila německá mládež na kabátě v knoflíkové dírce modrou stuhu, vlevo kříže na zdravé pod tím nesmělého německého orla. Říkalo 2., česká mládež na znamení nevedomosti znamenala se lipovým květem. V pro tato znamení dostávalo mezi kamarádovými ku vnitřním.

Za 1945, v době konce Protektorátu, vydal Ve Čech básnické dílo Pavel Strnka. Strnka mezi vnitřní

se po českých krajích. Na znamení, že český národ je pilný a pevně pohaly se vyvíjely a prodávaly malé pevnostní stavby s tvrdým keřkovým kotlíkem. Tyto stavby byly sešity z kovlíkové desky a kabátu nebo kabát místo jehlice s kovaně, vyrobené ve větší velikosti jako knoflíky a uzavírat. Tento zvyk politického názoru vedl pravděpodobně ke Štanzerovi a mnoha mladých.

V době národopisné výstavy v Praze v r. 1895 počala se v Praze nosit bílá vinka furáčka (čepec); její nošení může vyvolávat sympatie pro ruský národ. Pozdější výstavy konaly se po celém českém území. Každý viděl furáčky i ve Štanzerově, dovedl je a kroky návštěvníce výstavy.

Když v 1918 dnem 28. října vyvrátil se národ český z pout Vídně a dosáhl samostatnosti, byly obrazy vážovy naše po dlouhé době české krojové pevnosti. Již kovovy s českým lvem. Český mazh na pevnosti byl odsud otlum, zavedení nové vydávaly se mnoho lva v kovovém rámečku, přidržely k nošení mužů nejvíce a lidech byl vzorem jako předsech u žižlinku a dodnešek nebo bez vážku se špendlíkem na klopě kabátu. Vyšívaný lvíček byl i vlacen. Náklad pro tento vzorek neviděl tak velikého rozšíření a tak dlouhého trvání jako dříve náklad pro pouta otroka.

Za první republiky (1918 - 1938) byly vážovy pevnostní vzorky tělovýchovných a sportovních organizací.

V době Protektorátu (1939 - 1945) nosili mnoho

Čechové na klopě kabátu červený odznak Československého spisovatelů. Jsou vlastní znak levového kříže [kapsle]. Na odznaky přestal nosferat na památku.

3. Pověsti a Štanzerovi

Zmínkám o pole Jiksle a ve Štanzerově „bída". Jen zmínila krospeda u vinského silnice vlastila jméno „Jerzanda". Byla a je dosud hrada na státní silnici, kde k stoce hradské přispěla se nové v vinského silnice, vlásnová v polovice 19. stol.

Vrchna hlídace Štanzerského vyhrada, stojícím na levém vyhrada, říká se dosud „Štanzerska bída". Ovlivnil se v doby nalezení vyhrada po ústním 19. stol.

„Štanzerská bída" v dolním lesku byla asi také obydlím hlídače tamních pastvinských lesů a řídkého dobrého lesa. Kandel se domnívá, že její jméno pochází z jejího vzhledu „strašná hradů" (viz stol. Strašná hrada v 8 části Doplňků)

4. Obecné hubery

„Za pralesovat, se bohrcopí, které nejednou vlce vyrovnal, když vrazilo se na dědině hubrovnové. Obecní sluka – v hlavní nebo v obyčejné řepici – navlékl přilb nikoliberát v bubnu a pak – přilb v 17 bijek letech – hlásil. Od představenstva obce se na dědinové dává, že v neděle odpoledne se bude vybírat kontrolovna a od „Sokole" a nebudeme přijímat, pohrožoval se své obecnice po celé dědině.

Náteliko úřední, a soukromé zprávy, jako že se bude prodávat obilí na stojato, že v lesu bude pomsty dáno, že se úhody zvolnil ani obsah hrubší a podobné zprávy byly znamenány bubnem. Na tel bylo umístěno dřevěné bubnec, ale nastal dříve neočekávaný obsah. V obci byl zaveden zvoník a od té doby všechny zprávy se dávají zvoníkem. Buben byl dán na zvonicích odpadních. Kdyžtel zachován?

Tak obecní buben přizpůsobil se k rostoucímu pokroku zvoníkovému dílu, k obecním novinkám, k oddělovým kalendářům a celému roku nebylo dlouze. Kdyžtely-li byla vše zachovány, po tro letech dojdou jako cenných předměty velké ponovnosti.

7. Staré váhy a závaží.

Dnešní dobou každá hospodyně má kovové váhy i kovovými závažími.

Až do konce 19. let kovových vah-kovové se kupovaly-zabývala, hospodyně na vážení tvarohu a másla užívaly vah dřevěných.

Na dřevěném postavení stál dřevěný stojánek. Klesy měl nahoře připevněné příčadlo. Na rohadlo na provázcích byly navěšeny dřevěné čtvercové misky. Jazýčka na ukazování rovnováhy nebyla, rovnost poznávala se tím, když obě misky nacházely ve stejné výši. Jako závaží byly dva kameny, menší na ½ funtu - ¼ kg na vážení másla, větší funtové - ½ kg na

vážení tvarohu. Kovových závaží nebylo. Teprve po rozdělení nadvlastnych vah v roku 1895 bylo nápadité a vážení kovových vah a kovových závaží.

Hospodyně na vážení sýra a dlouhé vážení slávky užívaly menších vah, které prodávaly se jen na mince, ne na váhu. Mají kupující obil, nebližší dodavatelé přinesou, poměrovali vedle mince a vážku. Byly od prvých let výroby dřevěné váhy.

Zbytek si hodnotu vah vyráběly prodávaly se od roku 1896 v obchodu mimo. Ten vážení. Když potom se v Stavovské ve větší míře platilo kuponovou, nikoliv se potřeba kontrolní montáž vah. Tak obecní montáž vah byla nahrazena až hodně později, to znamená v roku 1906.

8. Sekyr - „stupka" - „motyčka".

Sekyr obilí je sekyr, sloužil je kovové, mají rovnou od pevného kovu. Na jednom konci sekyr byly klesy, klíně, na druhém konci sekyr dosti ostré ostří. Sekyr se obilí mlátilo ručně, stébla nožtala napřímena, sekyr byly na jednom konci ovázané ich klesy, klíně, na druhém konci byla ostří, ale se sekyr ukládá se stupka. Jmena pochází od zacházení ostřím sekyr.

Po ukončení stupkou jsou stébla přelámána a obilí vytřásáno, zvonku takové slámy dostal jméno „motyčka". Zřícen byly motyčky jen při mlátení shrabkou a při mlátení lísčinou, hrabla, stupkou, nikoliv „motyčkou" jsou stébla napřímeného, pomocné udržení.

* Lach

19. Metrovidlo

Z pásovce hrubé hoblovaného a přeříznutého kuželovitě patřilo k metrovidlu. Bylo to jednoduché zařízení a dost bylo přesným statickým rozvinutím.

A dovedlo pohyby do krátké předvedených. Byla-li přímá vzdálenost v jedné rovině, byla delší vzdálenost k nimu v jedné kolmé tak metrovidlo bylo ohnuto a tvrdého, tmavohnědého dřeva. Na jedné hraně metrovidla přimontovala a napřed zinek přímo. Na to na metrovidlo se přitáhly na pružinka. Kladlena vědělo, kolik přesně má na jeden napřímit.

Metrovidlo byl přesně hodně oblíbený. Řekl-li jsme vzdálenost rovnoběžně, tehdy dvojité vzdálenost do výše. Metrovidlem byl nahýbán, kde se dlouhé tomu nebylo potřeba, kde při práci dvojitým jsou navzájem „lé se to metrů jako metrovidlo", bývalo nás velmi.

Kde dlouhé dřevo se tvrdlo. Tak spojení dřevo snáze hladotvrzeji. Tehdy dřevo vnucka upřímná jihovaha:

Vázalo se naše tvrdlo,
tvrdlo sobě metrovidlo.

20. „Fuchrlík"

V kovárně pod kůlovou byl podivný trychlík, s pod. Ze stranny otevřený, na kovárně se dá ma otevřený pro dřevo. Nebylo ho k ničemu používáno. Když ohlepci se

ptali, co je to a proč je to, dostalo se jim vysvětlení. To je fuchrlík. Sekud bývaly obecní rohaty na vesnici, fuchr se potřebný k tomu dřevo a potřeba na pole. Vůz z kudrnu mělat dost na cestě kopatou kmen a nakoval se do šestiráhu dřevo (= šutr) a vyvážel se z něho na místě na vůz. Byl dělán pro dvě osoby. Fuchr se tím dřevem vypracovaly obecní vůz. Po mnohém obecních rohat nevěděly i „intrábky".

21. Dřevěné podlaha

V ubíjování používá a tlustých kmenů vytvořila na sekera na dlouhém lepení, tak vrstvy pandrh. Byla k tomu potřeba a dlouhého kůlu. Byl a tvrdého dřeva a těžké dřevo. Dřevěné podlaha na dlouhé vzdálenost. Na klíny nasazené do kolíny, upevněné provlekem. Bylo se podlaha od klíny tvořen nebo kmen zapůjčily. Tohoto palo byla tak uvázána k nalehnutí. Bylo se nové. Místo pro nachovávání dřevěné podlaha byla v kůlovině na dřevo.

V dobré kamení a výše, lepení a velkých stolu tak dolamna podlaha, tak s dřevěné mnoho. Byla se velikosti asi z kolečka dolamného dřeva. Podle vyhlazení byla je také uvázána při upevnění kmenů ení. Tvrdé kamenny byly dle potřeby takovou podlaha nastlaněny na mnoho kusy, které pak byly dřevěny do dna a celé a pak žlebem byly nasypávány. Uvázané tělo kůlovní podlaha nanesla tak po mnohém obecních rohat.

22. Hasenník

Nalevo a dobrým pomocníkem hadrdéka se-

dále bylové pevnosti. Z stěných těsně měl jej

kvůli stavovému koupeli. Jeden z dvou, kterého byl vlnový vrchol přestřejch, zasunutý na tenké dlouhé byla fin. se zlomenými tenkými hřebínky, na nichž bylo v pravoúhlé a mělkou lišt hřebínek hřebínek vnějšek. Hřebínkem pro-zvedal se v předpisné, dříve než v pu-zení vypadly pevné gumové lišty a v nich v vnějších vytlačky vrchní hřebínky. Ellá-mové hřebínky se spojovala.

2. Šindelák

Šindele na vnitřní stěny přibíjely se vnitřním hřebíkem, nazvaným šindelák. Byl to Hey-

hřebíkem; písmeno dlouhý, zvlášť se úzkou vyhnutý; u hlavičky měl dva vystouplé kroky, aby šindel pevně byl nabitý. Šindelky hřebíky měli malou hlavu v ní mě, kdy měli malé jméno. Hřebík zabetoval pevnosti musel na vnitřní stěny počet šindelů.

Na přibíjení hřebíků se šindelky vlo-dily, aby vyrobu hlavičku. Byla k tomu vnitřní dvojitých hřebíků s kulatou plochou dlouhou. Tyto hřebíky byly vyráběny a dáta na stupeň, na vnitřní.

3. Hřebík

Jméno pochází od slova hrot, hroť byl

podobem hrot. Byl dlouhý na spod-nim konci lepší uhlenem, na horním konci měl rozkopet. Dříve mlátila se ručně byla po mlátce ukovaná (přenášející) ma, které nejvíce na podstavbové se uvádělo, ručně jen 2-3 části, podle délky stěla. Ko-vání dělo se hřebíkem. Hřebík opět se upevním hřebem z nem, ženající nalitel na rozkopet, bral v objímky slámu po kusech a na hřebíc jí přetvářel. Bylo to práce pachrkovou pro dla-ní hřebím, práce dlouhý (dlouhou) pro střed hře-zím a rychlovlnu dobytkem.

Když přestala se mlátit strojem a místo oby-vek přišly - mlátičky atp., přečnívání slámy odpadlo hřebík dostoupil.

4. Hřebík

V nejstarších dobách šlo se obilí jen ze-pem. Byly nalezeny kremenné zuby, tedy z do-by předhistorické, snopci podobné dnešních zubů. Zub je prohnut do oblouku, napříčnějším zubu

vznikl hřebík. Hřebík se zubem tesaným a upoklenutím. Z hřebíku jeho prodlužováním vytvořila se kosa. Hřebíku k žití obilí byla užívána i ve Starověku, pomocí kosa úplně jej vy-

dělala. U Brna, where se hrozně zapsal. Jediným tedy důkazem je, že se vyhledává úle, nějakých předtím v Brně. Nesmy dosud se nacházejí. Ta Starosvět slovo hrozně mnoho úplně v nejmenšího, musím se zdát, že tedy slova nemá odpověď.

26. Několik nejrůznějších zvláštností.

Repník. Ve hus a nejmladších a dosud Hanuš chytá žhlíků, co to je, „repník"? Tak dělalo se nastavení hadlitu, byl větší než chytání hadlitu, kam dovny Hadmulové a jsmeraní" dělaly ach ještě hadlatky, nějaké jej pojídali. Jmíno souvisí se jednou kůly „repníka".

Z chlapeckých her. Hlupou žhlíka na trávníku. Žebro na hromady, hází se pořádně. Uvnitř sledil „po vrhach", nehama vnějšku. Přemetím přes hlavu říkali „kotrbelce". Potoka - kloza. Postavil-li se kdo na klaus a hledal nahama, řekl, že postavil „sedlo vrbu". Na sněhu potkal polehli se na pneumatiky a kotrdili se po svahu dolů až k potoku. Říkali tomu „že válejí brčke". V zápasu kdy mnohy dokoulil se ob to potoka.

Z chlapeckých zdravotů. Spolec nemá dle nějaké kluky - „Zek se tě bude nahoře před tě ve sněhu, tak jdeme". Dělali „Zaikam" jmenovi kamile, aby řekl - „Jmenuje" a „Jetkrem" a tříkmic - „Řekni - tam nevy z mnou je rad".

Zmína a kozovické ptáka. Veich pevnou byl zbavych zbytek pevnou dřevěných zvonech dělala s kůrkou vnitřní a i obvi stenu byl hnojic a kůrkou pro pe jedné strany

tejle, chrabá, a kůrkou se chce stavovat. Jaké tlukoje. Dům ihyřky a kovovou kůrky tlukla se, se dříve. Tak mnoje, kdo bude kovky dlaka, nebude pes a přejavení. Nebo „ptáčko" se v Kovové udělalo po vrchu po nauhku vlnkou tlukotatelski. Ptáčko mělo nejrůzněji zbavych a kovové, nebyl kdyby byly nazmazany mazlem. Jedny tlusky kovové na tic pestě byl „gravé" v přitiš fmkem. Nejvíc kovové se říkalo, že „v něm vidí Helenu".

Hodně pěkné, jídelního ubrousku. Velké větnice se říkalo pěkné, mato pěkného. Hodně pěkné byla na výstavu modlení, vymlel se říkalo „dlouhé". Bohužel ale „se dvěma pěkné", to pět do modlení. Kopnul se lid do ubrousku. Byly do vymlení.

Pokoj na kůr. Hanuš ho se dlouho dívalo, že „ach je dobrý" nebyl dostal napovídat. Byl pomoc, od Marušku „dlouje" nebo. Byl dovolit, kde pod nebo dal v pod Šlet.

Pěkný nedělní nějaký věc. „Co dělá?" - „Ve mne, zavolte pa?" - „Nedělá. Dole je vnitř na zahradě a pak pak pokoušel. Pavel dle kmeto ohnu, ještě ale pak dokonal." Jdu. „Co dělá?" - „Pavel" - „Jaká věta dělá ve lesu?" - „Pavel" ... Jeho dělá dělá, kdo na je zvonil.

Kolejí. Jehož byly dlouzovské lovce dlouhé, byly v nich - dle zpravo dlouhých - obrovsky ryby. U kraje lovce, a lovky, byrnda vyhlíželova. Nejdříve, nevedlo místo, kde dělalo zpravovaní se nemá nevzdávajíc kolej. Tomu místo dělalo se - kolejí. Ze kolejí byly vnitřní na podnetu ohyrové ryby a tak byly nicholystiny v ilustrovaní zvi.

Pevné. Nových kopední pardal kovů, pokoušet

a také dostal podpatky od kuchařského [illegible] ve tvaru ve tvaru „rozvory". Také [illegible] [illegible] pod [illegible] hlavy nebo tělo, od kterého se mnoho dá [illegible] [illegible] a tvar dostala od kuchařského „rozvory".

„Reflexivní helicopter" Zdánlivě bezpečného se tím [illegible] [illegible] vyrobit helicopter – z [illegible] [illegible] [illegible] – [illegible] [illegible] [illegible] – [illegible] [illegible] [illegible] – [illegible] [illegible] [illegible]

II. Epilog

K celé práci připojil k Dějinám Písemnictví na Slovensku

[illegible] dílo [illegible] se dvě, od sebe zvláště odlišné části.

V první části jsou [illegible] dějiny Písemnictví [illegible] v pěti [illegible], v předchozím [illegible] v předlitevském [illegible] v [illegible] roku, [illegible] se z [illegible] písemností z [illegible] Písemnictví z [illegible] v [illegible] se [illegible] v [illegible] v [illegible] v

[illegible] vrchnosti. Jen někdy své rozkazy, aby jeho přísně [illegible] a tichému lidu, s pokorou je přijímal [illegible].

Kříž Slovenec na Hanné, lidovou jí jen nevě[illegible] pro osvícenou na naší Slovensku. Kříž a nebesky se dalších let uvedu tvrzen a vyslovovány [illegible] zpovy a tvary [illegible] nevesta.

Finis

Josef Segethof

Pro „Sbírku prací lidu k osvícení lidu Slovenské" v 8. čísle

Obsah

1. Reformy císaře Josefa II. Vykupují se z stavu nevolného ... 1
2. Na Slovensku v Josefa II. v Radnici Slovenského Ludu ... 3
3. Slovensko za Slovensko ... 7
4. Lovy bezpodmínečných předků v r. 1783 ... 9
5. Co se ve Slovensku po revoluci roku 1848 odehrálo ... 11
6. Cestování Slovenů zahraničí ve Slovensku ... 13
7. Slovenská rodina nové a duchovní kultura ... 15
8. Pohádkové tajemství ve Slovenském lidu ... 17
9. Zpěvy a Slovenské v knížecí formy ... 19
10. Pomůcka Slovenů na slovensku ... 21
11. Jaké mody v chodě Slovenů ... 23
12. „Jeden za druhého" ... 25
13. Jídla a nápoje dříví v rytmickém a kuchyňky ... 27
14. Slovenské kázanské zpěvy ... 29
15. Rudolfa z roku 1717 ... 31
16. Jižní Lysovského ... 33
17. Staré rodné domovy ... 35
18. Rozdělení pole z 1848 a po r. 1871 ... 37
19. Kde do vyvětlení I. ... 39
20. — mila hovel ide z-v pohe ... 41
21. Hlavní ulice ve Slovensku ... 43
22. Slovenské rodné hory ... 45
23. Upotřebení hudice ve Slovensku ... 47
24. Svatba ... 49
25. Zpovědní listy ... 51
26. Staré zákony pole ... 53
27. Jak se ve Slovensku svítívalo ... 55
28. Pověsti nevěsta Ilava Ihel [illegible] v Stojel [illegible] ... 57

9. Když nevíte, čím vám [illegible] v cizích letech a zejména v ne [illegible] 82
10. Jeden hlídá 84
11. Jeden hlídá 85
12. Hmotné pasti! 86
13. „Hodí se z pravy!" 88
14. Jména očí v cizích letech 90
15. Pět [illegible] denně ve Švýcarsku 91
16. Hmotné starosty 92
17. Platy ve zahraničí 93
18. Ceny 94
19. Pracovní ve Švýcarsku 96
20. X + R + P 98
21. Tam se Rusové 99
22. Tam se Čeho 100
23. „Jeden pasti na vehicl" 105
24. Zvláštní [illegible] ve Švýcarsku 107
25. Válečné ve Švýcarsku 108
26. Hlavní stanice 110
27. [illegible] pomocníkem u hlídání „Ledoborce" 112
28. Švýcarské [illegible] když pomocníkem [illegible] 113
29. Pracovní a zítra [illegible] 115
30. Švýcarské hostinné noviny 117
31. Hlídání v dvojích dobách 118
32. Hovory v hotelovém 120
33. Hostinské [illegible] 124
34. „Nevíš kdo" 126
35. Ztracený pes 129
36. Nevěda [illegible] vrchní 130
37. Pracovní stravy a [illegible] ve Švýcarsku 132
38. Hlavní stanovy ve Švýcarsku 133

39. Festival „pravoslavi" ve Švýcarsku 135
40. Kolik je Švýcarů 137
41. Hlavní [illegible] vody ve Švýcarsku 138
42. Švýcarské [illegible] 139
43. Švýcarská [illegible] jména, zdomácnělá [illegible] 141
44. Zajímavé švýcarské [illegible] 143
45. O [illegible] [illegible] 145
46. Zvláštní [illegible] 147
47. Typy Švýcarských [illegible] 149
48. Typy Švýcarských [illegible] 151
49. Kůň a [illegible] 153
50. Hovory a [illegible] 155
51. Hovory a [illegible] 156
52. Některých slovanských výrazů a [illegible] v cizích [illegible] ve Švýcarsku 160

Zvláštnosti

1. Vlaky v roce 1918 165
2. Nemocné [illegible] a [illegible] 169
3. Nemocné [illegible] 171
4. Zdravotní [illegible] 173
5. Zdravím a [illegible] 174
6. Když pan [illegible] na [illegible] 176
7. Malé [illegible] 179
8. Jak se Švýcarské [illegible] [illegible] [illegible] 180
9. Kamen a [illegible] 181
10. Vlaky [illegible] 183
11. Nejde se [illegible] na [illegible] 184
12. „To je [illegible]" 187
13. Tabulky Švýcarských [illegible] 189

[illegible]
[illegible] Tajní politici a nerozhodnutí [illegible] [illegible]
[illegible] Obrazy z Turnova [illegible]
[illegible] Přesná hodina [illegible]
[illegible] Naše rady a návrhy [illegible]
[illegible] Sněm – „stypka" – „malypka" [illegible]
[illegible] Katovská [illegible]
[illegible] „Sokolík" [illegible]
[illegible] „Dětí z paloce" [illegible]
[illegible] Hanzovník [illegible]
[illegible] Šindelník [illegible]
[illegible] Nové [illegible]
[illegible] Nové [illegible]
[illegible] Některých významných [illegible] [illegible]

Z Valee [illegible]

Z Brně vycházející lidová demokratická přinesla kolektivní nárůst vydávání [illegible] „[illegible]"

Patrioti podle Celsia

«Upsal, co nic není. Ale a nic ... » Tímto slovy se provedl lidoví patrioti, který z pohrdání pohlíží na vše, co je volno co se přihodí mimo [illegible]. Tvoří se dokázat, že [illegible] [illegible] je pouze a nic domnívá. To [illegible], nejhorší, nejpotvornější, nejtrosnější. Nejde, že nikdo [illegible] [illegible] «Upsal, co nic nikdy se, ale a nic se [illegible]. Proto tak je u nich pouze [illegible], nejvíce [illegible] i katastrofální [illegible], nejzavilé [illegible] a nejpodlejší [illegible]. Nejdříve o nějaké [illegible], jen [illegible] [illegible]. «Co nic není, to a nic se [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Je se o [illegible] [illegible] [illegible]. Lidoví patrioti je [illegible] [illegible] [illegible] a [illegible] se [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], jako jsou na [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]